

Zbigniew Paszek – Predrag Jovanović Gavrilović

KRAKOV

KRALJEVSKI GRAD

VODIČ

BEOGRAD – KRAKOV 2010

IZDAVAČI

KRAKOVSKA AKADEMIJA „ANDREJ FRİČ MODŹEVSKI”
IZDAVAČKI SAVET: Klemens Budzowski, Maria Kapiszewska,
Zbigniew Maciąg, Jacek M. Majchrowski
rektorat@afm.edu.pl
ul. G. Helinga-Grudzińskiego 1
30-705 Kraków
tel. (012) 433 99 00; (012) 292 74 00

INSTITUT ZA EKONOMIKU I FINANSIJE
Beograd, Bulevar Mihaila Pupina 10 b ulaz I
11070 Novi Beograd
tel. +381 11 20 53 550; +391 11 20 53 557
e-mail: m.milojevic@ief.rs
www.ief.co.rs

REDAKCIJA LICEJ
Konjuh planine 2, Beograd
tel. +381 11 2712 140
mob. tel. + 381 64 683 1644
e-mail: redakcija@licej.info

Copyright © Zbigniew Paszek, Predrag Jovanović Gavrilović

UREDNIK
Dragana Jevtić

FILM DVD
Wojciech Morek

FOTO
Mariusz Makowski

FOTO – TEHNIČKA OPREMA
Rafał Kołataj

GRAFIČKA OPREMA
Snežana Necić

ŠTAMPA
„AKADEMIJA”, Beograd

TIRAŹ.....

ISBN.....

Podaci aktuelizovani do 31. decembra 2009. godine.

SADRŽAJ

PREDGOVOR	9
REČ AUTORA	11
DESET DRAGULJA KRAKOVA.....	13
POLJSKA (POLSKA) – OSNOVNI PODACI (WIADOMOŚCI PODSTAWOWE).....	25
KRAKOV (KRAKÓW) – PULSIRAJUĆE SRCE POLJSKE (BIJĄCE SERCE POLSKI)	27
KRAKOV (KRAKÓW) – UNIVERZITETSKI GRAD (MIASTO UNIWERSYTECKIE).....	32
CRKVE I MANASTIRI (KOŚCIOŁY I KLASZTORY)	47
CENTAR GRADA (CENTRUM MIASTA)	67
GRADSKE ZIDINE (MURY MIEJSKIE)	68
PARK (PLANTY)	70
GLAVNI TRG (RYNEK GŁÓWNY)	71
CRKVA SVETE MARIJE (KOŚCIÓŁ MARIACKI)	72
SPOMENIK ADAMU MICKJEVIČU (POMNIK ADAMA MICKIEWICZA)	75
CRKVA SVETOG VOJĆEHA (KOŚCIÓŁ ŚW. WOJCIECHA)	76
RESTORAN VJEŽINEK (RESTAURACJA WIERZYNEK)	76
SUKJENJICE (SUKIENNICE)	77

GRADSKI TORANJ (WIEŻA RATUSZOWA)	80
STARO POZORIŠTE „HELENA MODŽEJEVSKA” (STARY TEATR IM. HELENY MODRZEJEWSKIEJ)	82
MALI TRG (MAŁY RYNEK)	82
POZORIŠTE “JULIUS SLOVACKI” (TEATR IM. JULIUSZA SŁOWACKIEGO)	84
NAJSTARIJE UNIVERZITETSKO SEDIŠTE (COLLEGIUM MAIUS)	85
KAZIMJEŽ (KAZIMIERZ)	89
VAVEL – KRALJEVSKI DVORAC. DRAGULJ KRAKOVA (WAWEL – ZAMEK KRÓLEWSKI. KLEJNOT KRAKOWA)	93
ISTORIJA VAVELA (HISTORIA WAWELU)	96
KATEDRALA SV. VACLAVA I SV. STANISLAVA BISKUPA (KATEDRA ŚW. WACŁAWA I ŚW. STANISŁAWA BISKUPA)	99
GROBNICE (GROBY)	101
ZIGMUNDOVA KULA (WIEŻA ZYGMUNTOWSKA)	103
DVORIŠTE (DZIEDZINIEC)	103
RIZNICA I ORUŽANA (SKARBIEC I ZBROJOWNIA)	104
KRALJEVSKE SOBE (KOMNATY KRÓLEWSKIE)	105
IZLOŽBA “ISTOK U VAVELSKIM ZBIRKAMA” (WYSTAWA „WSCHÓD W ZBIORACH WAWELSKICH)	113
PRIVATNI KRALJEVSKI APARTMANI (PRYWATNE APARTAMENTY KRÓLEWSKIE)	113
ZMAJEVA PEĆINA I UTVRĐENJA VAVELA (SMOCZA JAMA I FORTYFIKACJE WAWELU)	118
OKOLINA KRAKOVA (OKOLICA KRAKOWA)	119
VJELIČKA (WIELICZKA) – RUDNIK SOLI (KOPALNIA SOLI)	120
„SOLNA ATLANTIDA” – MULTIMEDIJALNA PROJEKCIJA PUNTOSA PN. PODZEMNI GRAD.....	121
TINJEC – BENEDIKTINSKI MANASTIR (TYNIEC – OPACTWO BENEDYKTYNÓW)	124
OJCOV – NARODNI PARK (OJCÓW – PARK NARODOWY)	125
PESKOVA SKALA (PIESKOWA SKAŁA).....	125

NJEPOŁOMICE	
(NIEPOŁOMICE)	126
BRDO KOŠČUŠKOG	
(KOPIEC KOŠCIUSZKI)	126
BRDO VANDE	
(KOPIEC WANDY)	127
BRDO KRAKUSA	
(KOPIEC KRAKUSA)	128
BRDO JOZEFA PILSUDSKOG	
(KOPIEC JÓZEFA PIŁSUDSKIEGO)	129
VOLSKA ŠUMA	
(LAS WOLSKI)	130
ZOOLOŠKI VRT	
(OGRÓD ZOOLOGICZNY)	130
BOTANIČKA BAŠTA I ASTRONOMSKI OPSERVATORIJUM	
(OGRÓD BOTANICZNY I OBSERWATORIUM ASTRONOMICZNE)	132
AKVAPARK	
(PARK WODNY)	133

APPENDIX

TURISTIČKE ATRAKCIJE	
(TURYSTYCZNE ATRAKCJE)	137
LAJKONIK	137
RENKAVKA	
(REKAWKA)	138
EMAUS	
JUVENALIA	138
VENCI	
(WIANKI)	139
PRIJATELJSTVO I VERNOST – SPOMENIK PSU DŽOKU	
(PRZYJAŹŃ I WIERNOŚĆ – POMNIK PSA DŽOKA)	139
RAZGLEDANJE GRADA FIJAKEROM I OMNIBUSOM	
(ZWIEDZANIE MIASTA DOROŻKĄ I OMNIBUSEM)	141
RAZGLEDANJE GRADA MELEKSOM	
(ZWIEDZANIE MIASTA MELEKSEM)	142
VOŽNJA BRODOM PO VISLI	
(REJS STATKIEM PO WIŚLE)	142
TRAMVAJ – KAFIĆ	
(TRAMWAJ-KAWIARNIA)	143
TURISTIČKE INFORMACIJE	
(INFORMACJA TURYSTYCZNA)	144
INFORMACIJA O GRADU	
(INFORMACJA O MIEŚCIE)	144
TELEFONSKE INFORMACIJE	
(INFORMACJE TELEFONICZNE)	145

MEDICINSKA POMOĆ (POMOC MEDYCZNA)	145
MENJAČNICE (KANTORY)	145
SAOBRAĆAJ (KOMUNIKACJA)	145
KUPOVINE (ZAKUPY)	147
PRENOĆIŠTA (ZAKWATEROWANIE)	148
HOTELI, HOSTELI, GOSTINSKE SOBE, PANSIONI, APARTMANI, INTERNATI I KAMPOVI (HOTELE, HOSTELE, POKOJE GOŚCINNE, PENSJONATY, APARTAMENTY, HOTELE STUDENCKIE, KEMPINGI)	
POZORIŠTA (TEATRY)	154
BIOSKOPI (KINA)	155
FILHARMONIJA „KAROL ŠIMANOVSKI” (FILHARMONIA IM. KAROLA SZYMANOWSKIEGO)	155
OPERA I OPERETA (OPERA I OPERETKA)	155
MUZEJI (MUZEA)	156
PABOVI I KLUBOVI (PUBY I KLUBY)	159
RESTORANI (RESTAURACJE)	160
KRAKOV NOĆU (KRAKÓW NOCĄ)	169
KALENDAR IZABRANIH DEŠAVANJA (KALENDARZ WYBRANYCH WYDARZEŃ)	171
AMBASADE BIVŠIH JUGOSLOVENSKIH REPUBLIKA (AMBASADY BYŁYCH JUGOSŁOWIAŃSKICH REPUBLIK)	174
INTERNET CAFÉ (INTERNETOWE KAWIARENKI)	174
ZA DOBRO RASPOLOŽENJE (DLA DOBREGO NASTROJU)	175
NARODNA JELA (POTRAWY NARODOWE)	175
ZLATNE MISLI (ZŁOTE MYŚLI)	177
ŠALJIVI STIHOVI ŠTAUDINGERA (FRASZKI SZTAUDYNGERA)	178

REČI I FRAZE KOJE SE NAJČEŠĆE UPOTREBLJAVAJU I OBJAŠNJENJA IZGOVORA (NAJCZĘŚCIEJ UŻYWANE WYRAZY I ZWROTY POTOCZNE)	181
LITERATURA.....	200
KRAKOV NA INTERNETU.....	201

PREDGOVOR

Krakov je veoma drag Poljacima. Nije im drag samo zbog toga što je to lep grad, sa sokačičima, tornjevima srednjovekovnih crkava i starijim „jevrejskim gradom” na Kazimježu, sa Kraljevskim dvorcem – Vavelom – koji se uzdiže na brdu iznad Visle i nadbiskupskom katedralom, sa lepim brežuljcima rasutim po okolini, sa socrealističkom arhitekturom Nove Hute izuzetnog izgleda, nasleđem iz vremena komunističkih vlada. Krakov je drag Poljacima, pre svega, kao nekadašnja prestonica snažne države, mesto krunisanja kraljeva i patriotskih obreda, kao mesto gde su grobovi kraljeva, narodnih heroja i velikih stvaralaca u oblasti kulture, kao riznica mnogih narodnih uspomena i centar religijskog kulta katolika, sa relikvijama svetaca, i uspomenama na papu Jovana Pavla II.

U Krakov dolaze, osim Poljaka, i brojni inostrani turisti. Ovde nalaze lepote istorijskog grada, sa brojnim spomenicima iz bogate i burne prošlosti, ali i vredna umetnička dela izložena u muzejima, Kraljevskom dvorcu i galerijama. Iako je Krakov veliki grad, sa specifičnom atmosferom dinamičnog gradskog života, on je istovremeno i mesto u kojem se može ugodno živeti, bez žurbe, i uživati u bogatom kulturnom i umetničkom životu. Turisti najčešće posećuju istorijski deo grada i Vavel, ali učestvuju i u kulturnim zbivanjima. Za neke je glavni predmet interesovanja Sanktuarijum Božijeg Milosrđa u Lagjevnjicama (Łagiewniki), za druge su to – lepi kafići i barovi u Starom gradu.

Boravak u Krakovu može biti posebno interesantan posetiocima sa Balkana, koji čine deo bratskih slovenskih naroda. Ima dosta razlika između Poljaka i ljudi sa Balkana, ali ih spajaju i mnoge sličnosti: uticaj latinske i vizantijske kulture, najeзде stranih okupatora sa istoka i zapada, oslobodilački ratovi, izgradnja nezavisne države (posle 1918. godine), hitlerovska okupacija i komunistički režim. Posetioci sa juga naći će u građevinama Krakova mnogo sličnosti sa svojim podnebljem: italijansku renesansu, kao u gradovima Dalmacije i u Zagrebu, baziranu na bečkoj arhitekturi na prelomu XIX i XX veka. Još krajem XV i početkom XVI veka pojavili su se Južni Sloveni među studentima Krakovske akademije. Moguće ih je naći, takođe, u periodu procvata Jagjelonskog univerziteta u drugoj polovini XIX i prvoj polovini

XX veka, a među njima i istaknute ličnosti, kao što je Ivo Andrić, dobitnik Nobelove nagrade za književnost. Sam Univerzitet je u to vreme pokazivao veliko interesovanje za kulturu Južnih Slovena. Održavao se seminar južnoslovenske filologije, a istoriju umetnosti slovenskih naroda predavao je profesor iz Slovenije Vojslav Mole. Krakovska akademija umetnosti, koja je nastala 1873. godine, dakle nekoliko godina kasnije od Akademije u Zagrebu, imala je među svojim stranim članovima nekoliko umetnika i naučnika iz Srbije, Hrvatske, Slovenije i jednog iz Makedonije. Primer obrazovanog i u Krakovu nastanjenog Slovena sa juga može biti predavač srpskohrvatskog jezika Vilim Frančić iz Hrvatske, koji je 1939. godine podelio nesreću profesora Jagjelonskog univerziteta, zarobljenih i odvedenih u koncentracioni logor Sachsenhausen.

Dobro je što se, uz brojne vodiče i knjige o Krakovu, štampane na svetskim jezicima, pojavljuje ovaj, namenjen ljudima sa prostora Balkana, koji su bliski Poljacima. Verujemo da će naići na interesovanje i da će dati doprinos jačanju međusobnih veza naroda Balkana sa Poljskom, posebno sa Krakovom, koji im je tako naklonjen.

Prof. dr hab. Jan M. Malecki

REČ AUTORA

Ovaj vodič – nekonvencionalno napravljen – namenjen je svim građanima Srbije, Crne Gore, Bosne i Hercegovine, Hrvatske, Makedonije i Slovenije, koji dolaze u Krakov i nameravaju da se upoznaju sa njegovim istorijskim, umetničkim i kulturnim znamenitostima.

Vodič se sastoji od sedam bogato ilustrovanih delova. U prvom delu date su najvažnije informacije o Poljskoj i Krakovu – nekadašnjoj prestonici zemlje. Navedene su državne i privatne visokih škole, a od 120 crkava i manastira, prikazani su oni koji su najinteresantniji za obilazak, s obzirom na njihov istorijski značaj, arhitekturu i unutrašnju dekoraciju.

Opisan je centar grada, a posebna pažnja je posvećena najstarijem i najvećem trgu nastalom u srednjem veku, sa Sukjenjicama u centru, zatim zdanju Collegium Maius s početka XV veka i Kraljevskom dvorcu – Vavelu, istorijskom sedištu kraljeva.

Poslednji deo posvećen je živopisnoj okolini Krakova i predstavlja Rudnik soli u Vjelički, Opatstvo Benediktanaca u Tinjcu, Narodni ojcovski park, Peskovu skalju i Njepolomice.

Nastavak sadrži opis turističkih atrakcija Krakova, turističke informacije, informacije za dobro raspoloženje: zlatne misli, šaljive stihove Štaudingera, reči i fraze koji se najčešće upotrebljavaju. Priložen je spisak literature za osobe zainteresovane za više informacija o Krakovu, kao i niz najinteresantnijih adresa na Internetu.

Vodič sadrži disk DVD sa video filmom o Krakovu, kao i galeriju izabranih fotografija.

Ovaj vodič je nastao i kao plod višegodišnje, čak i višedecenijske saradnje sa prijateljima i kolegama iz Krakova, Beograda, Kragujevca, Niša, Novog Sada, Sarajeva, Banja Luke, Zagreba i Rijeke.

Autori vodiča dugogodišnji su prijatelji i ljudi univerziteta. Ovo napominjemo da bi drugi razumeli zašto je nešto više pažnje posvećeno baš univerzitetkom životu.

Svesrdno se zahvaljujemo prof. dr hab. Janu M. Maleckom što je napisao predgovor za ovaj vodič i dao brojne sugestije u cilju unapređenja njegovog kvaliteta.

Zahvaljujemo se i svim saradnicima koji su napisali fragmente ovog vodiča i pružili nam dragocenu pomoć u njegovoj pripremi i štampanju. Među njima su: prof. dr hab. Rišard Tadeuševič (Ryszard Tadeusiewicz), prof. dr Ilija Rosić (+2008), prof. dr hab. inž. Jan Stečkovski (Jan Steczkowski), prof. dr Njegoš Šolak (+2006), prof. dr Milan Ilić, prof. dr hab. Juraj Plenковиć, prof. dr Mirjana Kostić-Golubičić, dr Vojčeh Marhvida (Wojciech Marchwica), dr Zdislav Vagner (Zdzisław Wagner) (+1992), dr Kšištof Jakubik (Krzysztof Jakóbi), mr Lucina Šafranec (Lucyna Szafraniec), istoričar Stanislav M. Jankovski (Stanisław M. Jankowski), novinar Nebojša Tošić, mr Ana Madej (Anna Madej), mr Kšištof Biel (Krzysztof Biel), mr Dorota Šmigjelska (Dorota Szmigielska), mr inž. Marta Vožnjak (Marta Woźniak), mr Dorota Štaudinger-Začek (Dorota Sztudynger-Zaczek), mr Lukaš Salvarovski (Łukasz Salwarowski), mr Lukaš Burkot (Łukasz Burkot), mr Jacek Bentkovski (Jacek Bentkowski), mr Edvard Turkjevič (Edward Turkiewicz), mr Aleksandar Novak (Aleksander Nowak), gospodin Rafał Kolontaj (Rafał Kołataj) i gospodin Miralem Handan.

Zahvaljujemo se profesoru Klemensu Budzovskom (Klemens Budzowski), kancelaru Krakovske akademije „Andrej Frič Modževski” i profesoru Miroslavu Milojeviću, ranije profesoru Ekonomskog fakuteta u Kragujevcu a sada direktoru Instituta za ekonomiku i finansije u Beogradu, bez čije pomoći i razumevanja ne bismo izdali ovaj vodič.

Posebnu zahvalnost odajemo mr Vesni Milovanović, apsolventu Ekonomskog univerziteta u Krakovu, za izuzetno angažovanje i pomoć u pripremanju vodiča.

Zahvaljujemo se Kartografskom izdavačkom preduzeću „Compass” u Krakovu za pomoć u pripremi plana Krakova.

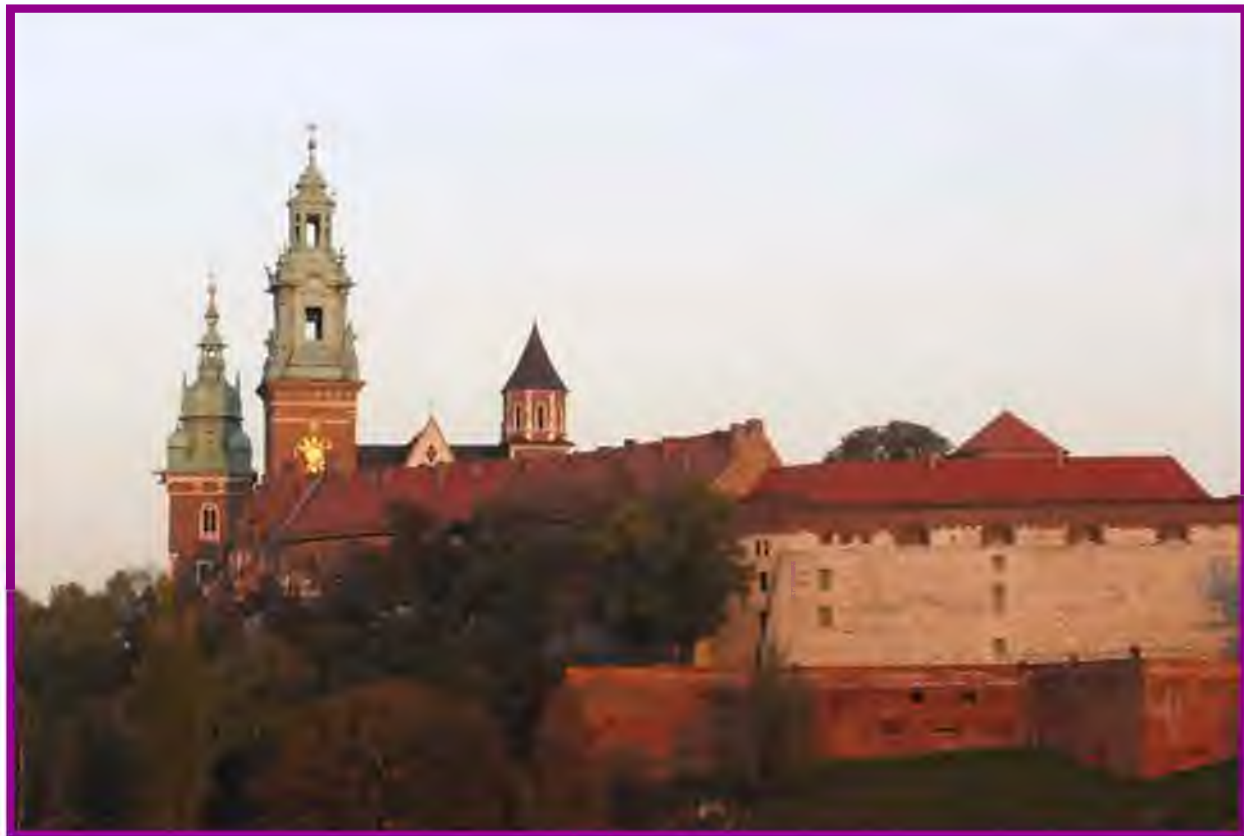
Ovaj vodič je rezultat intimne želje autora da daju doprinos širenju i jačanju saradnje i razumevanja između naroda bivše Jugoslavije i Poljaka, posebno onih iz lepog grada Krakova.

Krakov – Beograd,
2010.

*Zbigniew Paszek
Predrag Jovanović Gavrilović*

DESET DRAGULJA KRAKOVA

Kraljevski dvorac – Vavel (Zamek Królewski – Wawel)

Sukjenjice (Sukiennice)

Crkva Svete Marije (Kościół Mariacki)

Gródki toruńskie (Wieża Ratuszowa)

Florijanska kapija (Brama Floriańska)

Barbakan

Collegium Novum – Jagielonski univerzitet

Pozorište „Juliusz Słowacki” (Teatr im. Juliusza Słowackiego)

Crkva Pavlinaca na Steni (Kościół Paulinów na Skalce)

**Sanktuarium Bożjeg Miłosrda u Łagjevnjikama
(Sanktuarium Bożego Miłosierdzia w Łagiewnikach)**

POLJSKA (POLSKA)

osnovni podaci (wiadomości podstawowe)

Poljska – zemlja centralne Evrope.

Glavni grad: Varšava.

Površina: 312.679 km².

Broj stanovnika: 38 miliona.

Dužina granice: 3.582 km, uključujući granicu duž Baltičkog mora 524 km.

Susedne zemlje: Rusija, Litvanija, Belorusija, Ukrajina, Slovačka, Češka i Nemačka.

Novčana jedinica: zlot (złoty); novembra 2009. kurs je bio 1 evro = 4,30 zlota.

Državni grb: beli orao sa krunom, na crvenoj podlozi.

Državna himna: Mazurka Dombrovskog (Dąbrowski)¹.

Zastava: belo-crvena, horizontalna gornja polovina bela, donja crvena.

Poljska po površini zauzima 63. mesto u svetu i 9. mesto u Evropi, a po broju stanovnika nalazi se na 33. mestu u svetu i 8. mestu u Evropi.

Gustina naseljenosti je 122 stanovnika/km².

Poljska se nalazi u centru kontinenta, na razmeđi zapadne i istočne Evrope. Po prirodnim karakteristikama je raznovrsna – raznovrsne geološke strukture, rastinja, klime, vodnih tokova, močvara, životinjskog sveta. Geografski položaj utiče na klimu, koja je netipična s obzirom na uticaj različitih strujanja vazdušne mase: polarnomorski vetrovi sa Islanda i polarnokontinentalni sa prostora Evroazije dovode do čestih klimatskih promena i nestandardne dužine godišnjih doba. Zime su

¹ Poljska himna ima istu melodiju kao ranija himna Jugoslavije „Hej, Sloveni”. Prvi stih poljske himne glasi: „Jeszcze Polska nie zginęła kiedy my żyjemy...”, a poslednji stih stare jugoslovenske himne kaže: „Proklet bio izdajica svoje domovine!”

ponekada tople i vlažne (atlantski tip), a ponekada ledene (kontinentalni tip).

Srednja godišnja temperatura vazduha varira od 6°C do $8,8^{\circ}\text{C}$, pri čemu su najtopliji regioni Šljonska nizija i zapadni deo Sandomjerske kotline, a najhladniji severoistočni deo zemlje.

U Poljskoj postoji preko 20 nacionalnih parkova, 100 pejzažnih parkova, preko 1000 rezervata prirode i 9.300 jezera.

Poljska je industrijsko-poljoprivredna zemlja, a posebno su razvijene sledeće industrijske grane: građevinarstvo, energetika, proizvodnja automobila, brodogradnja, metalna industrija, proizvodnja građevinskih i poljoprivrednih mašina, elektrotehnika i elektronika, hemija, tekstilna i prehrambena industrija.

U 2008. godini, Poljska je imala društveni proizvod po stanovniku u iznosu od 11.880 dolara.

KRAKOV (KRAKÓW)

pulsirajuće srce Poljske (bijace serce Polski)

Krakov je stara prestonica Poljske i rezidencija kraljeva. Naziv Krakov potiče, prema verovanju, od legendarnog Kraka. Mogao je to biti plemićki vođa ili običan stanovnik, koji je između močvara i toka Visle osnovao svoje boravište.

Zaštitnik Krakova je Sv. Józef; izabrala ga je 1714. godine Uprava grada.

Sadašnja je prestonica Malopoljskog vojvodstva.

Smešten je u dolini Visle, na nadmorskoj visini 219 m, na granici tri regiona: Krakovske kapije, Sandomjerske kotline i Krakovsko-čenstohovske visoravni (Bramy Krakowskiej, Kotliny Sandomierskiej i Wyżyny Krakowsko – Częstochowskiej).

Površina: 327 km².

Broj stanovnika: 760.000.

Podeljen je na 4 rejona i to: Śrudmješče, Krowodza, Podguże i Nowa Huta (Śródmieście, Krowodrza, Podgórze i Nowa Huta).

Početkom XVII veka, kralj Poljske, poreklom iz švedske dinastije Vaza, premestio je kraljevsku rezidenciju u Varšavu. Uprkos tome, Krakov je i dalje ostao intelektualno sedište Poljske.

Krakov je oduvek išao ispred svog vremena. Kada je 1257. godine označena površina za Glavni trg, niko nije bio u stanju da zamisli kako će važno i lepo mesto taj trg predstavljati u budućem velikom gradu. Danas je to jedan od najlepših i najatraktivnijih trgova u Evropi.

Požari koji su zahvatili Krakov 1850. godine predstavljali su, pomalo paradoksalno, zapravo prekretnicu u razvoju grada.

Godine 1866. obnovljena je gradska samouprava i izabran predsednik.

Pod upravom prvih gradskih predsednika Juzefa Dietla i Mikołaja Ziblikiewicza (Józef Dietl 1804-1878, Mikołaj Zyblikiewicz 1823-1887),

došlo je do naglog širenja grada van dotadašnjih granica omeđenih srednjovekovnim utvrđenjima.

Dovoljna je i kratka šetnja da bi se zaključilo da je to jedan lep evropski grad, sa dugom tradicijom, bogatim istorijskim nasleđem i da se slobodno može porediti sa svojim vršnjacima, kao što su Firenca, Prag, Barcelona i Brisel.

Krakov je grad koji ima nekakvu magičnu moć, to je grad sa dušom. Zbog toga se dešava da neki posetioci posle prve posete odluče da ga ponovo posete ili, čak, da tu zauvek ostanu.

U temelje materijalne kulture koju je Krakov nasledio ugrađeni su doprinosi mnogih velikih ljudi iz prošlosti. Među njima su Nikola (Mikołaj) Kopernik (1473-1543) i Św. Jan Kanty (1390-1473). Sa gradom su bili povezani značajni umetnici, arhitekte, slikari, pesnici i naučnici, kao što su: Vit Stvoš (Wit Stwos 1447-1533), vajar, grafičar i slikar; Jan Matejko (1838-1893), slikar; Włodimjeż Tetmajer (Włodzimierz Tetmajer 1862-1923), slikar, grafičar, pesnik; Władysław Żeleński (1837-1921), kompozitor i pijanista; Stanisław Wyspiański (1869-1907), pisac i pesnik, slikar, grafičar, scenograf; Ignaci Witkjevič (Ignacy Witkiewicz 1885-1939), dramski pisac, slikar i filozof; Česlav Miloš (Czesław Miłosz 1911-2004), pesnik – nobelovac; Stanisław Lem (Stanisław Lem 1921-2006) – jedan od najistaknutijih prozaista XX veka, književnik; Roman Ingarden (1893-1970), filozof i teoretičar literature; prof. Juzef Tišner (Józef Tischner 1931-2000), istaknuti filozof i Jan Grohovski (Jan Grochowski 1930-2007), dečiji hirurđ, humanista. U ovom gradu načinili su svoje prve korake Helena Modžejevska (Modrzejewska 1840-1909), pozorišna glumica; Ludvik Solski (Ludwik Solski 1855-1954), glumac, režiser; Antoni Svinarski (Swinarski 1900-1965), pozorišni reditelj; Ježi Turovič (Jerzy Turowicz 1912-1999), izdavač i publicista; Tadeuš Kantor (Tadeusz Kantor 1915-1990), režiser, slikar, scenograf, grafičar; Antoni Kempinjski (Antoni Kępiński 1919-1972), psihijatar i Pjotr Skšinecki (Piotr Skrzynecki 1930-1997), osnivač kabarea „Piwnica pod Baranami”. Sa gradom su povezani Ježi Novošelski (Jerzy Nowosielski), slikar, filozof, pravoslavni teolog, sveštenik; prof. Mihał Heler (Michał Heller), filozof, kosmolog, fizičar; Vislava Šimborska (Wisława Szymborska), savremeni pesnik – nobelovac; Andžej Vajda (Andrzej Wajda), istaknuti filmski režiser; Slavomir Mrožek (Sławomir Mrozek), književnik; Kšištof Penderecki (Krzysztof Penderecki); takođe Zbignjev Preisner (Zbigniew Preisner) – svetski poznati kompo-

zitori i muzičari; Jani Konstantinovski Puntos, umetnik novih medija (studirao u Krakovu).

U ovom gradu živeli su poznati naučnici, kao što su Jan Šnjadecki (Jan Śniadecki 1756-1830), astronom i matematičar, kao i poznate porodice Estreicher i Zoll, Zigmunt Vrublevski (Zygmunt Wróblewski 1845-1888), fizičar; Karol Olševski (Karol Olszewski 1846-1915), hemičar i fizičar; Stanislav Zaremba (Stanisław Zaręba 1863-1942), matematičar; Marjan Smoluhovski (Marian Smoluchowski 1872-1917), fizičar; Adam Kšižanovski (Adam Krzyżanowski 1873-1963), ekonomista; Tadeuš Banahjevič (Tadeusz Banachiewicz 1882-1954) – istaknuti astronom; Adolf Šiško Bohuš (Adolf Szyszko Bohusz 1883-1948), arhitekta i konservator; Francišek Leja (Franciszek Leja 1885-1979), matematičar; Stanislav Pigonj (Stanisław Pigoń 1885-1968), istoričar poljske literature; Vladislav Šafer (Władysław Szafer 1886-1970), botaničar; Juliuš Kleiner (Juliusz Kleiner 1886-1957), istoričar poljske literature; Stefan Banah (Stefan Banach 1892-1945), matematičar; Ježi Kurilovič (Jerzy Kuryłowicz 1895-1978), lingvista; Henrik Njevodnjičanjski (Henryk Niewodniczański 1900-1968), fizičar; Adam Vetulani (1901-1976), istoričar prava; Stanislav Golomb (Stanisław Gołąb 1902-1980), matematičar; Kazimjež Kordilevski (Kazimierz Kordylewski 1903-1981), astronom; Kazimjež Guminjski (Kazimierz Gumiński 1908-1983), „otac” naučne škole teoretske hemije u Poljskoj; Stanislav Nahlik (Stanisław Nahlik 1911-1991), pravnik; Jacek Šarski (Jacek Szarski 1921-1980), matematičar; Zdišlav Vagner (Zdzisław Wagner 1933-1992), slavista. Za vreme nemačke okupacije, duhovni predvodnik Poljaka bio je Adam Sapjeha (1867-1950). Sa Krakovom je povezan Karol Vojtila (Karol Wojtyła 1920-2005), papa Jovan Pavle II, počasni doktor, doctor honoris causa svih nauka Jagjelskog univerziteta, najveći moralni autoritet naših vremena u katoličkom svetu. Izdvojeni su samo neki od brojnih velikana koji su dali doprinos razvoju Krakova i stvaranju posebne duhovne klime „genius loci” Krakova.

Krakov je mesto istorijskih spomenika i potvrda hiljadugodišnje istorije naroda. Njegovi istorijski spomenici spadaju u najvrednije u svetu, a 1978. g. upisani su preko UNESCO-a na listu svetske kulturne baštine.

U 1991. godini grad je bio mesto organizacije konferencije KEBS-a (Konferencija o evropskoj bezbednosti i saradnji), na temu kulturnog nasleđa. Taj naziv KEBS se promenio u OEBS (Organizaci-

ja za evropsku bezbednost i saradnju). Opunomoćen od predsednika i gradonačelnika Krakova za organizaciju ove konferencije bio je dr Zbignjev Pašek (Zbigniew Paszek), šef organizacionog komiteta.

Evropska unija je priznala Krakovu pravo za organizovanje prvog evropskog meseca kulture.

Krakov je važno sedište nauke i kulture u Poljskoj, sa izuzetno bogatom tradicijom.

U Krakovu je jedan od najstarijih univerziteta u centralnoj Evropi, Jagielonski univerzitet, osnovan 1364. godine, drugi posle univerziteta u Pragu koji je osnovan 1348. godine; tu su takođe Poljska akademija nauke i umetnosti i veliki broj naučnoistraživačkih, medicinskih i kulturnih institucija. Najpoznatiji u Evropi su: Klinika hirurgije srca, krvnih sudova i transplantacije Instituta kardiologije Collegium Medicum UJ (državna bolnica „Jovan Pavle II”), kojom upravlja prof. dr hab. med. Ježi Sadovski (Jerzy Sadowski), Univerzitetska bolnica koju vodi prof. dr hab. Andžej Ščeklik (Andrzej Szczeklik), Dečija univerzitetska bolnica, Institut atomske fizike „H. Njevodničanski”, Međunarodni centar kulture, Goethe Institut, Francuski institut i Društvo „Willa Decjuša”.

Trebalo bi da ovde pomenemo pozorišta, među njima i najpoznatije Staro pozorište (Teatr Stary im. Heleny Modrzejewskiej), Pozorište „Juliusz Słowacki” (Teatr im. Juliusza Słowackiego) Krakovsku operu i Filharmoniju „Karol Šimanovski” (Filharmonia im. Karola Szymanowskiego). Krakov je, takođe, grad u kojem se organizuju mnoge nacionalne i međunarodne konferencije, festivali i umetničke priredbe (npr. Muzyka w Starym Krakowie, Festiwal Organowy i Triennale grafiki).

Krakov ima i Botaničku baštu, koja se nalazi kod Jagielonskog univerziteta, Akvapark i Zoološki vrt u šumskom kompleksu koji je tradicionalno mesto odmora za stanovnike grada (Lasek Wolski).

Krakov oduvek zauzima čelno mesto u Poljskoj po ostvarenjima u oblasti umetnosti. Tu se nalaze očuvane znamenite istorijske arhitektonske celine, zamkovi, kuće i manastiri, crkve, zatim muzeji i zbirke u kojima se čuvaju umetnička dela, među kojima su i neka koja imaju veliki značaj za evropsku kulturu (npr. oltar Vita Stvoša, kolekcija vavelskih goblena, slike Leonarda da Vinčija i Rembranta).

Za Krakov i razvoj njegove trgovine veoma je važan i aerodrom (Międzynarodowy Port Lotniczy im. Jana Pawła II Kraków – Balice), preko kojeg je grad povezan sa celim svetom.

Aerodrom Krakov – Balice

Zahvaljujući svom geografskom položaju, Krakov je mesto gde se susreću razne kulture i narodi. Ima sve uslove da postane srednjoevropska metropola nauke, kulture i umetnosti. Intenzivno se razvijaju turizam i hotelijerstvo.

U Krakovu je razvijen i sportski život. Dva fudbalska kluba iz ovog grada, „Wisła” i „Cracovia” – osnovana još 1906. godine – takmiče se u prvoj ligi Poljske. U Visli su igrali i fudbaleri iz Srbije, a i trener je takođe bio Srbin.

Krakov neguje bliske veze sa preko trideset gradova iz raznih delova sveta. Sa više gradova su potpisani sporazumi o međusobnoj saradnji. Učešće u velikom broju programa naučne, privredne i kulturne saradnje omogućava ne samo ostvarenje zajedničkih poduhvata, već i korišćenje inostranih finansijskih sredstava.

Eksperti prestižnog *Financial Times* spominju Krakov i južnu Poljsku kao jedno od najboljih mesta za investiranje. Na listi deset najatraktivnijih gradova i regiona u Evropi u pogledu troškova poslovanja, Krakov je drugi, posle Varšave, a pre Vroclava.

Stara latinska maksima glasi: *Cracovia, totius Poloniae urbs celeberrima*, što znači: “Krakov je najslavniji grad u Poljskoj”.

KRAKOV

univerzitetski grad (Kraków – miasto uniwersyteckie)

U Krakovu postoji 11 državnih visokih škola i 9 privatnih, na kojima je školske 2008/2009. godine bilo oko 230 hiljada studenata.

Državni univerziteti i fakulteti	Godina osnivanja
1. Jagielonski univerzitet (<i>Uniwersytet Jagielloński</i>)	1364.
2. Rudarsko-metalurška akademija AGH „Stanislav Stašić” (<i>Akademia Górniczo-Hutnicza; AGH im. Stanisława Staszica</i>)	1919.
3. Ekonomski univerzitet u Krakovu (<i>Uniwersytet Ekonomiczny w Krakowie</i>)	1925.
4. Pedagoški univerzitet „Komisija narodnog obrazovanja u Krakovu” (<i>Uniwersytet Pedagogiczny im. Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie</i>)	1946.
5. Poljoprivredni univerzitet u Krakovu „Hugo Kolontaj” (<i>Rolniczy Uniwersytet w Krakowie im. Hugona Kolląta-ja</i>)	1890 (1953)
6. Krakovska Politehnika „Tadeuš Koščuški” (<i>Politechnika Krakowska im. Tadeusza Kościuszki</i>)	1953.
7. Akademija za fizičku kulturu „Bronislav Čeh” (<i>Akademia Wychowania Fizycznego im. Bronisława Czecha</i>)	1927 (1972).
8. Papski univerzitet Jovana Pavla II (<i>Uniwersytet Papieski Jana Pawła II</i>)	1397 (1981)
9. Akademija lepih umetnosti „Jan Matejko” (<i>Akademia Sztuk Pięknych im. Jana Matejki</i>)	1946.

10. Muzička akademija (<i>Akademia Muzyczna</i>)	1888.
11. Akademija dramskih umetnosti (<i>Państwowa Wyższa Szkoła Teatralna im. Ludwika Sol- skiego</i>)	1946.

Privatni univerziteti i fakulteti	Godina osnivanja
1. Krakovska akademija „Andrej Frič Modževski” (<i>Krakowska Akademia im. Andrzeja Frycza Modrzew- skiego</i>)	2000.
2. Škola menadžmenta i bankarstva (<i>Wyższa Szkoła Zarządzania i Bankowości</i>)	1995.
3. Malopolska visoka stručna škola (<i>Małopolska Wyższa Szkoła Zawodowa</i>)	2003.
4. Pedagoška visoka stručna škola „Sv. Porodica” (<i>Wyższa Pedagogiczna Szkoła Zawodowa im. Św. Rod- ziny</i>)	1994.
5. Škola biznisa i kompjuterske nauke (<i>Wyższa Szkoła Ekonomii i Informatyki</i>)	2000.
6. Evropska visoka škola „J. Tischner” (<i>Wyższa Szkoła Europejska im. Ks. Józefa Tischnera</i>)	2003.
7. Viša trgovačka škola (<i>Wyższa Szkoła Handlowa</i>)	1994.
8. Škola osiguranja (<i>Wyższa Szkoła Ubezpieczeń</i>)	2000.
9. Krakovska škola za unapređenje zdravlja (<i>Krakowska Wyższa Szkoła Promocji Zdrowia</i>)	2002.

Biblioteka Jagjelonskog univerziteta

To je najstariji poljski univerzitet, koji je 12. maja 1364. godine osnovao kralj Kazimir Veliki (Kazimierz Wielki).

Godine 1364. kralj Kazimir Veliki je, nakon višegodišnjih napora, dobio saglasnost pape za osnivanje univerziteta u Krakovu, glavnom gradu kraljevstva. Bio je to drugi univerzitet u srednjoj Evropi (posle Univeziteta u Pragu, koji je osnovan 1348. godine).

Studium Generale – takav je bio zvaničan naziv Univerziteta u Krakovu – počeo je delatnost tek 1367. g. i sastojao se samo od tri fakulteta: slobodnih umetnosti, medicine i prava. Za otvaranje četvrtog, u to doba najprestižnijeg – teološkog fakulteta, papa Urban VI nije dao saglasnost.

Jagjelonski univerzitet (UJ) poseduje unikatnu strukturu u Poljskoj. Obuhvata 15 fakulteta: Pravo i administracija, Medicinski, Farmaceutski, Fakultet za zaštitu zdravlja, Filozofski, Istorijski, Filološki, Polonistika, Fizika, Astronomija, Primenjena informatika, Matematika i informatika, Hemija, Biologija i nauka o zemlji, Menadžment i moderne komunikacije, Međunarodne i političke studije, Biohemija, Biofizika i Biotehnologija. U sastavu Jagjelonskog Univerziteta je i Colle-

gium Medicum, koga čine: Medicinski fakultet sa stomatologijom, Farmacija i Fakultet za zaštitu zdravlja.

Univerzitet ima mnogo vanfakultetskih i međufakultetskih organizacionih jedinica koje služe celoj univerzitetskoj zajednici. Sve češće se u program studija uključuju predavanja na stranim jezicima i predavanja koja drže strani naučnici, na primer iz oblasti matematike na Matematičkom i Fizičkom fakultetu, u okviru Škole stranih prava (nemačkog, američkog i francuskog) na Fakultetu prava i administracije, ili u okviru Medicinske škole za strance Jagjelonskog univerziteta. O naučnom nivou Univerziteta svedoči činjenica da je značajna većina fakulteta godinama dobijala kategoriju *A*, a sada dobija prvu, to jest najvišu, u zvaničnom rejtingu Komiteta za naučna ispitivanja. U godini 2000, Jagjelonski univerzitet je zauzeo prvo mesto na rejtingu omladinskog obrazovnog mesečnika *Perspektive*, a 2002. g. prvo mesto na rejtinzima nedeljnih časopisa *Polityka* i *Wprost*.

Jagjelonski univerzitet, sala senata

Jagjelonski univerzitet je istovremeno star, sa patinom viševjekovne tradicije, i mlad, uključen u savremene tokove univerzitetskog obrazovanja. U fazi organizacije je veliki i moderni kampus koji nosi naziv Treći campus – između delova grada Zakżuek i Pyhovice, sa-

mo 4 kilometra od centra grada. Godine 1999. otvoren je Centar prirodnih istraživanja Jagjelonskog univerziteta, a 2002. g. predata je na upotrebu – sa najmodernijom naučno-tehnološkom opremom u Poljskoj – zgrada Instituta molekularne biologije i biotehnologije i Instituta za zaštitu okoline. U toku je izgradnja objekata za sve odseke prirodnih i egzaktnih nauka, kao i za Odseke menadžment i društvene komunikacije.

Sedište rektora i dekana je Collegium Novum, izgrađen 1887. g, smešten uz Plante, pokraj drugih univerzitetskih zgrada koje čine krakovski Quartie latin. Najvrednija zgrada je zgrada Collegium Maius, prvi profesorski kolegijum (od 1400. g.), a u XIX i na početku XX veka sedište Jagjelonske biblioteke. Tamo se nalazi i jedinstveni muzej Jagjelonskog univerziteta sa veoma vrednom kolekcijom starih naučnih instrumenata, univerzitetskih uspomena i galerijom portreta profesora, jedinom stalnom interaktivnom izložbom u Poljskoj koja podseća da je Jagjelonski univerzitet najstarija poljska institucija sa neprekidnim trajanjem.

Ukupan broj studenata Jagjelonskog univerziteta iznosi preko 38.000, od čega je oko 4.500 studenata Collegium Medicuma. Studenti studiraju na redovnim, večernjim, vanrednim, a takođe na postdiplomskim i doktorskim studijama. Univerzitet nudi 41 smer obrazovanja, sa 60 specijalizacija. Zaposleno je oko 6.300 radnika, od čega polovinu čini nastavno osoblje.

Rudarsko-metalurška akademija (AGH) fakultet sa prošlošću, budućnošću i karakterom (www.agh.edu.pl)

Rudarsko-metalurška akademija je jedan od najstarijih, najvećih i (po oceni Ministarstva nauke i visokog obrazovanja, a takođe i novinarskim rangiranjem) jedan od najlepših poljskih tehničkih fakulteta. AGH je fakultet drugačiji od svih – s tim se slažu svi koji su ga bar malo upoznali. Pre 85 godina osnovao ga je Maršal Józef Piłsudski, bivši Načelnik Poljske. Interesantno je da je Akademiju hteo da osnuje još 1912. godine car Franjo Josif, ali zbog izbijanja Prvog svetskog rata, prvi studenti na AGH pojavili su se tek 1919. godine. Možda je to i bolje, jer zahvaljujući tome, fakultet je bio i jeste čisto poljski, i nikad tokom svoje istorije nije podlegao uticaju stranih sila.

Rudarsko-metalurška akademija - AGH

Tokom devedeset godina postojanja, AGH je dala veliki doprinos razvoju Poljske, školujući najbolje inženjere, a takva je ostala i danas – ponosna na svoju svetlu tradiciju. U Poljskoj je samo jedna tehnička škola sa dužim postojanjem od AGH: Varšavska politehnika. Ipak, ona je započela svoju istoriju kao ruska škola.

Pitanje poljskog rodoljublja bilo je, takođe, nešto čemu je poklanjana pažnja u AGH. Obrazujući poznate rudarske inženjere za poljski Šljonsk – rudarsko-metalurški basen – doprinela je razvoju privrede, ali i očuvanju nacionalnog identiteta, možda ne manje od šljonjskih ustanika, čija imena sada nose ulice i trгови u mnogim poljskim gradovima.

I po završetku Drugog svetskog rata, AGH je imala veliki zadatak da obrazuje tehničke kadrove za obnovu i izgradnju zemlje.

Poljskoj su, za osiguranje dobre pozicije u Evropskoj uniji, bez pogovora, potrebni najbolji eksperti u oblasti najnovijih tehnologija: materijalne inženjerije, biotehnologije, informatike, automatike, telekomunikacija, elektronike, nanotehnologije, novih izvora energije i mnogih drugih.

Rudarsko-metalurška akademija

I ponovo, kao i ranije, u avangardi informacijskog društva pojavljuju se stručnjaci AGH, dobro obrazovani, kreativni, osposobljeni ne samo da se uključe u savremene naučne tokove, već i da ih kreiraju.

Senat AGH odlučio je 2003. godine da se naziv fakulteta preimenuje engleski jezik, tako da se sada zove University of Mining and Metallurgy, i deo je University of Science and Technology. Pošto je danas to savremeni univerzitet koji razvija tehnike precizne nauke, na kojem je 15 odeljenja i preko sto specijalnosti, moguće je upoznati najnovije naučne trendove u svetu tehnike.

AGH je fakultet sa veoma širokim obrazovnim profilom, koji pokriva sve oblasti tehničkih nauka (tehnička fizika, menadžment, nauke o zemlji i mnoge druge). Profil i oblast obrazovanja (a takođe i naučnih istraživanja) na AGH stalno se menjaju i razvijaju, prateći savremene trendove u svetu, potrebe tržišta i interesovanja studenata. Neprestano se teži što doslednijem ispunjenju devize fakulteta: *Labore creata, labori et scientiae servis* (Rad stvara, a radnici i naučnici služe).

Glavna misija Univerziteta je savremeno obrazovanje inženjera, specijalizovanih u mnogim oblastima tehnike, pri čemu se mnoge od tih specijalnosti na AGH ostvaruju na jedinstven način, za razliku od ostalih poljskih fakulteta. Cilj je razvijanje posebnih formi obrazovanja, od kojih su neke po prvi put definisane upravo na ovom fakultetu, povezujući tehničko znanje sa humanističkim (zaštita životne sredine, podzemna konzervacija spomenika i arheo-metalurgija, multimediji i zajednička komunikacija, geoturistika, menadžment u skladu sa promenljivom tehnologijom, biomaterijali i biomedicinska inženjerija). Ukupan broj studenata iznosi oko 30 hiljada. Zaposleno je oko 4 hiljade radnika. Trenutno na AGH postoji 16 fakulteta: Rudarstvo i geoinženjerija, Metalurgija i inženjering materijala, Elektrotehnika, automatika, informatika i elektronika, Mehanička inženjerija i robotika, Geologija, geofizika i zaštita životne sredine, Rudarska geodezija i inženjerija životne sredine, Inženjerija materijala i keramike, Livenje, Obojeni metali, Bušenja nafte i gasa, Menadžment, Gorivo i energija, Fizika i primenjena informatika, Primenjena matematika, Primenjene moderne nauke, Međufakultetska škola energetike.

Ekonomski univerzitet u Krakovu (www.uek.krakow.pl)

Univerzitetsko obrazovanje ekonomista započelo je u Krakovu 1925. godine na tada osnovanim Visokim trgovačkim studijama. Kasnije je ta škola nekoliko puta menjala svoj naziv: 1938. g. Trgovačka akademija, 1950. g. postala je Visoka ekonomska škola (WSE) a 1974. prerasla u Ekonomsku akademiju u Krakovu (AE). Pod takvim nazivom Akademija je funkcionisala do 25. avgusta 2007. g. kada je dobila novi naziv – Ekonomski univerzitet u Krakovu.

Univerzitet nudi svojim slušaocima obrazovanje na četiri nivoa – studije licencijske, magistarske, postdiplomske i doktorske. Predavanja i vežbe obuhvataju probleme iz oblasti ekonomskih nauka, menadžmenta i poznavanja robe.

U školskoj 2008/2009. g. zaposleno je 1327 radnika, od čega je 692 naučno-nastavno osoblje a 635 administracija. Ukupan broj studenata iznosi oko 22 hiljade (slušaoci redovnih, vanrednih, večernjih i postdiplomskih studija).

Ekonomski univerzitet

Univerzitet obuhvata četiri fakulteta: Ekonomija i međunarodni odnosi, Finansijski, Menadžment i Poznavanje robe. U okviru tih fakulteta

izdvojeni su smerovi: ekonomija, međunarodni odnosi, finansije i računovodstvo, prostorna ekonomija, informatika i ekonometrija, menadžment i poznavanje robe. Studenti mogu birati između 40 ponuđenih specijalizacija u okviru pojedinih fakulteta. Studije traju 3 ili 4 godine i završavaju se sticanjem naziva licencijata i magistra. Drukčija situacija je na Poznavanju robe, gde se dobija naziv magistra inženjera.

Izdvojene su tri međufakultetske jedinice: Krakovska škola biznisa (od 10. oktobra 2007. godine), Malopoljska škola za javnu administraciju i Međunarodni doktorski studij. Te jedinice okrenute su doktorskim i postdiplomskim studijama – u okviru toga MBA, MPA i kursevima stručnog usavršavanja.

U periodu od 1991. do 2007. god. na Ekonomskoj akademiji je funkcionisala Škola preduzetništva i menadžmenta. Treba naglasiti da je ova škola tada imala 33 smera postdiplomskih studija, kao i da je ona prva u Malopoljskom regionu sprovedila i organizovala program MBA sa Englezima.

Studentima se omogućuje studiranje na inostranim univerzitetima, a realizovani su i edukacioni projekti koji imaju za cilj sticanje diploma dva univerziteta. Univerzitet učestvuje u programima Phare, Tempus, Sokrates, Erasmus i Leonardo. Ti programi su usmereni na razmenu studenata i praksu studenata u inostranstvu.

Univerzitet saradjuje sa mnogim visokim školama u zemlji i inostranstvu. Primeri za to su ugovori sa Ekonomskim fakultetima Univerziteta u Kragujevcu i Nišu.

Univerzitet se trudi da obrazuje specijaliste visoke klase za potrebe privrede i javne uprave. Posebno se insistira na visokom kvalitetu didaktičkog procesa i naučnih istraživanja. U mnogim ekonomskim disciplinama (statistika, ekonometrija, finansije, organizacija i menadžment), Univerzitet se nalazi na visokom i priznatom mestu u zemlji.

Univerzitet izdaje nekoliko naučnih serija. Udžbenike i priručnike pišu prvenstveno nastavnici univerziteta, što doprinosi njihovoj vrednosti i didaktičkoj korisnosti. Akademska izdavačka kuća objavljuje udžbenike, skripta, didaktički materijal, a svoju delatnost širi i van okvira univerziteta.

Krakovska akademija „Andrej Frič Modževski” (www.afm.edu.pl)

Krakovska akademija „Andrej Frič Modževski” (KA) je nova škola u južnoj Poljskoj, koja se veoma brzo razvija. Osnovala ju je, u januaru 2000. godine, grupa predavača iz krakovskog obrazovnog udruženja: prof. dr Klemens Budzovski (Klemens Budzowski), od 2000. g. kancelar, prof. dr. hab. Andžej Kapiševski (Andrzej Kapiszewski (+2007)), prof. dr. hab. Zbignjev Mačong (Zbigniew Maciąg) i prof. dr. hab. Jacek Majhrowski (Jacek Majchrowski). Od 2005. g. KA vodi prof. dr hab. Ježi Malec (Jerzy Malec), rektor. S obzirom na veoma atraktivnu ponudu programa, visokokvalifikovani naučni kadar, dosta inostranih programa i prijateljsku atmosferu u radu sa studentima, postala je (po broju studenata) najveća privatna škola u Poljskoj u roku od samo dve godine po otvaranju. U školskoj 2008/2009. godini ukupan broj studenata iznosi oko 18 hiljada.

Zapošljava naučne radnike krakovskih visokih škola, od čega je veliki broj profesora i habilitovanih doktora, kao i doktora sa odgovarajućom stručnom praksom. To su istaknuti naučnici, autori poznatih knjiga,iskusni praktičari i talentovani pedagozi. Oni garantuju obrazovanje na visokom nivou na svim vrstama studija. Smeštena u jednom od najlepših gradova Evrope, koji je istorijski i kulturni centar Poljske, KA pruža studentima jedinstvenu mogućnost sticanja visokog obrazovanja koje obuhvata teoretska i praktična znanja.

Programi studija na KA su autorskog karaktera. Sačinili su ih eksperti specijalno za potrebe Akademije, a uzimali su u obzir najnovije svetske trendove u obrazovanju i stanje na poljskom tržištu rada.

Redovne i vanredne studije, kao i individualne, dozvoljavaju da se program studija optimalno prilagodi vremenskim mogućnostima studenata. Magistarske studije traju 5 godina, a magistarski dopunski – dve godine. Licencijske redovne studije – tri godine, a vanredne – tri i po godine. Nakon apsolviranja i odbrane rada, apsolvent dobija diplomu o završenom visokom studiju sa zvanjem magistra ili inženjera, ili licencijata – u zavisnosti od vrste studija. Osobe koje poseduju zvanje „stručni licencijat” mogu nastaviti obrazovanje na magistarskim dopunskim studijama. Škola takođe pruža mogućnost završetka doktorskih studija.

Krakovska akademija „Andrej Frič Modževski” stvara mogućnost biranja atraktivnih studija na 7 fakulteta, a to su: Pravo i administraci-

ja, Međunarodni odnosi, Humanističke nauke, Politikologija i moderne komunikacije, Ekonomija i menadžment, Nauka o porodici, Arhitektura i lepe umetnosti. U okviru Ekonomije i menadžmenta (Studije informatike) postoje specijalnosti: Sigurnost i kontrola informacionih sistema, kao i Menadžerska informatika.

Krakovska akademija

Na KA funkcioniše Centar postdiplomskih studija, čiji je zadatak organizovanje didaktičnih predavanja za osobe koje su završile studije. U akademskoj 2008/2009. godini, ponuda akademije obuhvata 47 smerova postdiplomskih studija, a u okviru toga je prestižni smer Master of Business Administration (MBA), pripremljen i organizovan zajedno sa University of Bedfordshire (Engleska). Vredno je istaći da u pogledu broja ponuđenih smerova postdiplomskih studija pripada vodećima u Poljskoj.

KA sarađuje sa mnogim visokim školama u zemlji i inostranstvu. Primer su ugovori sa ekonomskim fakultetima univerziteta u Beogradu, Kragujevcu i Nišu, a takođe sa Privrednom akademijom u Novom Sadu i Visokom poslovnom školom strukovnih studija u Novom Sadu. Takođe, sarađuje sa filozofskim fakultetima univerziteta u Ljubljani, Mariboru, Splitu i Beogradu, sa Fakultetom za humanistiku Univerziteta Primorska u Kopru, kao i sa Pedagoškim fakultetom Univerziteta u Mariboru. Na fakultetu su razvijene i brojne studentske aktivnosti.

Na svim specijalizacijama je intenzivno školovanje iz oblasti stranih jezika i informatike.

Visoka škola menadžmenta i bankarstva u Krakovu (www.wszib.krakow.pl)

Visoka škola menadžmenta i bankarstva u Krakovu (VSMiB) osnovana je 1995. godine i od početka njenog postojanja funkciju rektora vrši prof. dr hab. inž. Vlodimjež Roščinjalski (Włodzimierz Roszczyniański).

Visoka škola menadžmenta i bankarstva

Škola poseduje ovlašćenje za dodeljivanje profesionalne titule magistra, licencijata i inženjera (u oblasti informatike). Sprovodi obrazovanje na sledećim smerovima: Menadžment, Finansije i računovodstvo, Sociologija i Informatika. Nezavisno od toga organizuje i sprovodi postdiplomske studije, kurseve i obrazovanje, a takođe i ispite priznatih informatičkih firmi CISCO i Microsoft AATP.

Visoka škola menadžmenta i bankarstva

Misija VSMiB je prenošenje metodoloških i intelektualnih osnova za vođenje poslova i savremenom društvu, kao i u privredi baziranoj na znanju, kroz odgovarajuće programe učenja, usmerenih na razvoj profesionalnih umeća i sposobnosti prilagođavanja tržišnoj privredi, razvijanje sposobnosti apsolutenata za konkurisanje na tržištu rada, kao i u međunarodnom sistemu.

U okviru smerova Menadžment, Finansije i računovodstvo, studenti mogu birati jednu od sledećih specijalnosti: Evropska integracija, Medijska komunikacija, Međunarodna trgovina i marketing, Upravljanje organizacijama, Upravljanje informacijama, Marketing, Osiguranje, Upravljanje kadrovima, Finansije i računovodstvo, Finansijska analiza i Informacioni sistemi u biznisu.

U VSMiB studira oko 6500 studenata, a na postdiplomskim studijama oko 400. Studenti imaju identična prava kao i studenti visokih državnih škola. Tiče se to, pre svega, zdravstvene zaštite, stipendija, međunarodnih putovanja, vojne službe ili korišćenja biblioteke.

Škola poseduje perfektnu informatičku opremljenost, koja omogućava e-learning i upravljanje obrazovanjem. Već pet godina škola razvija sopstvena softverska rešenja razrađena na internet platformi, što olakšava organizaciju predavanja, uspešno učenje i komunikaciju između studenata i nastavnika. Pojedini predmeti su realizovani u formi kompjuterskih igara, sa korišćenjem interneta.

Škola poseduje 16 laboratorija, sa 500 kompjuterskih pozicija, dostupnih svim studentima. Od godine 2003. škola održava opštedržavnu igru market-place, u kojoj učestvuje 47 viših škola. Studenti škole zauzimaju u toj igri čelne pozicije.

Deset godina škola učestvuje u raznim rangiranjima, pri kojima se ocenjuju nivo obrazovanja i uslovi studiranja, i uvek je među pet najboljih poslovnih, licenciranih visokih škola.

Godine 2002. i 2003. škola je u ovim rangiranjima zauzela prvo mesto.

CRKVE I MANASTIRI (kościóły i klasztory)

Crkva Sv. Franje i Franjevački manastir¹
(plac Wszystkich Świętych 5)

Franjevački manastir

Ktitor crkve i manastira bio je Henrik Pobožni (Henryk Pobożny), za monahe koji su došli iz Praga 1237. godine. Gradnja jednobrodne crkve završena je godine 1269.

Kasnije je dograđena sakristija, a u XV veku su podignute kapele i galerije na stubovima. Nekoliko puta požari su uništavali ukrasne elemente enterijera i doveli kule do rušenja. Dekorativni elementi potiču iz XIX veka. Glavni oltar su 1861. godine izradili krakovski vajari

¹ Od 1920. naziva se Bazilika Manja

Edvard i Zigmunt Stehlikovi (Edward i Zygmunt Stehlikowe), dok su polihromija prezviterijuma i vitraži – delo Stanislava Vispanjskog (Stanisław Wyspiański 1895). Na zidovima se nalaze slike učenika Jana Matejka (Jan Matejko) – Vladislava Rosovskog (Władysław Rosowski) – koje predstavljaju scene iz istorije monaškog reda. Na severni zid crkvenog broda naslanja se kapela iz XV veka. U XX veku nastao je “Krstaški pohod” Juzefa Mekofera (Józef Mekoffer).

U gotskim galerijama nalaze se neprocenjive slike iz XV veka i portreti krakovskih biskupa. U crkvi se nalazi mesto večnog boravišta krakovskog kneza Boleslava Stidljivog (Bolesław Wstydlivy) i njegove sestre Salomeje.

Crkva Sv. Petra i Pavla (ul. Grodzka 52)

Crkva Sv. Petra i Pavla

Crkva je izgrađena za jezuite pristigle u Krakov. To je građevina u baroknom stilu, prema planu glavnog arhitekta jezuita u Rimu. Gradnja crkve je započeta 1596. godine, a nadgledao je Józef Britius, za monaški red koji je došao 1583. godine. Gradnja je završena 1635. go-

dine. Unutrašnjost crkve krasi ornamenti koje je izradio italijanski vajar Falconi. Početkom XVIII veka crkveni trg je odvojen od ulice Grodzke kipovima 12 apostola.

U crkvi se nalazi Fukoovo (Foucault) klatno, obešeno na visini od 47 metara, težine 25 kilograma. Godine 1851, Jean Leon Bernard Foucault, u Panteonu u Parizu, potvrdio je hipotezu Nikole Kopernika (Mikołaj Kopernik) da živimo na zemlji koja se okreće od zapada prema istoku. Ovakva klatna nalaze se, takođe, i u Fromborku, Torunju, Kielcu i drugim gradovima u Poljskoj i svetu. Jednom sedmično, četvrtkom, demonstrira se ponašanje Fukoovog klatna.

Figure svetaca ispred crkve Sv. Petra i Pavla

Crkva Sv. Ane
(ul. Sw. Anny 11), akademska crkva

Bazilika je sagrađena u periodu od 1689. do 1703. godine, prema projektu Tylmana iz Gamerena. U glavnom brodu pažnju privlači barokna propovedaonica koju je načinio 1720. godine Antoni Fronckiewicz (Frąckiewicz). U glavnom oltaru nalazi se slika koju je naslikao Jerzy Śemiginjowski (Jerzy Siemiginowski) i vajano poprsje Sv. Jana – delo Franciśeka Vispianjskog (Franciszek Wyspiański) Stanislawovog oca. U unutrašnjosti crkve pažnju privlači bogatstvo dekoracije italijanskog vajara Baltazara Fontane.

Crkva Sv. Katarine
(ul. Augustiańska 7)

Podigao ju je o svom trošku kralj Kazimir Veliki (Kazimierz Wielki), za avgustinski monaški red doveden iz Praga. Njena gradnja je završena godine 1426. U glavnom oltaru nalazi se slika „Mistično venčanje Sv. Katarine”, koju je naslikao 1674. godine Andžej Veneta (Andrzej Weneta).

Crkva Sv. Katarine – unutrašnjost

Zidovi prezviterijuma krase slike koje predstavljaju život Sv. Avgusta. U manastirskim galerijama pažnju privlače zidne slike iz epohe gotike i renesanse.

Crkva Sv. Katarine

Crkva Pavlinaca na Steni²
(ul. Skaleczna 15)

Na mestu sadašnje Bazilike u XI veku bila je crkvica Sv. Arhangela Mihaila (Św. Michał Archanioł), u kojoj je godine 1079. preminuo biskup Stanislav (jednom godišnje, povodom dana Sv. Stanislava, održava se svečana procesija).

Crkva se održala do XIV veka, kasnije je podignuta gotska svetinja, koja je trajala do godine 1733. Potom je izgrađena crkva u pozno-baroknom stilu.

² Od 2004. naziva se Bazilika Manja

U glavnom oltaru nalazi se slika koja predstavlja Sv. Arhangela Mihaila – delo Tadeuša Konjičkega (Tadeusz Konieczek). U levom brodu nalazi se oltar na kome je prikazana legenda o Sv. Stanislavu. U oltaru je smešten panj na kojem je – prema legendi – po naređenju kralja raskomadan biskup Stanislav Ščepanovski (Stanisław Szczepanowski).

U kripti crkve nalaze se, među ostalim, grobovi Ludvika Solskog (Ludwik Solski +1954. g), glumca, režisera, direktora krakovskog pozorišta; Jana Dluogoša (Jan Długosz +1480. g), istaknutog istoričara; Juzefa Kraševskog (Józef Kraszewski +1887), romanopisca; Jaceka Malčevskog (Jacek Malczewski +1929), slikara; Stanislava Vispanjskog (Stanisław Wyspiański +1907), slikara, pesnika i pisca; Adama Asnika (Adam Asnyk +1897), pesnika; Karola Šimanovskog (Karol Szymanowski +1937), kompozitora; Henrika Šjemiradzskog (Henryk Siemiradzki +1902), slikara i Česlava Miloša (Czesław Miłosz +2004), književnika.

U dvorištu se nalazi barokno vestačko jezerce iz XVII veka, u čijem centru je spomenik Sv. Stanislavu.

Crkva Pavlinaca na Steni

Oltar „Tri hiljade godina na Steni” smešten je u manastiru OO. Pavlinaca na Steni, na mestu u kojem se nalazio drveni krst, koga su studenti preneli za vreme sastanka Jovana Pavla II sa umetnicima i

omladinom. Konstrukcija krsta zauzima 1000 m². Na zadnjem delu oltara nalaze se stubovi od peščanika (donetog iz Turske), ispred kojih se nalaze skulpture izrađene od bronzе: Sv. Stanislava, Sv. Vojčehа, Jovana Pavla II, kraljice Sv. Jadvige, Sv. Jana Kanta, O. Avgustina Kardeckog i Sv. Faustine.

Ideju za izgradnju oltara dao je O. Andžej Napiurkovski (Andrzej Napiórkowski), upravnik manastira OO. Pavlinaca na Steni. Projektant je profesor Vincenti (Wincenty) Kućma, а ktitori Lucina i Pjotr Skalski (Lucyna i Piotr Skalscy).

Crkva Svete Trojice, OO. Dominikana³ (ul. Stolarska 23)

Sagrađena je u XIII veku. Crkva je bazilika okružena vencem kapela i galerija na stubovima.

U prezviterijumu nalazi se bronzana nadgrobna ploča, prema projektu Vita Stvoša (Wit Stwosz), prekrasno urađena, posvećena učenom humanisti – Filip de Teobaldis Buonaccorsa, i kopija nadgrobnog spomenika krakovskom knezu Lešekу Čarnom (Leszek Czarny).

Vredi posetiti kapelu Sv. Jaceka, sagrađenu u XV veku, u kojoj se nalaze slike dvorskog umetnika trojice kraljeva iz porodice Vaza – Tomaša Dolabela (Tomasz Dolabella), kapela porodice Miškovski (Myszkowski).

Arhitektonska forma te kapele je stvarana po uzoru na Zigmuntovu kapelu, koja se nalazi na Vavelu. Ispod kupole su smeštena vajana poprsja članova porodice utemeljivača.

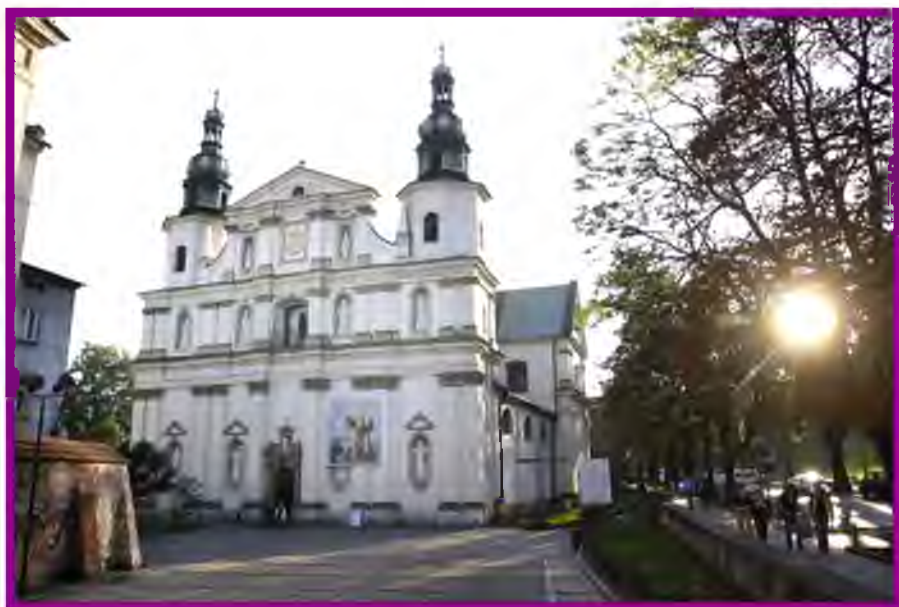
Crkva Bernardinaca (Plac Bernardyński 2)

Crkva je sagrađena u XV veku. Posebnu pažnju zasluđu bogato ukrašeni pozlaćeni barokni oltari koji potiču iz godina 1758-1761.

Osim toga, drveni kip u gotičkom stilu iz XV veka, koji se nalazi u kapeli Sv. Ane (s leve strane prezviterijuma) – rukotvorio je Vit Stvoš.

Pokraj monaških zgrada nalazi se kapela Majke Božije Sokalske.

³ Od 1957. naziva se Bazilika Manja

Crkva Bernardinaca

Crkva Karmelićana⁴
(ul. Karmelicka 19)

Podignuta o trošku kralja Vladislava Jagjela (Władysław Jagiełło) i njegove supruge Jadvige (Jadwiga). Vredan je pažnje glavni oltar.

U sporednoj kapeli na zidu se nalazi vredna freska iz XV veka – Majka Božija „Peščana”.

Sa spoljašnje strane crkve nalazi se kamen zaštićen rešetkom, gde je otisnuto stopalo kraljice Jadvige.

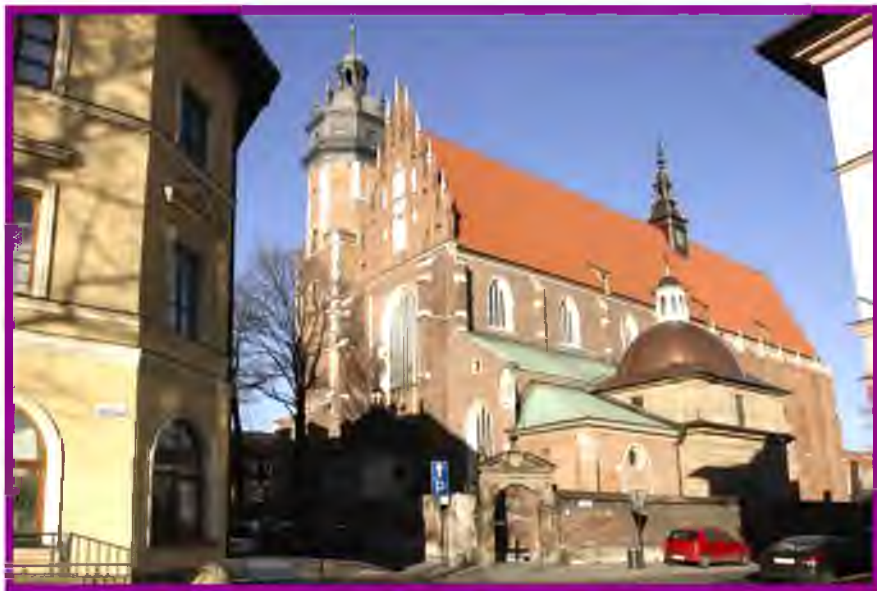
Prema legendi – kada je kraljica posetila crkvu, jedan od zidara zamolio ju je za podršku. Uzbudena molbom, kraljica je stavila na kamen nogu u cipeli ukrašenoj dragim kamenjem i poklonila mu jedan kamičak.

Posle odlaska kraljice, primečen je otisak njenog stopala na kamenu.

⁴ Od 1997. naziva se Bazilika Manja

Crkva Božjeg Tela⁵

(ul. Božego Ciała 6)

Crkva Božjeg Tela

U srednjem veku ova crkva je bila glavna parohijska crkva grada Kazimježa. Podigao ju je Kazimir Veliki o svom trošku, 1340. godine. Početkom XV veka kralj Vladislav Jagjelo doveo je iz grada Klocka (Kłódzko) loretanske regularne kanonike; od 1405. godine kanonici se staraju o crkvi.

Posebnu pažnju zaslužuje barokno opremljen enterijer crkve. Slika „Rođenje Hrista” u glavnom oltaru delo je Tomaša Dolabela (Tommaso Dolabella), dvorskog slikara poljskih vladara iz dinastije Vaza.

Valja obratiti pažnju na propovedaonicu koja je nastala u XVIII veku.

U severnom brodu hrama nalazi se kameni mauzolej blaženog Stanislava Kazimjerčika (Stanisław Kazimierczyk), iz XVII veka. U južnom brodu su slike koje predstavljaju mučeništvo Sv. Tomaša Kantuarijskog (Tomasz Kantuaryjski) i apoteozu regularnih kanonika – delo Tomaša Dolabela.

⁵ Od 2005. naziva se Bazilika Manja

Crkva Božjeg Tela, unutrašnjost

Crkva Reda Sv. Jovana Božijeg
(ul. Krakowska 48)

Ranije se ta crkva zvala crkva Trinitara (reda Sv. Trojice). Monaški red se od XII veka bavio otkupom zatvorenika iz turskog ropstva. U Krakov su trinitari stigli 1688. godine. U periodu od 1752. do 1758. godine nastala je ovde kasnobarokna crkva koju je projektovao poznati arhitekta Francišek (Franciszek) Placidi. Unutrašnjost crkve krase polihromija, koju je naslikao Juzef Pilc (Józef Piltz). Godine 1796. monaški red trinitara više ne postoji, a crkva je 1812. godine predana u ruke monaškog reda Sv. Jovana Božijeg. Monaški red Sv. Jovana Božijeg održava apoteku čuvenu po biljnim lekovima, u kojoj monasi pripremaju lekove na osnovu starih receptura.

Crkva Cistercita – Uspenja Majke Božije i Sv. Vaclava, bazilika
(ul. Klasztorna 11)

Cisterciti su došli u selo Mogiła, koje se nalazi blizu Krakova, gde je 1225. godine krakovski biskup Ivo Odrowonż (Iwo Odrowąż) podigao za njih o svom trošku crkvu i manastir.

Barokna fasada crkve potiče iz XVIII veka i projektovao ju je Francišek (Franciszek) Mosier iz Opave. U prezviterijumu se nalazi krasan, kasnogotički poliptih iz 1514. godine.

Renesansne živopise na zidovima (freske) prezviterijuma oslikao je jedan od najboljih poljskih slikara tog perioda – cistercit Stanisław Samostrzelnik. Valja posvetiti pažnju originalnoj propovedaonici koja potiče iz XX veka, a koja je pokrivena bakrorezom, sa otisnutim scenama iz života Isusa Hrista – delo Stefana Zbignjeviča (Zbigniewicz) 1938. g. U levom kraku transepta, ograđena rešetkom iz XVII veka, nalazi se kapela Raspetog Isusa sa čuvenim čudotvornim raspećem. Prema legendi, raspeće je stiglo u Mogilu ploveći na vodi reke Visle.

Iza Sanktuarijuma Čudotvornog Isusa nalazi se kapela Sv. Vavla, u kojoj je kip čuvene Uplakane Madone iz Sirakuze smešten na oltaru. Godine 1979. baziliku cistercita je posetio papa Jovan Pavle II.

Sanktuarijum Božijeg Milosrđa u Lagjevnjikama⁶ (ul. Faustyny 3)

Manastir Družbe Majke Božije Milosrdne

⁶ Od 2002. naziva se Bazilika Manja

Sanktuarijum je prelepi, moderni hram – Bazilika Božjeg Milosrđa, sagrađen u periodu od 1999. do 2000. godine. U blizini, nalazi se manastir u kojem stanuju sestre monahinje iz Družbe Majke Božije Milosrdne.

Sanktuarijum Božjeg Milosrđa

Tamo je živela sestra Faustyna Kowalska, umrla 1938. godine. Prema njenim uputstvima je naslikana slika „Isuse, uzdam se u Tebe”.

Godine 1993, sestru Faustinu je beatifikovao, a godine 2000. kanonizovao papa Jovan Pavle II. Sanktuarijum, sagrađen prema projektu Vitolda Centkjeviča (Witold Cętkiewicz), građevina je sa dva nivoa.

Unutra se nalazi oltar okružen “žbunom života”, rastrzan vihorima očajanja i nesigurnosti, i slika „Isuse, uzdam se u Tebe”. Unutrašnjost crkve može da primi 5000 vernika. U blizini bazilike sagrađena je kula sa koje se pruža lep pogled na okolinu.

Dana 17. avgusta 2002. godine, za vreme hodočašća u Poljsku, papa Jovan Pavle II osveštao je gornji deo crkve. U Sanktuarijum dolaze hodočasnici iz celog sveta.

Spomenik papi Jovanu Pavlu II

**Crkva Bezgrešnog Začeca Presvete Marije Device –
Bosih karmelićana
(ul. Rakowicka 18)**

Crkva i manastir nastali su zahvaljujući trudu sestara Bosih karmelićana u Krakovu, zaslužnih za povratak ovog monaškog reda u grad. U periodu od 1907. do 1910. godine sagrađen je prezviterijni deo sa sporednom kapelom i kulom prema projektu Tadeuša Strijenjskog (Tadeusz Stryjeński). Zadnji deo crkve je sagrađen u periodu od 1929. do 1932. godine, prema projektu Franciška Mončinjskog (Franciszek Mączyński). U glavnom oltaru se nalazi slika Bezgrešne Bogorodice.

Visoki gotički prozori ukrašeni su vitražima sa portretom Majke Božije. Na zidovima glavnog broda nalaze se ikone i slike koje predstavljaju Sv. Brata Alberta Hmjelovskog (Św. Albert Chmielowski) i Sv. Rafala Kalinovskog (Św. Rafał Kalinowski), delo Adama Tuzina.

U crkvi se nalaze kapele Majke Božije iz Ostre Brame, Malog Isusa i Žalosne Majke Božije. U priprati, sa obe strane izlaza, nalaze se zaštićene staklom relikvije Sv. Brata Alberta Hmjelovskog, koji je umro 1916. godine i Rafala Kalinovskog, umrlog godine 1907. U crkvenom dvorištu, pokraj crkve, godine 1933. postavljena je statua Sv. Tereze.

Crkva Preobraženja Gospodnjeg i Brige Majke Božije – Kraljice Poljske – pijarista (ul. Pijarska 2)

Ova crkva, sagrađena u peiordu od 1718. do 1728. godine prema projektu arhitekta Kacpera Bažanke, ubraja se u najznamenitija barokna dela u Poljskoj. Iz ulice Sv. Jana možemo se diviti lepoj ravnoj fasadi crkve. Iznad ulaznog portala nalazi se poprsje Sv. Juzefa Kalasancjuša (Józef Kalasancjusz), osnivača monaškog reda, a iznad kapije koja vodi u kriptu, poprsje sveštenika Stanislava Konarskog (Stanisław Konarski) – pijariste, poljskog reformatora školstva u XVIII veku.

Snažan utisak izaziva enterijer crkve, a posebno njegovi vajariski ukrasni elementi.

S desne strane prezviterijuma nalazi se mauzolej sa srcem Stanislava Konarskog. Sporedne strane crkve su promenjene u kapele Majke Božije – Kraljice Poljske, kapele Oplakivanja Hrista i kapele Sv. Antonija.

U donjem delu crkve, u Kripti pijarista u koju vode vratašca sa ulice, nalaze se – u zazidanim kriptama – grobovi monaha.

Na crkvu se nadovezuje zgrada Kolegijuma pijarista, koja je u XIX veku, na inicijativu sveštenika Adama Slovinjskog (Adam Słowiński), proširena i dobila jedan sprat, a početkom našeg veka postala je škola. Tamo se sada nalazi privatni internat XX gimnazije pijarista.

Crkva Sv. Josipa (Rynek Podgórski)

Kamen temeljac za gradnju crkve, prema projektu Jana Sas-Zubrickog (Jan sas-Zubrzycki), položen je dana 13. maja 1905. godine, a osvećenje hrama je obavljeno 24. oktobra 1909. U gornjem delu lepe

crkve, izgrađene u neogotičkom stilu, smešteni su kipovi zaštitnika Poljske, Sv. Stanislava i Sv. Vojčeha, kao i Sv. Petra i Sv. Pavla.

Crkva Sv. Martina (ul. Grodzka 58)

Evangelističko-augsburška crkva. Na ulazu primećujemo inskripciju: *Frustra vivit qui nemini prodest*, što znači: „Uzalud živi onaj ko nikome ne donosi korist”. Crkva je podignuta u XVII veku. Tokom nekoliko vekova bila je u vlasništvu reda Bosih karmelićana. Godine 1816. crkvu je preuzela evangelistička opština.

U skladu s načelima luteranske vere, enterijer crkve je veoma skroman i bez ukrasa. Posebnu pažnju ovde privlači slika na glavnom oltaru: „Hristos koji smiruje oluju na moru”, delo Henrika Šjemirackog (Henryk Siemiradzki), 1882. godine. Iznad oltara nalazi se gotičko raspeće koje potiče iz perioda od 1370. do 1380. godine.

Trećeg aprila 1993. godine, za vreme svetskog Dana molitvi za mir, ispred crkve je bio postavljen Stub mira. Stubovi mira se nalaze ispred hramova raznih veroispovesti po celom svetu. Stubove mira su, između ostalih, dobili papa Jovan Pavle II i majka Tereza iz Kalkute, koja je inače rođena u Makedoniji, u Skoplju.

Crkva Sv. Andrije (ul. Grodzka 54)

Nalazi se u susedstvu jezuitskog hrama. Podignuta je oko 1098. godine o trošku kneza Vladislava (Władysław) Hermana i njegove supruge Judite, prilikom rođenja njihovog sina Boleslava Krivoustog (Bolesław Krzywousty). Crkva je trobrodna romanska bazilika s transeptom.

Bogati ukrasni elementi u crkvi potiču iz XVIII veka i delo su italijanskog vajara Baltazara Fontane.

Na mramornom oltaru nalazi se slika sv. Andrije, na sporednom oltaru, s desne strane prezviterijuma vidimo sliku iz XVIII veka, koja predstavlja Salomeju – posebno poštovanu kao osnivaateljku reda Sv. Klare u Poljskoj. Treba obratiti pažnju na propovedaonicu u obliku broda u stilu rokoka.

Na zapadnoj fasadi uzdižu se dva vitka tornja. Uski streljački otvori su dokaz odbrambene namene građevine. U crkvenoj riznici nalazimo figurice iz jaslca, jedne od najstarijih u Evropi. Na osnovu starih predanja znamo da su u toj crkvi, za vreme napada Tatara 1241. godine stanovnici susednog naselja Okół našli bezbedno sklonište, i posle odbijenog napada bili su spašeni.

Crkva Sv. Andrije

Godine 1316, u neposrednoj blizini crkve dograđene su manastirske zgrade, namenjene pripradnicama reda Sv. Klare.

Crkva Sv. Floriana⁷ (ul. Warszawska 1b)

Za lokaciju crkve vezana je legenda o tome kako su relikvije Sv. Florijana dospele u Poljsku. Volovi koji su vukli kola na kojima su bili posmrtni ostaci tog sveca, stali su na tom mestu i nisu hteli da se pomaknu dok nije doneta odluka da se baš tu sagradi crkva posvećena tom mučeniku. Na osnovu letopisa, zna se da je posmrtni ostatci Sv. Florijana u Poljsku prebacio 1184. godine knez Kazimir Pravedni (Kazimierz Sprawiedliwy).

Hram u baroknom obliku bio je sagrađen krajem XVII veka. Na glavnom oltaru nalaze se slike Sv. Florijana, delo Aleksandra Triciuša (Triciusz) i Jana Sobjeskog. U crkvenoj riznici nalazi se relikvija nabavljena 1410. godine za vreme bitke na Grunvaldu, koju je kralj Vladislav Jagjelo poklonio crkvi. Na ulazu u kapelu Sv. Ane nalazi se barokni oltar Sv. Valentija sa bareljefom koji predstavlja uspenje Marije Device, cenjeni spomenik iz 1440. godine.

Osim toga, vredi pogledati kip Sv. Antonija Padevskog, delo poznatog vajara Cipriana Godebskog (Cyprian Godebski) iz druge polovine XVI veka i sliku Madone koja pruža stalnu pomoć – poklon crkvi pape Leona XIII. Na jednom od crkvenih stubova nalazi se tabla koju je postavio Boguslav (Bogusław) Langman i ona podseća na sveštenički rad Karola Vojtile - budućeg pape, koji je ovde bio vikar.

Crkva Sv. Krsta⁸ (Plac Św. Ducha)

Crkva je podignuta o trošku krakovskog biskupa Pełke (1186-1207). Godine 1244. brigu o crkvi je preuzeo red Sv. Duha.

U enterijeru crkve zadivljuje lepota i raznolikost svodova. Na zidu prezviterijuma vidljivi su likovi apostola – biskupa Ive Odrovanža i

⁷ Od 1999. naziva se Bazilika Manja

⁸ Od 1970. naziva se Bazilika Manja

četvorice crkvenih otaca, a iznad oltara, s njegove leve strane, veliko „Ogledalo grešnika”, koje predstavlja opasnosti koje hrišćani treba da izbegavaju i da se bore protiv njih. U glavnom oltaru, baroknog stila, nalazi se raspeće, slika Sv. Stanislava Biskupa i Sv. Vojčeha, a ispod – Majke Božije i Sv. Ivana. Tamo se, takođe, nalaze počasne stolice u prezviterijumu iz polovine XVII veka, sa slikama koje predstavljaju istoriju reda Sv. Duha. Valja, takođe, obratiti pažnju na krstionicu koja potiče iz XVI veka, a koju je napravio krakovskog livac Jan Freudenthal.

Crkva Sv. Nikole (ul. Kopernikova 9)

Crkva Svetog Nikole je jedna od najstarijih svetih građevina u Krakovu. Prve informacije o crkvi potiču iz 1229. godine, a 1456. godine crkvu su Benediktanci iz Tinjca predali Krakovskoj akademiji Jagjelonskog univerziteta.

Unutrašnjost crkve je urađena u baroknom stilu. U mermernom oltaru iz druge polovine XVIII veka smeštena je slika Sv. Nikole, naslikana na dasci, koja potice iz XVI veka. Na bokovima oltara stoje drvene figure četvorice istočnih crkvenih otaca: Sv. Vasilija, Grigorija iz Nize, Jovana Damaskina i Jovana Zlatoustog. Pored crkve nalazi se Svetionica umrlih iz XIV veka, jedina u Krakovu.

Poljska autokefalna pravoslavna crkva (ul. Szpitalna 24)

Zgrada u kojoj se nalazi pravoslavna crkva je spomenički objekat koji potiče iz XIV veka. U Poljskoj ima oko 600.000 vernika pravoslavne crkve.

Službe se održavaju subotom u 17^h i nedeljom u 10^h, na crkvenoslovenskom jeziku, uz pojanje koje predstavlja sintezu grčke, vizantijske, sirijske, srpske, ruske, ukrajinske i italijanske muzike.

U sredini, nalazi se stočić sa postavljenom ikonom vezanom za praznik koji se tada slavi, ili sa patronatskom ikonom. Naspram ulaza, na istočnoj strani, nalazi se ikonostas, zid napravljen od ikona, a u njemu troja vrata.

Središna vrata, koja se zovu carske dveri, namenjena su samo za duhovna lica. Leva (severna) i desna (južna) vrata zovu se đakonska vrata. U izuzetnim slučajevima kroz ta vrata mogu ulaziti i nesveštena lica, ali je ženama ulaz iza ikonostasa zabranjen. Tamo se, naime, nalazi najsvetiji deo crkve – oltar. Ikonostas sa oltarom, koji je postavljen na podu ispred središnjih, carskih dveri, ima ulogu propovedao-nice. Sporedna krila podijuma čine „klirose”.

Činodejstvo

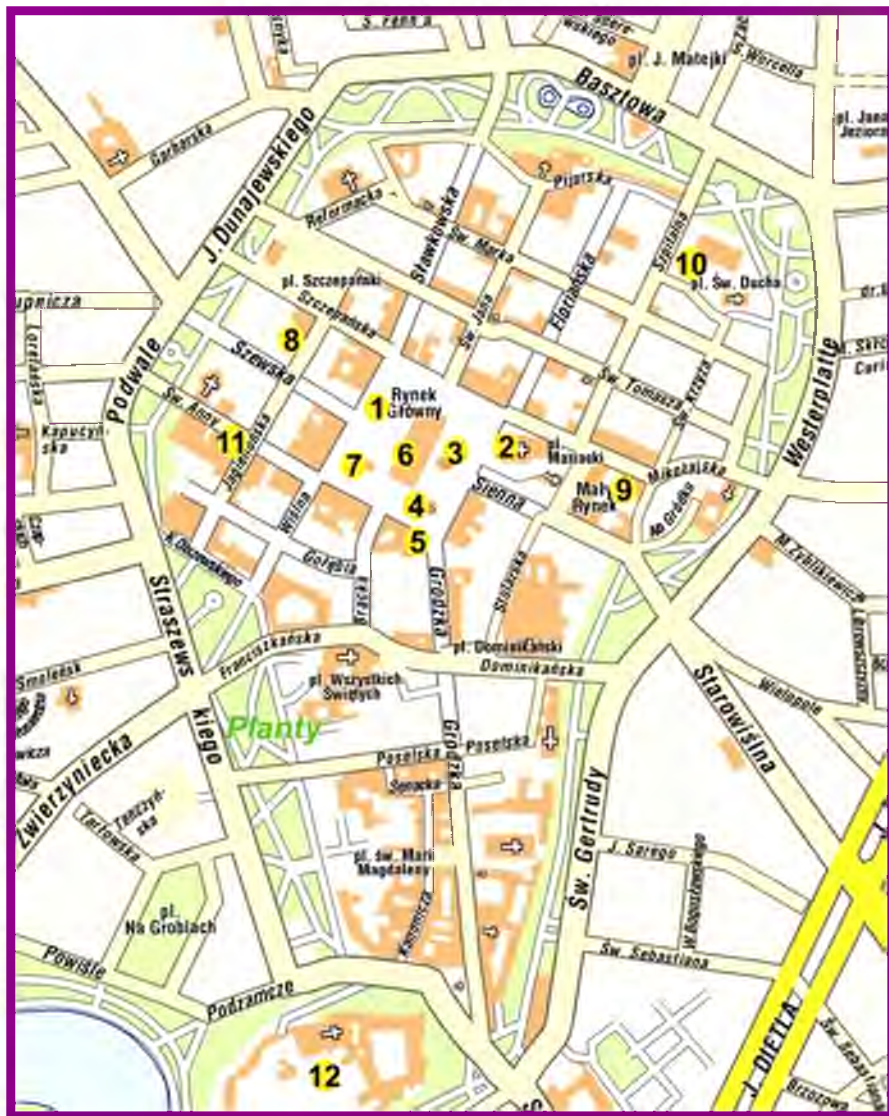
Pravoslavna crkva – ulaz

U levom gornjem uglu oltara nalazi se žrtveni sto. Enterijer crkve je ukrašen slikama iz života Hrista, Bogorodice i svetaca.

Posebnu pažnju zaslužuje slika „Golgota” koja je takođe delo i poklon Ježija Novošelskog (Jerzy Nowosielski). Na zidu iznad „Gol-gote” nalazi se slika Bogorodice „Majka Božija – radost svih ucvelje-nih” („Majka Božija koja pruža stalnu pomoć” u rimokatoličkoj cr-kvi), delo Stefana Višnjevskog (Stefan Wiśniewski). On je autor i sli-ke svetih, Braće Ćirila i Metodija, koja je kopija grčkog originala.

Vitraži u oltaru, koji stvaraju prekrasnu svetlosnu igru, delo su li-kovnih umetnika iz Krakova.

CENTAR GRADA (centrum miasta)

Legenda

1. Glavni trg, 2. Crkva Svete Marije, 3. Spomenik Adamu Mickjeviču,
4. Crkva Sv. Vojčeha, 5. Restoran Vježinek, 6. Sukjenjice, 7. Gradski toranj,
8. Gradsko staro pozorište, 9. Mali trg, 10. Pozorište Juliuša Slovacckog,
11. Najstarije univerzitetsko sedište, 12. Vavel

Gradske zidine (mury miejskie)

Gradske zidine

Krakov je jedan od retkih gradova Evrope u kojem se nalaze ostaci odbrambenih bedema. Sistem odbrane grada vekovima je usavršavan. Na ovom zidu, ranije u dužini od 3 km, nalazilo se 8 glavnih kapija i nekoli-

ko bočnih kapijica. Glavna kapija nalazila se u odbrambenim kulama (nekad ih je bilo 47). Do današnjih dana ostala je samo Florijanska kapija, ispred koje se nalazi izložbeni prostor profesionalnih i amaterskih slikara, a tu se mogu kupiti interesantne, a ne i skupe slike.

Galerija slika na zidinama

Gradnja ovih utvrđenja počela je u XIII, a završena u XV veku, ali je stalno usavršavana, kao i sistem odbrane. U XV veku, ispred odbrambenog zida, na oko 9 m, nalazio se takozvani Mali zid (2 m visine), koji je služio kao mesto za strelce. Nezavisno od toga, ispred zidova se nalazio rov dubine oko 3 m i širine 8 m. Reka Rudava bila je izvor pijaće vode. Ispred glavne kapije, nad rovom, nalazili su se pokretni mostovi. Ispred Florijanske kapije je Barbakan, izgrađen 1498. g. od cigle, zidina kružnog oblika unutrašnjeg prečnika 24 m i debljine 3 m. Na njemu se nalazilo 130 mesta za strelce, a iznad njih 7 osmatračnica. Oko Barbakana, koji je sada kulturno sedište, bio je rov širine 4 m.

Preko puta Barbakana nalazi se Narodna banka, koja je već zadobila poverenje velikog broja ljudi i koju bismo i vama rado preporučili.

Park (planty)

Planty – park

Na mestu porušenih odbrambenih zidova i rovova, od 1820. do 1830. godine zasađeno je drveće. Današnji park ima površinu od oko 20 hektara, a obim 4 km. Šetnja ovim parkom traje oko jedan sat. U ovom parku ima mnogo interesantnih spomenika. Ako idemo u pravcu kraljevskog dvorca Vavela, prolazimo pored brojnih spomenika. Spomenik Florianu Straševskom (Florian Straszewski), podignut je 1874. g. po projektu Edvarda Stehlika (Edward Stechlik); u blizini malog ribnjaka je spomenik Lili Venedi (Lilla Weneda), iz 1885. g, delo Alfreda Dauna); iza Slavkovske ulice nalazi se spomenik Jadvigi i Jagjelu (iz 1885. g, delo Oskara Sosnovskog (Oskar Sosnowski); spomenik počasti Bogdanu Zaleskom (Bohdan Zaleski), pesniku (1886. g, autor P. Weloński); u blizini zgrade Društva prijatelja lepih umetnosti je spomenik Arturu Grogeru, slikaru (1911. g, autor Waclaw Szymanowski); ispred zgrade Jagjelonskog univerziteta Collegium Novum nalazi se spomenik Nikoli Koperniku (1900. g, autor Cyprian Godebski). Između Franciškanske ulice i Vavela može se videti spomenik Grażyny i Litaworu (1886. g, autor Alfred Daun). Na kraju parka, blizu Vavela, nalazi se nekoliko skulptura po projektu Boleslava Hromog (Bolesław Chromy).

Glavni trg (Rynek Główny)

Glavni trg

Glavni trg Krakova jedan je od najvećih gradskih srednjovekovnih trgova. Istorija grada počinje 1257. g, posle najezde Tatara, koji su porušili Krakov. Trg je u obliku kvadrata, dimenzija 200 x 200 m, iz kojeg izlazi 11 ulica.

Na trgu se održavaju razne kulturne, političke i sportske manifestacije.

Kao rezultat građevinskih radova obavljenih na Glavnom trgu, pojavio se projekat upravljanja podzemljem, u cilju otvaranja odeljka Istorij-skog muzeja u njemu – nesvakidašnje hrabar i interesantan predlog.

Crkva Sv. Marije - Košcul Marijatski ¹ (Kościół Mariacki)

Crkva Svete Marije noću

Crkva Svete Marije je sagrađena u gotskom stilu u XIV veku, na temeljima rimske crkve, koja je uništena prilikom najezde Tatara na Poljsku, polovinom XIII veka. Najkarakterističnija odlika crkve su njena dva tornja. Viši toranj, čija je “kapa” u gotskom stilu, koristio se u prošlosti za osmatranje van zidina grada. Danas se sa tog tornja svakog sata oglašava trubač karakterističnom prekinutom melodijom (po legendi, za vreme najezde Tatara polovinom XIII veka, trubač koji je oglašavao dolazak neprijatelja, dok je trubio, pogođen je strelom i

¹ Na poljskom jeziku, ova crkva se zove Košcul Marijatski. Posvećena je Bogorodici, odnosno Hristovoj majci Mariji. Zbog toga bi se ova crkva mogla nazvati i Bogorodična crkva. Poznata crkva u Parizu zove se Notre Dame de Paris, odnosno Bogorodična crkva u Parizu. I crkva, manastir Manasija, u Srbiji, posvećena je Bogorodici. Koautor ovog vodiča priseća se jedne lepe pesmice (ime pesnika je zaboravio), čiji stihovi glase:

**Zvone zvona Manasije,
Notr Dam, Notr Dam.
Kuda ideš Tanasije?
Otkud znam, otkud znam!**

zbog toga je melodija prekinuta). Svakoga dana u 12 sati ova prekinuta melodija se prenosi preko radija u cijeloj Poljskoj.

Oltar Vita Stvoša

Niži toranj ima kapu u renesansnom stilu, i to je ujedno i zvonik crkve. Interesantna je legenda o izgradnji ta dva tornja. Naime, legenda kaže da su dva brata gradila tornjeve. Iz zavisti – da toranj drugog brata ne bi bio viši, jedan brat nožem ubija drugog brata, pa su zato tornjevi različite visine. I danas, na glavnom ulazu u Sukjenjice oklačen je nož koji podseća na tu legendu.

Posetioци crkve Sv. Marije mogu se popeti do vrha tornja, do mesta sa kojeg se oglašava trubač, ali treba da savladaju preko 200 stepenika. Sa te pozicije pruža se prekrasan pogled na Krakov i njegovu okolinu.

Izgradnja glavnog oltara (ikonostasa) crkve trajala je 12 godina i završena je 25. juna 1489. g. Sagradio ga je umetnik po imenu Vit Stvoš, koji je došao iz Nirnerga. Novac za gradnju oltara dobrovoljno su davali žitelji Krakova i koštao je kao godišnji budžet grada. Ovaj oltar ima izuzetnu umetničku i istorijsku vrednost.

Godine 1940, Hitlerovi fašisti demontirali su oltar i prebacili ga u Nemačku. Nađen je u Nirnergu, dosta oštećen. Oltar je 1946. g. vraćen u Krakov. Godine 1957, posebna komisija je utvrdila da je konzervacija završena i od tada je oltar dostupan posetiocima. Centralni

deo i krila oltara sagrađeni su od hrastovine (11 m širine i 13 m visine), a oko 200 ljudskih figura od lipovog drveta (visine od 30 cm do 3 m). Skulpture koje su prikazane na oltaru predstavljaju žitelje Krakova. Sve figure su pozlaćene i pokazuju religiozne scene i život ljudi u Krakovu krajem XV veka.

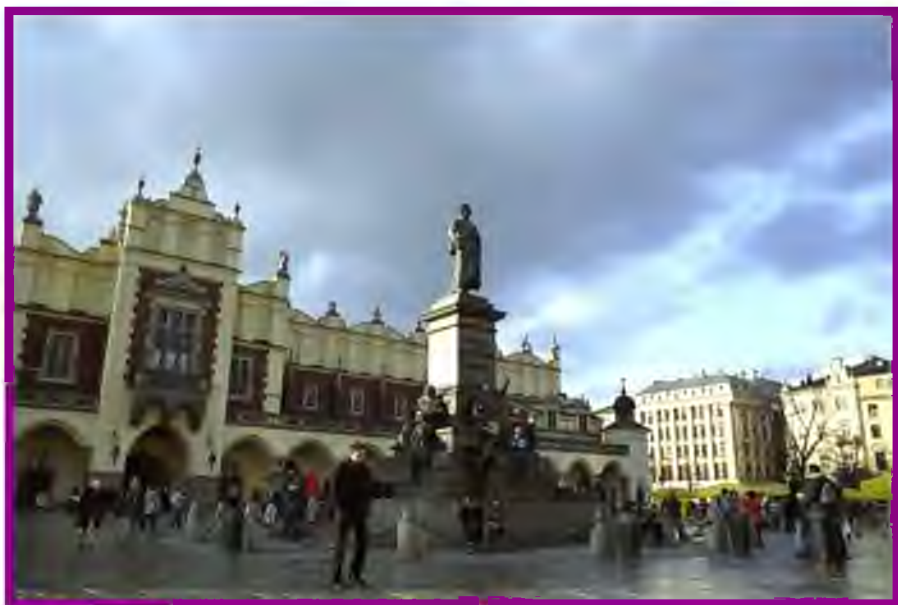

Trubač na tornju – Crkva Sv. Marije

Figura Žaka na trgu ispred crkve Sv. Marije

Spomenik Adamu Mickjeviću (pomnik Adama Mickiewicza)

Spomenik Adamu Mickjeviću

Sagrađen je 1898. godine a projekt je Teodora Rigiera. Spomenik je od granita, stoji na visokom postolju, sa likovima koji simbolizuju domovinu, nauku, poeziju i hrabrost.

Nemci su 1940. g. uklonili taj spomenik, da bi 1955. bio vraćen na svoje mesto.

Crkva Svetog Vojčeha (kościół Św. Wojciecha)

Crkva Sv. Vojčeha

To je jedna od najstarijih crkava u Krakovu, izgrađena početkom XII veka, na mestu gde su bile dve crkve, jedna iz IX a druga iz XI veka. U crkvi imamo romanske elemente – prozore, takođe portal – neke zidove i baroknu kupolu iz XVIII veka.

Restoran Vježinek (restauracja Wierzynek)

Između nekoliko desetina restorana koji se nalaze u centru Krakova, najotmeniji i najelitniji je „Vježinek”, Rynek Główny 15. Godine 1364, za vreme kralja Kazimira Velikog, Mikołaj Wierzynek priredio je sjajnu gozbu, ulazeći na takav način u istoriju kao čovek koji je svestan da je najbolje baviti se politikom za bogato i lepo postavljenim stolom.

Ovaj restoran posećuju ljudi iz celog sveta, poglavari država, monarsi, predstavnici nauke i kulture, biznismeni, političari. Tu se služe jela staropoljske kuhinje. Na bogatu tradiciju podsećaju prostorije restorana koje se nalaze unutar stambene zgrade. „Vježinek” se odlikuje prekrasnim dekorativnim elementima. Gostima su namenjene otmene sale, sva-ka od njih – neponovljivog karaktera – ima posebno ime: „Vježinkova”

(Wierzynekowa), „Sa stubovima” (Kolumnowa), „Tatšanjska” (Tatrzań-ska), „Sa satom” (Zegarowa), „S portretima” (Portretowa), „Viteška” (Rycerska), a na spratu „Pompejanska” – sala za bankete.

Restoran Vježinek

U prizemlju je smeštena kafana, u gotičkom podrumu je kafić sa finim pićem. Valja istaći da se u ovom restoranu nalaze brojna umetnička dela. U restoranu se nalazi kopija slike Bronislava Abramovića „Gozba kod Vježineka”.

Sukjenjice (Sukiennice)

Sagrađene su u XIII veku i više puta su menjale svoj izgled. Dužina im je 100 m a visina jedan sprat. To je stari trgovački centar. U prizemlju su biroi, restorani, kafići i prodavnice narodnih rukotvorina.

Na spratu je Galerija poljskog slikarstva XVIII i XIX veka. To je deo Narodnog muzeja grada Krakova. Ovde se nalazi i čuvena slika Leonarda Da Vinčija „Dama s hermelinom”, koju je 1800. godine u Italiji kupio princ Adam Čortoriski (Adam Czortoryski).

Godine 1879, u toku jubileja pedesetogodišnjeg književnog rada Juzefa Ignacija Kraševskog (Józef Ignacy Kraszewski), Henrik Šiemiracki (Henryk Siemiradzki), poznati poljski slikar, poklonio je gradu za reprezentativnu dekoraciju sale Sukjenjice, jednu od svojih najboljih slika – „Buktinje Nerona” (Pochodnie Nerona).

Sukjenjice

Tim primerom su se poveli i drugi poljski slikari i kolekcionari, koji su takođe poklonili gradu svoje umetničke radove, tako da je to bio početak Krakovskog narodnog muzeja, a grad je za muzej obezbedio prvi sprat Sukjenjica. Muzej je otvoren 1883. g. zajedno sa izložbom sećanja na kralja Jana III Sobjeskog, povodom dvestogodišnjice bitke pod Bečom.

U galeriji je prikazano slikarstvo i vajarstvo Poljske od 1794. do 1900. g. Tu se nalaze slike mnogih poznatih poljskih slikara, kao što su:

Piotr Michałowski (1800-1855), najvažniji slikar iz perioda poljskog romantizma; Jan Matejko (1838-1883), jedan od najpoznatijih poljskih slikara istorijskih motiva; Artur Grottger (1837-1867); Jacek Malczewski (1854-1929), učenik Jana Matejka; Henryk Siemiradzki (1843-1902), Aleksander Gierymski (1850-1901), Władysław Podkowiński (1866-1895), Julian Fałat (1853-1929), Józef Chełmoński (1849-1914). Juliusz Kossak. U galeriji su izložena i dela vajara, neki od njih su: Wiktor Brodzki, Walery Radomski, Antoni Kurzawa i Teodor Rygier.

Sukienjice nocu

Crkva Sv. Marije

Gradski toranj (Wieża Ratuszowa)

Izgradnja tornja (čija se fotografija nalazi i na prvim stranicama vodiča) počela je u drugoj polovini XIII veka, a kasnije je više puta rekonstruisan i saniran. Sala tornja je muzej – istorija grada Krakova, dok je u podrumu tornja kafić.

Od Velikog trga ulicom Szczepańską dolazi se do Starog pozorišta “Helena Modżewska”.

Gradski toranj noću – Ratusz

Staro pozorište „Helena Modżejevska” (Stary Teatr im. Heleny Modrzejewskiej)

Staro pozorište

U Poljskoj je to najstarija pozorišna zgrada. Godine 1798, Jacek Kluśewski kupio je dve ugaone zgrade i osnovao u njima pozorište.

Nakon drugog svetskog rata postalo je ovde, čuveno u svetu, Staro pozorište „Helena Modżejevska”.

U pozorišnoj zgradi na spratu nalazi se muzej, a u podrumu – u enterijeru koji stvara izvanredno raspoloženje – kafana „Maska”.

Mali trg (Mały Rynek)

U trgovačkom životu Krakova, Mali trg nema tako važnu ulogu kao Veliki trg.

Na Malom trgu trgovalo se mesom i krakovskim prerađevinama od mesa. Tu su robu prodavali ljudi koji su stanovali van zidina grada, a proizvodi su bili veoma jeftini. Na Malom trgu su naročito interesantne zgrade iz srednjeg veka, sagrađene od kamena.

Mali trg

Od Malog trga, ulicami Mikołajską i Szpitalną, dolazimo do trga „Św. Duch”, na kome se nalazi pozorište „Juliusz Słowacki”.

Pozorište „Juliusz Slowacki” (Teatr im. Juliusza Slowackiego)

Biser Krakova. Ovo pozorište sagrađeno je 1891-1893, prema projektu Jana Zavjejskog (Jan Zawiejski). Njegova arhitektura neodoljivo podseća na zgradu Pariske opere.

Pred teatrom je, na postolju, bista Aleksandra Fredija (Aleksandar Fredry), koju je 1900. godine izvajao Ciprian (Cyprian) Godebski. Zgrada je ukrašena skulpturama predstavnika poezije, drame i komedije.

U holu i pušionici na prvom spratu nalazi se galerija portreta istaknutih poljskih umetnika. Ukrašenu zavesu, koja se spušta za vreme dužih pauza tokom pozorišnih predstava, islikao je 1894. godine Henrik Šjemiracki (Henryk Siemiradzki). Umetnik je na njoj predstavio simbolične postavke vezane za pozorišnu umetnost.

Pozorište „Juliusz Slowacki”

U ovom teatru, 1991. godine bila je organizovana međunarodna konferencija KEBS-a na temu kulturnog nasleđa.

Najstarije univerzitetsko sedište (Collegium Maius)

To je najstarija univerzitetska zgrada u Poljskoj, potiče iz 1400. godine. Sedište je Krakovske akademije. Izgrađena je iz fondacije kraljice Jadvice. Po premeštanju biblioteke u aleju Mickiewicza 22, godine 1949. počela je restauracija u cilju obnove arhitekture u gotskom stilu. Restauraciju je završio profesor Karol Estreicher 1964. g. Collegium Maius koristi rektorat Jagjelonskog univerziteta, koji se nalazi u zdanju Collegium Novum. Takođe, ovde postoji i muzej Univerziteta.

Collegium Novum

U dvorištu se nalaze: bunar (u baroknom stilu), česma, arkade sa kamenim stubovima, dva balkona sa stubovima i grbovi mecena. Zidovi su od crvene nemalterisane cigle.

U muzej se ulazi sa prvog sprata. Vrata imaju interesantan portal.

Librarija je sala za sednice akademskog senata, nekadašnja biblioteka, izgrađena u obliku slova L. U drugom delu sobe je sto za akademski senat. Ovde studenti imaju vežbe iz istorije umetnosti. Postoje astronomski instrumenti od drveta, ali to nisu originali, već kopije. U ormaru su knjige iz bivše biblioteke.

Collegium Maius – enterijer

Soba zvana Stuba Communis (zajednička soba) profesorska je trpezarija. Sa desne strane je mesto sa koga je lektor čitao delove iz Biblije ili najpoznatijih spisa. Profesori su bili teolozi. Postojala su tri smera studija: pravo, medicina i filozofija. U pozadini je statua Kazimira Velikog, osnivača Jagjelonskog univerziteta.

Stepenice su od drveta, u baroknom stilu, a postoji i kolekcija posuđa od kalaja, bakra i srebra. Posebnu pažnju privlače dela gdanjskih majstora.

Collegium Novum – enterijer

Dragocenosti se čuvaju u sefu iza pozlaćene rešetke, iznad koje se nalazi znak Jagjelonskog univerziteta, sa krunom koja simbolizuje njegovu samostalnost.

Tu je i globus od zlata iz 1510. g, na kome je obeležen položaj Amerike, (Kolumbovo otkriće), sa natpisom: *America terra noviter reperta* (Amerika je otkrivena). Dalje, tu su srednjovekovni rektorski skiptari, pečati, pehari, prstenje, zlatni lanac iz VI veka i druga umetnička dela.

U ovoj sobi se nalazi sto sa kineskim mozaikom koji je izradio Dominik Estreicher.

Profesori su stanovali u ovoj zgradi, a studenti u posebnim zgradama, sličnim današnjim studentskim domovima. Profesorske sobe su uređene kao i ranije. Prva soba (iz XVIII veka) zove se Żolendowska (Żołędziowska), po bivšem rektoru. Druga je soba čuvenog istoričara i bibliotekara Ambrozija Grabovskog (Ambroży Grabowski). Nameštaj je tipičan za taj period.

Ispred Jagjelonske sale su originalni astronomski instrumenti, zbirka profesora Marcina Bilice (Marcin Bylica) iz Olkuša, poklonjena Univerzitetu 1492. godine. Ovde je spisak mnogobrojnih studenta Univerziteta, među kojima je i prezime Nikole (Mikołaja) Kopernika,

sa napomenom da je uplatio školarinu (Kopernik je ovde studirao 2-3 godine). Tu je i najveće njegovo delo: *De revolutionibus*, štampano 1543. g. u tiražu od 1.000 primeraka. Treba naglasiti da je Nikola Kopernik dao odobrenje da se taj rad štampa tek pred kraj života, jer je želeo da izbegne sukob sa crkvom.

Collegium Maius, ulaz

Sa leve strane nalazi se slika Zemlje, snimljena iz Apolla 11, poklon američkih astronauta.

Jagielonska sala pokrivena je bogatim renesansnim stropom iz XVI veka. Ovde su mesta za rektora i prorektore, kao i za sednice senata Jagielonskog univerziteta. Tu se, takođe, nalazi i galerija slika poznatih profesora, među kojima je i Karol Olševski (Olszewski), koji je, zajedno sa Zigmuntom Florenti Vrublevskim (Zygmunt Florenty Wróblewski), izdvojio kiseonik i azot.

Treba spomenuti ličnosti kao što su: Jadviga i Jagjelo, Jan III Sobjeski, Zigmunt III² i Vladislav IV, koji su pomagali razvoj Univerziteta.

Iznad vrata nalazi se natpis: „Bolje umom, nego snagom”. U ovoj sali se promoviraju doktori nauka. Godine 1984, papa Jovan Pavle II (Jan Paweł II) dobio je počasni doktorat svih nauka.

Kazimjež (Kazimierz)

To je naselje koje se nalazi van krakovskih zidina. Počeci naselja datiraju iz 1335. godine.

Osnivač mesta je Kazimir Veliki. Mesto je imalo svoju gradsku vecnicu, sukjenjice, trgovačke hale i carinski ured.

U XIV veku grade se crkve i manastiri, kao što je crkva Božijeg Tela, Regularnih Kanonika. Na Steni (Skalce) – na mestu romanske crkve, izgrađena je gotska odbrambena crkva, koju, u XV veku, preuzima monaški red Pavlina.

Tokom XVI veka Kazimjež se naglo razvija i broji 3.850 stanovnika, ne računajući Jevreje, koji su živeli na suprotnoj strani od hrišćanskog naselja. Godine 1609. kraljevska rezidencija Poljske je premeštena iz Krakova u Varšavu i ta je godina Kazimježu donela krah.

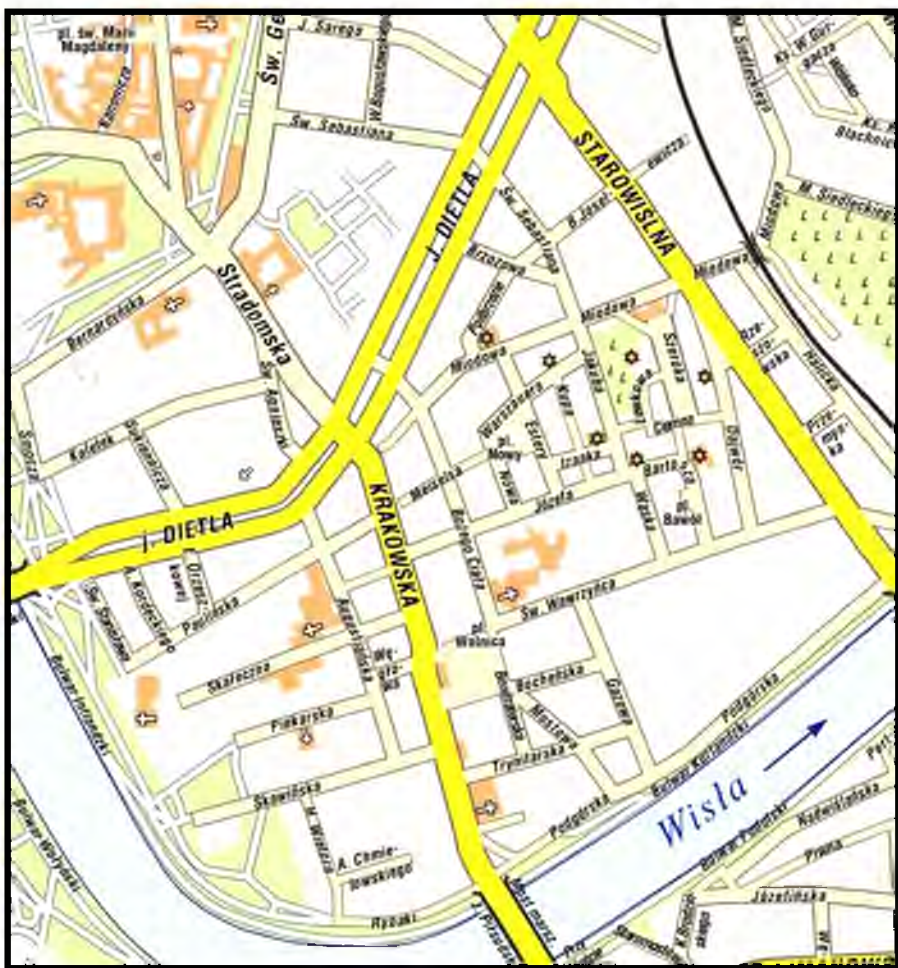
U prvoj polovini XIX veka dolazi do oživljavanja tog naselja.

U centru naselja nalazi se trg Wolnica, a to je samo deo predašnjeg trga. Gradska vecnica izgrađena je u XIV veku, a dorađivana u XVI. U ovoj zgradi nalazi se Etnografski muzej, u kojem je zbirka poljske narodne umetnosti. Ovaj muzej, najstariji u Poljskoj, osnovan je 1902. godine.

Crkva Božijeg Tela (bazilika) datira iz polovine XIV veka i kroz vekove je bila glavna crkva Kazimježa.

² U našoj literaturi poznat pod imenom Zigmund i Sigismund

Davni „jevrejski grad” na Kazimjeżu čine: ul. Miodowa, ul. Szeroka, ul. Józefa, ul. Jakuba. Tu je i najstarija sinagoga u Poljskoj, u kojoj se danas nalazi muzej, jedini u zemlji, posvećen kulturi jevrejskog naroda. Blizu sinagoge nalazi se groblje Remu, osnovano 1533. g. Tu su nadgrobni spomenici, od kojih su mnogi prava umetnička kreacija.

Plan naselja

Ovde se nalaze još: Sinagoga Popera, Stara sinagoga, Visoka sinagoga, Sinagoga Isaka i Sinagoga Nova. To su najstariji spomenici jevrejske sakralne arhitekture.

U naselju Kazimjeż nalazi se Bolnica bonifraskog monaskog reda Sv. Jana Grande (Szpital Zakonu Bonifratrów Sw. Jana Grande).

Godine 1949. oduzeta je manastiru OO. Bonifratra i od tog momenta svoju delatnost lečenja sprovodila je kao državna bolnica Edmunda Bjernackog.

Isakova sinagoga

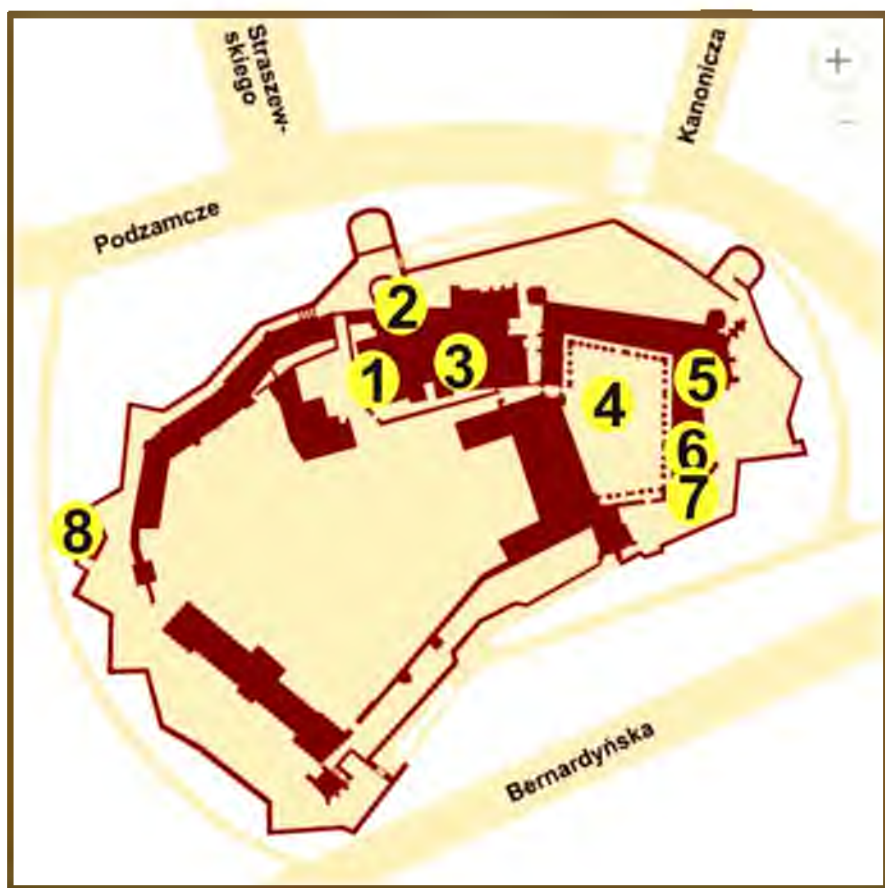
Ulaz na jevrejsko groblje

Godine 1997, na osnovu sporazuma sa vlastima Krakova, bolnica je privatizovana i predata manastiru OO. Bonifratra. Bolnica je za svog patrona izabrala 1996. godine kanonizovanog bonifratra Sv. Jana Grandea, španskog reformatora bolničarstva iz XVI veka.

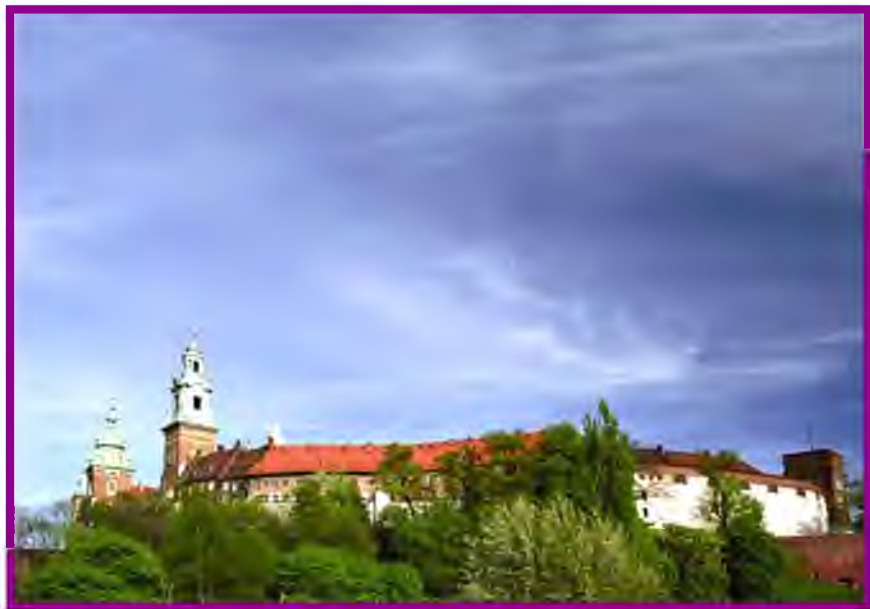
Ulaz u Isakovu sinagogu

**VAVEL – KRALJEVSKI DVORAC,
DRAGULJ KRAKOVA**
(Wawel – Zamek Królewski, klejnot Krakowa)
SI DEUS NOBISCUM QUIS CONTRA NOS

Legenda:

1. Katedrala Sv. Vaclava i Sv. Stanislava Biskupa, Bazilika Manja iz XVIII veka;
2. Grobnice;
3. Zigmuntova kula;
4. Dvorište;
5. Riznica i oružana;
6. Kraljevske sobe;
7. Privatni kraljevski apartmani;
8. Zmajeve pećina i utvrđenje Vavela

Vavel – panorama

Kraljevski dvorac ima dva ulaza: prvi je iz ulice Kanonične (Kanonicza), a drugi sa raskrsnice ulica: Grockce, Sv. Gertrude, Stradom i Bernardinske. Ako krenemo prvim putem, s leve strane idemo duž Austrijskog zida od cigle, u kojem se nalazi oko 700 cigala sa imenima ljudi koji su pomagali izgradnju Vavela. Iznad zida vide se topovi iz XVI veka, Zigmuntov toranj. Put zatvaraju vrata sa grbovima, izgrađena 1921. godine po projektu A. Šiško-Boguša (A. Szyszko-Bogusz). Ovde se nalaze poljski, litvanski i ruski grbovi.

Iznad vrata, s leve strane, nalazi se spomenik Tadeušu Košćuškom¹ (Tadeusz Kościuszki), delo Leonarda Markonija (Leonardo Marconi). Nekoliko metara dalje su vrata dinastije Vaza iz XVII veka. Potom, sa leve strane je glavni ulaz u katedralu, a sa desne strane nalazi se Katedralni muzej.

¹ Neki noviji srpski jezikoslovci sugerišu da se, umesto *ulica Tadeuša Košćuškog* ili *spomenik Tadeušu Košćuškom*, piše i govori: *ulica/spomenik Tadeuša Košćuška*, mada je koautoru ovog vodiča prihvatljivija uvrežena, odomaćena varijanta: *Košćuškog*.

Vavel tornjevi

Istorija Vavela (historia Wawelu)

Istorija kraljevskog dvorca na vavelskom uzvišenju vezana je za početak formiranja poljske države. Iako je arheologija utvrdila da je više hiljada godina pre naše ere na brdu postojao život, jasni tragovi naseljavanja potiču iz X veka. Posle osvajanja zemlje Wislan od strane prvog istorijskog vladara Poljske, Mješka I (Mieszko I, oko 965-992), Vavel je postao centralno mesto vlasti. Dalji razvoj nastupio je za vreme vladavine njegovog sina, Boleslava Hrabrog (Bolesław Chrobry, 992-1025), prvog krunisanog vladara. U to vreme Vavel je bio jedno od boravišta kneževa i stalna rezidencija krakovskih biskupa. Značaj dvorca raste za vreme vladavine Kazimira Obnovitelja (Kazimierz Odnowiciel, 1034-1058); Boleslava Krivoustog (Bolesław Krzywousty, 1102-1138); Vladislava Lokietka (Władysław Łokietek, 1306-1333); njegovog sina Kazimira Velikog (1333-1370); kraljice Jadvice (1384-1399), koja se udala za kneza Litvanije Vladislava Jagjela (Władysław Jagiełło, 1386-1434); Zigmunta I (Zygmunt I Waza, 1506-1548); Zigmunta II Avgusta (1548-1572) i Zigmunta III Vaza (1587-1632). Zlatno doba Vavela nastaje u XVI veku, za vreme vladavine kralja Zigmunta Starog (Zygmunt Stary).

Vavelski dvorac

Kralj Zigmunt Stari preobrazio je gotski vavelski dvorac u renesansnu rezidenciju, poveravajući ovaj zadatak dvojici italijanskih arhitekata: Francisku Fjorentinu (Francisco Fiorentino) i Bartolomeu Berrečiju (Bartolommeo Berrecci), kao i istaknutom poljskom umetniku Benediktu Sandomjerskom (Benedykt Sandomierski). Rezultat njihove saradnje bila je izvanredna zgrada, sa raskošno uređenim dvoranama, što je potpuno odgovaralo kulturnim potrebama, a uz to isticalo veličinu i značaj snažnog vladara.

Pohod na Vavel

U vreme poslednjeg monarha iz dinastije Jagjelo Zigmunta II Augusta i na njegovu inicijativu, urađene su tkanine zvane arasi,² odnosno gobleni. Gobleni se mogu podeliti tematski na tri grupe: prva je sa biblijskim motivima, druga sa humorističkim, predstavama pejzaža

² Arasi su ukrašene tkanine nastale do polovine XVII veka. Naziv potiče od grada Aras na severu Francuske, u kojem su od XII veka pravljeni zidne ukrasne tkanine. Naziv goblen koristi se za ukrasne tkanine nastale posle XVII veka i potiče od imena francuske porodice Goblin, koja je bila vlasnik manufakturnih ткаčница u Parizu.

i životinja, a treća sa kraljevskim grbovima. Većina goblena je sa inicijalima SA, Zigmunta III Avgusta (Sigismundus Augustus).

Posle dva velika požara 1595. g. uništen je severni deo dvorca, koji je kasnije restauriran, za vreme vladavine kralja Zigmunta III Vaza, u baroknom stilu, prema projektu italijanskog arhitekta Jana Trevana (Jan Trevano).

Od XVII veka, pošto su kraljevska rezidencija i dvor preseljeni u Varšavu, nastaje lagano opadanje značaja Vavela. Situaciju pogoršavaju napadi i pljačke švedske vojske. Posle treće deobe Poljske, dvorac je pretvoren u kasarnu austrijske vojske.

U vreme poslednjeg rata, dvorac su zauzeli Nemci i pretvorili ga u boravište generalnog guvernera Hansa Franka. Najdragocenije Vavelove istorijske spomenike poljski narod je uspeo da prebaci u Kanadu, odakle su ih vratili u zemlju tek posle rata.

Zidine Vavela na ulazu

Vavel je glavni spomenik nacionalne kulture i riznica istorijskih uspomena, i ujedno najizrazitiji spomenik poljskog Hiljaduleća – to je dragulj Krakova.

Katedrala Sv. Vaclava i Sv. Stanislava Biskupa, (Katedra Św. Wacława i Św. Stanisława Biskupa)

Katedrala je više puta rušena i građena. Prva je bila izgrađena za vreme Boleslava Hrabrog. Druga je završena polovinom XII veka. Po glavnom ktitoru, svešteniku Vladislavu Hermanu (Władysław Herman), zvala se Hermanovska. Treću i poslednju katedralu, koja je po skici sačuvana do naših vremena, izgradio je kralj Kazimir Veliki. Katedrala je kombinovanih stilova. Na ulazu se nalazi barokni portal, ostatak gotskog portala. S leve strane, u nizu, vide se kosti legendarnih životinja i malo zvono. To su kosti kita i nosoroga. Po legendi – smatra se da će, sve dok se one nalaze na ovom mestu, da postoji i katedrala. Vrata katedrale su od drveta i lima, a rešetke od gvožđa. Na vratima se nalazi slovo K, koje predstavlja inicijale kralja Kazimira Velikog. Naspram ulaza nalazi se sjajni mauzolej svetog Stanislava, biskupa, koji je ubijen od strane kralja Boleslava Hrabrog. Ovaj svetac imao je bitnu ulogu pri obredima krunisanja kraljeva. U sredini mauzoleja nalazi se srebrni kovčeg sa relikvijama, na koje ukazuju četiri anđela, ukrašen je scenama iz života svetog Stanislava. Ovaj kovčeg načinio je 1671. godine Piotr Von der Rennen, zlatar iz Gdanjska. Dalje je prezviterijum, najstariji deo građevine. Ovde se nalazi glavni oltar u baroknom stilu.

Kripta na Vavelu

Sa desne strane od ulaza u katedralu nalazi se veliki broj kapela, kao, na primer:

Świętokrzyska Kapela (kapela Svetog krsta), podignuta u periodu od 1447-1492. g. Najinteresantniji istorijski spomenik ove kapele je grobnica Kazimira Jagjelončika (Kazimierz Jagiellończyk), koju je izgradio u periodu od 1492-1496. godine Vit Stvoś.

Kapela Potockich (kapela Presvete Marije), izgrađena je u XIV veku. U XVI veku prezidana je u renesansnom stilu. Pored ulaza u kapelu, na zidu, nalazi se nadgrobna ploča Pjotra Kmita.

Kapela Wazów. Izgradnju kapele počeo je Zigmunt III, a završio 1676. g. njegov sin, Jan Kazimir (Jan Kazimierz), u baroknom stilu. Unutrašnjost kapele obložena je crnim mermerom, ukrašenim zlatom.

Naspram ulaza u kapelu dinastije Vaza nalazi se grobnica Vladislava Jagjela, izgrađena od crvenog mađarskog mermera. Dalje, vidi se sarkofag kraljice Jadvige, koji je isklesao od belog, kararijskog mermera, 1902. godine Antoni Madeyski. Pored sarkofaga nalaze se jabuka i mač, uzeti iz grobnice Jadvige, kao simbol kraljevske vlade.

Zygmuntowska Kapela. Nasuprot grobnice je ulaz u Zigmuntovu kapelu. To je najveće remek delo renesansne arhitekture na vavelskom uzvišenju. Projektovao ju je umetnik iz Firence, Bartolomeo Bereči. Gradnja je završena 1533. g. Ukrašava je bogata dekoracija od mermera i peščanika.

Naspram ulaza u kapelu Jana Olbrehta nalazi se grobnica Kazimira Velikog, iz XIV veka. Ova grobnica delom je od crvenog mermera, a delom od peščanika. Iznad grobnice uzdiže se osam metara visok baldahin.

Grobnica Vladislava Lokjetka je najstarija u ovoj katedrali, izgrađena oko 1345. g. od belog peščanika.

Kapela Sv. Małgorzaty. U gotskom stilu, izgrađena 1322. godine. Pored nje se nalazi oružana katedrale, sa neobičnim i dragoce-nim istorijskim spomenicima crkvenih umetnosti.

Kripta Adama Mickjeviča i Juliuša Slovackog. Naspram kapele Lipskih, nalazi se ulaz u grobnicu dvojice velikih poljskih pesnika: Adama Mickjeviča, sahranjenog 1890. g. i Juliuša Slovackog, sahranjenog 1927. godine. Prah ovih pesnika nalazi se u sjajnim sarkofazima, u belom i crnom mermeru.

Na suprotnom zidu prezviterijuma nalazi se reljef od metala, delo Juzefa Markovskog (Józef Markowski), krakovskog zlatara, iz druge polovine XIX veka. Reljef predstavlja scene iz bitke pod Bečom 1683. g. Rađen je na osnovu slike Jana Matejka.

Kapela Czartoryskich je izgrađena u XIV veku. Restaurirana u XIX veku, delo Vladislava Čartorskog (Władysław Czartoryski). Osnovao je Muzej „Czartoryskich“ u Krakovu.

Grobnice (Groby)

Kroz ulaz Kapele Czartoryskich vodi put do kraljevske grobnice koja se nalazi u podrumu katedrale. Kroz sjajni portal izrađen u gotskom stilu, ulazi se u kriptu Sv. Leonarda, koja datira s početka XII veka. Ova kriptu, jedan od retkih istorijskih spomenika, u romanskom je stilu.

Grobnica Kazimira Jagielončika

U zidu su tri romanska prozora. U jednom od njih je vitraž, po projektu Jana Matejka. U sredini se nalazi grobnica krakovskog biskupa Maura, preminulog 1118. godine. U kripti je oltar iz XIX veka, po projektu Violet le Duca, francuskog arhitekta.

U kripti se nalazi nekoliko grobnica: grobnica Jana III Sobjeskog, njegove supruge Marije Kazimir, Tadeuša Koščušskog, kneza Juzefa Panjatovskog (Józef Poniatowski) i kralja Mihala Koributa Višnjovjckog (Michał Korybut Wiśniowiecki); takođe, tamo je i sarkofag generala Vladislava Sikorskog (Władysław Sikorski). S desne strane hodnika, koji vodi do drugih kripti, nalazi se sarkofag Zigmunta Starog (ispod Zigmuntove kapele). U velikoj kripti je sarkofag porodice Zigmunta III Vaza (Zygmunt III Waza). Dalje, u kripti ispod Kule srebrnih zvona, nalazi se kripta Juzefa Pilsudskog (Józef Piłsudski), prvog načelnika Nove Poljske. Ova kripta je u romanskom stilu.

Grobnica Sv. Jadvige

Reljef na grobnici Vavela

Zigmuntova kula (Wieża Zygmuntowska)

U Zigmuntovoj kuli nalazi se pet zvona. Veliko zvono Zigmunt, iz fondacije Zigmunta I Starog i četiri mala: dva su dar kardinala Zbignjeva Olešnjickog (Zbigniew Oleśnicki) i biskupa Jana Konjarskog (Jan Koniarski), a druga dva su dar Jana Tenčinjskog (Jan Tęczyński). Zigmunt zvoni samo za vreme najvećih crkvenih i državnih praznika. Zvono Zigmunt izlio je Jan Behem, veliki majstor iz Nirnberga, 1520. godine. Težina zvona je oko 11 tona, a klatna 300 kg, prečnik je 2,4 metra, obim 7,5 a visina 2 metra. Pri vrhu zvona nalaze se reljefi Sv. Stanislava i Sv. Zigmunta I i grbovi Poljske i Litvanije. Zvono ima izvrstan, dubok i zvonak ton. Po legendi, zvuk zvona rasteruje oblake i donosi lepo vreme. Devojka koja dodirne klatno zvona biće srećna u ljubavi i brže će se udati.

Dvorište (Dziedziniec)

Vavel – dvorište

Dvorište je četvorougaoznog oblika, okruženo zgradama palate. Arkade, stubovi i bogati friz potiču iz 1536. godine. Desno, na drugoj terasi, nalaze se portreti rimskih careva u medaljonima. Lepi portali, prozori, spoljno stepenište i raznobojni crep koji pokriva krov, uklapaju se u živopisnu celinu i izgled kraljevskog dvorišta. U davnim vekovima dvorište je bilo mesto u kojem su održavane viteške igre, turniri i razne kraljevske svečanosti.

Čakra. Na zemaljskoj kugli nalazi se 7 energetskih centara, koji odgovaraju istom broju tačaka u našem telu. Te tačke se nazivaju čakre. Naziv potiče iz sanskritskog jezika i znači točak ili disk. Po metafizičkom shvatanju, to su energetski centri koji poseduju suptilnu elektromagnetsku silu, koja deluje na fizičkom, emocionalnom, mentalnom i duhovnom planu. Jedno od tih mesta u obliku kamena sreće, koji poseduje moć neobičnog energetskog delovanja na okolinu, nalazi se na Vavelu, verovatno tamo gde se nekada uzdizala romanska svetinja Gereona. Ostala mesta u kojima se nalazi po kamen sreće su: Delfi, Nju Delhi, Jerusalim, Meka, Rim i Velehrad.³ Taj kamen svojim zračenjem daje životnu snagu i deluje umirujuće na ljude.

Riznica i oružana (Skarbiec i Zbrojownia)

Razgledanje počinje u sali gotskog stila sa originalnim svodom iz XIV veka. U vitrinama se nalaze istorijski spomenici, dela poljskih i stranih majstora. U drugoj prostoriji najinteresantnije su: Ščerbjec (Szczerbiec), mač za krunisanje iz XIII veka, mač kralja Zigmunta I Starog, kraljevska zastava sa grbovima Poljske, Litvanije i Habzburgovaca, izrađena, najverovatnije, prilikom krunisanja treće supruge Zigmunta Avgusta, Katažine Austrijske (Katarzyna Austriacka).

Osim toga, tamo su i uspomene na kralja Jana III Sobjeskog, ogrtač kavalira ordena Sv. Duha, poklon Luja XIV, kralja Francuske, šešir i mač, pokloni pape Inocentija XI. Svaki od ovih predmeta ima veliku umetničku i istorijsku vrednost.

U četiri sale, nalazi se oko hiljadu dragocennih eksponata, velika izložba oružja, u renesansnom, manirističkom i baroknom stilu, španskih, nemačkih i poljskih majstora (od XII do XVIII veka).

Mač poljskih kraljeva

³ Velehrad je grad u Češkoj, iz kojeg su u X veku delovali Ćirilo i Metodije u misiji širenja hrišćanstva i ćiriličnog pisma. Povodom obeležavanja 1100 godina od smrti Metodija, 1985. godine, papa Jovan Pavle II dodelio je Zlatnu ružu bazilici u Velehradu, čime je počastvovano samo nekoliko bazilika u svetu.

Riznica i oružana

Kraljevske sobe (komnaty królewskie)

U Vavelu, do Kraljevskih soba prolazimo kroz zgradu u dvorište pod arkadama u obliku kapije, ukrašenu portalom sa latinskim natpisom: *Si deus nobiscum quis contra nos*, što znači: „Ako je Bog sa nama, ko je protiv nas”. Prolazimo kroz dve lučne kapije i dolazimo do unutrašnjeg renesansnog dvorišta pod arkadama, najvećeg u Poljskoj, koje ostavlja izuzetan utisak, kako svojim prostranstvom tako i dekorativnošću galerija.

Ulaz u sobe, kao i u reprezentativne (privatne) kraljevske apartmane, vodi od prizemlja i nalazi se u jugoistočnom uglu dvorišta. Ispred ulaza svaki posetilac obavezan je da prođe kroz kapijicu (slično kao na savremenim aerodromima), što isključuje unošenje nepoželjnih stvari. Obilazak kraljevskih soba traje oko dva sata.

U prizemlju, nalazile su se prostorije namenjene potrebama administracije i dvorske službe. U XVI veku nalazio se ovde, pored riznice, oružarnice ili arhive, stan upravnika, koji se brinuo o kraljevskim prihodima i odgovarao za upravljanje zamkom. Ekspozicija sale, kao i privatne sobe upravnika, ukazuju na službeni karakter. Očuvane su originalne, tisove gredaste tavanice, kao i portali od peščanika, čiji je autor Benedikt (Benedykt z Sandomierza).

GOSTIONICA – Sala službenog karaktera. Ovde se nalaze dve flamanske tkanine iz XVII veka, koje predstavljaju istoriju Trojan-skog rata: susret Ahileja sa Agamemnonom, kao i pozdravljanje lepe Helene od strane kralja Troje Prijama. Tu je i goblen iz francuske manufakture u Aubusonu iz XVII veka, sa scenom pastirske romanse. Tu su i nemački ormar i sto i poljski sanduk iz XVII veka. Nameštaj je ukrašen raznim vrstama drveta. Dva nemačka portreta iz XVI veka, koji predstavljaju gradonačelnika i njegovu ženu: Brunszwik Tille von Veheld Dorota. Osim toga, tu su i slike iz XVI veka: Sveta porodica, autor Flamand Peter Coecke van Aelsta, i Božić (nemačka škola).

SPAVACA SOBA – Loža sa baldahinom, delimično rekonstruisana, kao i klečnik, koji potiče iz druge polovine XVI veka je iz Engleske. Poljski ormar, polihromiran, ukrašen alegoričnim likom „Fortitudo” (junaštvo). Ostali nameštaj je nemački, iz XVII veka. Iz istog perioda potiče kalajisano posuđe. Na zidu – flamanski aras koji predstavlja boga rata Marsa i elemente naoružanja. Dve slike iz XVI veka „Bradati muškarac”, nemačko slikarstvo, i „Vaskrsenje”, autor Tobiasz Fendt iz Vroclava. Slika „Majke Božije sa Detetom” je iz druge polovine XV veka.

RADNI KABINET – Odaja sa renesansnim kaminom, koji se nalazi ispred Poslaničkog stepeništa, imala je karakter privatnog kabine-ta. Važno je obratiti pažnju na sanduk, u kome se držao novac i nakit. Francuski aras je iz druge polovine XVI veka, iz Aubusona, na njemu je predstavljena priroda. Interesantan je portal autora Benedikta iz Sandomježa (Benedykt z Sandomierza). Ovde se nalaze dva portreta: „Gdanjkinja” iz XVII veka (nepoznatog autora) i „Nepoznati muška-rac” (holandska škola), kao i „Požar u Troji”, autor Glilis Valden-broch.

POSLANIČKI TREM – Iz radnog kabineta izlazimo u poslanički hodnik, u kome se nalaze tri originalna gotsko-renesansna portala, iz radionice Benedikta iz Sandomježa. Slika Antonija Zankija, iz druge polovine XVII veka, predstavlja scenu iz Starog Zaveta: Josif tumači san pekara faraona. Tu je i slika Ferdinanda Bola iz XVII veka, portret mladog muškarca, u Rembrantovom stilu.

Put dalje vodi Poslaničkim stepenicama, koje potiču iz XVI veka. Izlazimo na I sprat. Ovde se nalaze dve biste rimskih cezara: Karakali-

ja i Oktavijana Avgusta, kao i flamanski aras iz XVI veka: Boginja Diana lovi divlju svinju. Portret italijanskog plemića iz XVII veka. Nad stepenicama se nalazi portret poljskog dvorana Zigmunta Avgusta iz XVI veka, nepoznatog autora. Na drugom spratu je goblen iz XVII veka, sa scenom lova. Portret poljskog plemića Adama Kazanovskog u narodnoj nošnji, iz XVII veka, rad Petersa Dankersa van Rija, portret „Mladić” Jana Livensa, Rafaelova škola. Dve biste rimskih cezara.

TRONSKA SALA – Naziv potiče od zidnog ukrasa iz 1535. godine, koji predstavlja viteški turnir, a rad je trojice autora: najvećim delom uradio ga je Hans Direr (brat slavnog Alberta), završio Antonije iz Vroclava i dopunio Leonard Penkalski (Peškalski). Ova sala je služila kao mesto sastanaka i savetovanja, a takođe kao čekaonica, u kojoj su poslanici stranih dvorova čekali na prijem u Tronovoj sali. Italijanski nameštaj iz XVI veka, divni baštenski sto, bife i sanduci za miraz. Stolice iz XVII veka, posuđe majolike iz XVI veka. Peć od kaljevih pločica, iz XVIII veka, koja potiče iz zamka u Višnjovcu. Italijansko slikarstvo XV i XVI veka. Najdragocenija je slika Domenika Đirlandaija (Domenica Ghirlandio) iz XV veka, „Madona sa Detetom”, „Sveta Porodica sa Sv. Jovanom Krstiteljem”, italijanska kopija iz druge polovine XVI veka, ranije slike Andrea del Sarto. S desne strane – velika slika sa religioznim motivom, potiče iz XVI veka. Dva portreta članova porodice Medičija: Benedeta de Medičija, slikara Đorđa Vazarija (Giorgio Vasari) i Frančeska de Medičija; autora Aleksandra Alorija (Alessandro Allori) iz XVI veka.

SALA VOJNE PARADE – Nalazi se između Turnirske i Poslaničke sale. Vršila je nekada funkciju trema. Zidni ukras iz 1535. godine, rad Antonija iz Vroclava, predstavlja paradu vojske raznih formacija.

Tu su arasi iz kolekcije Zigmunta Avgusta. Kraljevski zamak u Krakovu sadrži kolekciju flamanskih dekorativnih tkanina zvanih arasi, najveću na svetu. Polovinom XVI veka, kralj Zigmunt Avgust iz dinastije Jagjelona naručio je veliki broj, preko 300 tkanina za dekoraciju zamka u Krakovu. Do danas je sačuvano 136 tkanina i, izuzev dveju, sve se nalaze u Krakovu. Tkanine su urađene u najboljim radionicama regiona Brisela, prema modelima flamanskih slikara. Tu su i kraljevski portreti, među kojima i portret pokrovitelja kolekcije arasa, Zigmunta Avgusta.

Poslanička sala

POSLANIČKA SALA – Zove se i Sala pod glavama. U njoj je kralj primao strane službenike. Funkcionisala je takođe kao Prestona sala. U XVI veku održavale su se tu svečane sednice Skupštine. Iz te sale prostirao se izvanredni pogled na dvorište zamka pod arkadama, na Kazimjež i pejzaže preko Visle, ali je u XIX veku pogled zaklonjen posle nadogradnje kraljevskih kuhinja. Na pseudorenesansnim tavanicama nalazi se 30 ljudskih glava (od 194 prvobitnih – obavijenih legendom).

Glave su izradili od lipovog drveta, oko 1540. godine, Sebastian Tauerbach iz Vroclava i Majstor Jan. Kako glasi legenda, jedna od glava, a bila je to glava žene, osmelila se da posavetuje kralja Zigmunta Avgusta da bude pravedniji pri donošenju odluka. Razgnevljen, kralj je naredio da se brbljivoj glavi zavežu usta. Na priloženoj fotografiji vidi se detalj plafona sa figurama glava, a među njima i glava žene sa povezom preko usta.

Pod tavanicom se vidi zidni ukras Hansa Direra, koji pokazuje pojedine etape života ovog čoveka, od detinjstva, do starosti i smrti. Na uzvišenju, na mestu kraljevskog trona, nalazi se italijanska stolica, a iza nje aras grb, sa natpisom *Scabellum Pedum Tuorum* (podnožje tvojih nogu), kojeg je 1560. godine Zigmuntu Avgustu poklonio Kšištof Krupski. Iz kolekcije tog kralja potiču bogato ukrašeni arasi sa motivima prirode i životinja, kao i neveliki aras sa monogramom monarha S.A. (Sigismundus Augustus). U toj sali okačeni su medaljonski portret Zigmunta Avgusta i slike Marčina (Marcin) Kobera: portreti Zigmunta Starog i Ane Jagjelonke (Anna Jagiellonka). Ogromni figuralni aras predstavlja jednu od epizoda iz života Noja, gde on zahvaljuje Bogu za spasenje života u vreme potopa. Valja obratiti pažnju na bistu sv. Floriana, a takođe na veliku peć od kaljevih pločica iz XVIII veka, koja potiče iz zamka u Višnjovcu (Wiśniowec).

Prolazeći kroz renesansne sale, vraćamo se do stepeništa i ulazimo u drugo krilo zamka.

SALA POD ZNACIMA ZODIJAKA – Naziv potiče od zidnog ukrasa koji predstavlja 12 znakova zodijskih, koje je uradio Leonardo Penkalski (Leonardo Pękalski) 1929. godine. Nadovezuje se na postojeću salu iz XVI veka, sa astrološkom dekoracijom. Trenutno se u ovoj sali nalaze arasi koji nisu iz kraljevske kolekcije. Izrađeni u drugoj polovini XVI veka, predstavljaju scene vezane za Noja, i to: „Izrada barke” i „Potop”. Izrađeni su prema kraljevskim modelima, ali po narudžbini privatnih lica, a potom su preneti i u muzej. Tu su i slike: „Majka Božija sa Detetom i Jovanom Krstiteljem“, kao i „Pieta“, iz druge polovine XVI veka (florentinska škola).

SALA POD PLANETAMA – Naziv sale potiče od friza, koji je 1929. godine naslikao Leonardo Penkalski i koji predstavlja personifikaciju planeta sunčevog sistema. Na zidu je francuski goblen iz Aubusona, sa mitološkom scenom Herkulesa u dvoboju. Nameštaj pripada italijanskoj renesansi iz XVI veka, a keramika je iz XVII veka.

TREM SA SLIKOM BITKE KOD ORŠA – Naziv je savremen i potiče od friza, koji je naslikao Leonardo Penkalski (Pękalski) u XX veku; slika predstavlja scenu iz pobedničke bitke kod Orša 1514. godine, vojni logor (kao i poljske i litvanske zastave) u pripremama za napad na moskovsku vojsku. Na južnom zidu sale nalazi se velika slika, nazvana „Bitka kod Lepanta“ (1571. g), slikara Tomaša Dolabela

(Tommaso Dolabella), sa prikazom pomorske bitke u kojoj je hrišćanska flota pobedila tursku, i prikazom molitvene procesije. Ostale slike su portreti poljskih plemića iz XVII veka: Stanislava Tenčinjskog (Stanisław Tęczyński), krakovskog vojvoda koji je umro u mladim godinama (autorstvo je pripisano Tomašu Dolabelu), Zbignjeva Osolinjskog (Zbigniew Ossoliński), vojvode sandomjerskog i Jakuba Zađika (Jakub Zadzik), krakovskog biskupa, velikog krunisanog kancelara iz 1678. godine, majstora Jana Tricjuša (Trycjusz), dvorskog slikara Jana III Sobjeskog i čuvara slika u Vavelskom zamku, a takođe Nikolaja Hieronima Šjenijavskog (Mikołaj Hieronim Sieniawski) hetmana poljskog, krunisanog.

SALA POD PTICAMA – Ovo je sala u kojoj je kralj primao privatne posete. Naziv potiče od slika ptica na plafonu, iz XVII veka. Posle požara, koji se desio 1595. godine, sala je obnovljena i opremljena u ranobaroknom stilu. Upravo iz tog perioda potiču mermerna arhitektonska dekoracija, portali, kao i izvanredan kamin sa grbom Poljske i dinastije Vaza. Friz sa pticama naslikao je 1929. godine Felicijan Ščensni Kovarski (Felicjan Szcześny Kowarski), autor alegorije „Stihija na plafonu”.

Zidovi su pokriveni raznobojnim, zlatastim kurdibanom (koža od mladih jagnjadi) s početka XVIII veka, odnosno kožnim tapetima. Sa desne strane je francuska tkanina iz XVII veka, sa grbom porodice Gonzaga, iz koje je poticala kraljica Poljske Marija Ludvika (Ludwik). Među slikama su portreti dinastije Vaza iz XVII veka: Zigmunta III i njegove žene kraljice Konstancije Austrijske. Portret Vladislava IV, delo je Pola Rubensa, najvećeg portretiste XVII veka u Evropi. Nameštaj je nemačkog i italijanskog porekla. Holandski ormar. U ovoj sali se nalazi ulaz u privatnu kapelu, izgrađenu 1602/1603. godine. U kapeli je sačuvana barokna dekoracija od gipsanog maltera, kao i triptih, koji predstavlja Svetu Trojicu. Ovde se nalazi italijanski nameštaj, a između ostalog: pult, taburet, fotelje, kao i klečnik.

TREM PRED SALOM POD PTICAMA – Trem je pokriven kurdibanom iz XVIII veka. Na zidovima su portreti Zigmunta III kod Smoljenska i Vladislava IV u vojnom logoru kod Vavela, iz XVII veka.

SALA POD ORLOM – Reprezentativna sala, u kojoj su se, u vreme zasedanja Skupštine, odvijali sudski procesi. Ranije se ovde nalazila tavanica sa izrezbarenim orlom u sredini. Plafon je ispunjen ale-

gorijskim predstavama Leonarda Penkalskog (Pękalski) koje se odnose na Obnovljenu Poljsku (između ostalog, lik žene na podlozi Belog Orla), kao i na Legione, gde se ističe portret maršala Juzefa Pilsudskog (Józef Piłsudski).

Sala pod orlom

Zidovi su prekriveni kurdibanom. Gobleni predstavljaju smrt rimskog konzula Publiusa Deciusa Musa u bici kod Capue 340. godine pre n.e. a izrađeni su u XVII veku, prema modelu Pola Rubensa. Slike sa istorijskom tematikom iz XVII veka: „Dolazak Marije Ludvig Gonzage u Gdansk”, kao i „Dolazak poljske delegacije u Rim”. Kraljevski portreti iz dinastije Vaza. Venecijanske fotelje – iz perioda oko 1700. godine – iz radionice Andrea Brustolonea (Andrei Brustolone), koje predstavljaju retkost jer su izrađene od šimširovog drveta.

TREM PRED SENATORSKOM SALOM – U tremu se nalazi plafon, na kome su prikazane muze. Porodični portret Jana III Sobjeskog delo je Henrija Gaskara (Henri Gascar), iz 1691. godine, kao i dve predstave pobedničkih bitaka Jana III Sobjeskog protiv Turaka:

kod Hoćima (Chocim) 1673. godine i pod Bečom 1683. Ovaj posljednji pripada holandskoj školi. Zidovi su obloženi kurdibanom. Portreti poljskih kraljeva iz XVII veka: Mihala Koributa Višnjovjeckog (Michał Korybut Wiśniowiecki), Jana III Sobjeskog i Stanislava Leščinjskog, (Stanisław Leszczyński).

SENATORSKA SALA, ZVANA JOŠ I BALSKA – Najveća od svih kraljevskih dvorana, površine 240 m², služila je za sednice Skupštine, a takođe i kao mesto važnih državnih i dvorskih svečanosti. Održavale su se tu zabave, svečani prijemi, muzički koncerti i pozorišne predstave. Tavanica je kasetna, sa rozetama. Sala je ukrašena velikim arasima iz kolekcije Zigmunta Avgusta, koji prikazuju istorijat potopa: „Izgradnja barke”, „Ulazak životinja u barku”, „Potop”, „Izlazak iz barke”, „Zahvaljivanje Noja”. Pored figurativnih arasa, nekoliko je onih sa prikazima pejzaža i životinja. Uza zid su postavljene fotelje, kopije nameštaja iz XVII veka. U sredini je kraljevska stolica iz XVIII veka, uspomena na boravak poslednjeg kralja Poljske Stanislava Avgusta Ponjatovskog u Krakovu. U ovoj sali završavamo obilazak reprezentativnih kraljevskih soba.

Senatorska sala

SENATORSKE STEPENICE – Nazivaju se i Kraljevskim stepenicama. Projektovao ih je arhitekta dinastije Vaza, Jan Trevano, poreklom iz Lugana, početkom XVII veka. Ove stepenice vode u dvorište sa arkadama.

Izložba “Istok u vavelskim zbirkama” (wystawa „Wschód w zbiorach wawelskich)

U ovoj zbirci se nalaze umetnička dela poreklom sa Istoka. Neposredno iz Senatorske sale, kroz trem, prolazi se do prostorija u zapadnom krilu, gde se nalazi izložba „Istok u vavelskim zbirkama”. Među eksponatima se nalaze neke uspomene vezane za poljske vladare, a posebno za kralja Jana III Sobjeskog. Na prvom spratu vidi se prekrasni šator, a na drugom uspomene posvećene Janu III Sobjeskom. Može se videti kraljevska bista od mramora, slike koje predstavljaju dve bitke kod Hoćima (Chocim) 1673. godine i pod Bečom 1683. godine. Tu su, takođe, zastave, oružje, interesantne tkanine i kineska keramika.

Privatni kraljevski apartmani (prywatne apartamenty królewskie)

Ulaz u apartmane vodi od prizemlja i nalazi se u jugoistočnom uglu zamka. Rezidencija kraljevskog roda Jagjelona sa lepim dvorištem pod arkadama, obnovljena je u prvoj polovini XVI veka. Građevinskim radovima rukovodili su italijanski arhitekti: Francišek Florenčik - Florentinac (Franciszek Florentczyk), Bartolomej Bereči (Bartolomeo Berrecci) i Majstor Benedikt iz Sandomieža (Mistrz Benedykt z Sandomierza). Drugi sprat zamka imao je reprezentativnu funkciju, a na prvom su se nalazile privatne sobe kralja i njegove porodice, sale osvita i apartmani, namenjeni gostima. Prizemlje je bilo namenjeno za privredni i administrativni prostor.

U gostinskim sobama kriju se renesansne tavanice od tisovog drveta, delimično freske, kao i gotsko-renesansni portali iz XVI veka. Nameštaj izložen u sobama, nažalost, nije prvobitan original, koji je raznet i uništen u XVIII veku.

TRPEZARIJA – Opremljena tipičnim nameštajem za takvu prostoriju iz XVI veka: italijanski ormari, sto i sećija. U uglu se nalazi peć iz XVIII veka, od ručno formiranih i bojenih pločica, koja potiče iz zamka u Višnjovcu u Ukrajini. Iznad ormara je (sa desne strane) slika „Let sa kćerkama”. Naslikao ju je u prvoj polovini XVI veka nemački slikar Georg Pencz. Naspram sale je aras „Mojsije ispred ognjenog žbuna”, koji potiče iz druge polovine XVI veka (Brisel ili Antverpen).

Pažnju privlači latinski natpis: *Nihil sine causa*, što znači „Ništa bez povoda”.

PREDSOBLJE – Tu su okačeni arasi sa prizorima prirode i životinja, iz kolekcije kralja Zigmunta Avgusta, kao i ukrasne tkanine izrađene od tri vrste niti: svilenih, vunjenih i metalnih (zlatnih i srebrnih), koje je oko 1540. godine naručio kralj u najboljim tkačnicama u Briselu. Nepoznat je prvobitan broj tih tkanina. U zbirci zamka nalazi se 136 komada. Na zidovima vise, između ostalih, arasi: „Borba aždaje i pantera”, „Jednorog, žirafa i ris,” kao i „Curke” iz 1580. godine. Izrađeni su u Briselu ili Antverpenu, kao replike arasa iz kolekcije kralja Zigmunta Avgusta. Ukrasne tkanine na zidu potiču iz kolekcija mnogih poljskih kraljeva, počevši od XV veka; otuda vavelske tkanine delimo na arase iz kolekcije kralja Zigmunta Avgusta i one izvan te kolekcije.

GARDEROBA – Svod, kao i oslikani friz sa medaljonima i biljnim motivima, izrađeni su u prvoj četvrtini XVI veka. Iznad prozora je aras sa grbom Poljske, iz kolekcije Zigmunta Avgusta. U sobi se, takođe, nalaze italijanske slike iz kolekcije porodice Lanckoroński, koje je 1994. godine poklonila Karolina Lanckoronjski, poslednja iz porodične loze. Dve slike koje prikazuju doživljaje Odiseja, naslikane su u drugoj polovini XV veka; autori su Apoloni di Đovani (Apolloni di Giovanni) i Marko del Buono (Marco del Buono). Slika „Madona sa Detetom na pozadini ružinog žbuna”, delo je Maestra iz Pratovečija (Maestro di Pratovecchio), iz polovine XV veka. Pri ulazu u narednu prostoriju – slika „Madonna sa Detetom”, iz XV veka koju je naslikao Vittore Crivella.

Treba obratiti pažnju na sanduk, koji je svojevremeno vršio funkciju kofera za miraz. Valja napomenuti da je kraljica Bona donela u Krakov 36 takvih sanduka.

SPAVACA SOBA – Ovde se nalaze renesansne engleske lože sa baldahinom. Spavaća soba je sačuvala dragoceni svod od tisovine. Soba je opremljena italijanskim i nemačkim sanducima i stolom iz XVI veka. Pored lože je okačen aras, koji predstavlja proroka Eliasa ispred kralja Ahaba, a izrađen je u Briselu krajem XVI veka. Na zidovima su slike iz kolekcije Lankoronjskih – „Madona sa Detetom i Svetima” iz radionice Lorenca di Bičija (Lorenzo di Bicci); „Vladičica Madona sa Detetom” Bernarda Dadija (oko 1340. godine), „Anđeo” izvanrednog slikara Simona Martina (1315. godine), „Orfej među životinjama”, čiji je autor Jacopo del Sellaio (oko 1490. g).

SIVO PREDSOBLJE – Uređeno u stilu holandskog baroka. Među slikama izdvajaju se „Portret dečaka” Jana van Nordta i „Morska bitka” Andrea van Ertvelta (Andre van Eertvelt), iz godine 1632. Holandski ormari i reprezentativne portugalske fotelje potiču iz druge polovine XVII veka. Tu je i kolekcija posuđa, izrađenog u izvrsnim manufakturama u Delftu, u XVII i XVIII veku.

PREDSOBLJE – „Danske kule”. Potiče s kraja XIV veka, a obnovljeno u XVI veku. Pažnju zaslužuju dve slike – „Mrtva priroda,” umetnika Martina Altomontea, glavnog slikara kralja Jana III Sobjeskog, iz XVII veka. Na gotski karakter prostorije podseća duboko prozorsko udubljenje.

Treba obratiti pažnju na dva latinska natpisa: *Velis quad pasis*, u slobodnom prevodu – “Radi što možeš” i *Tendit in ardua virtus* – “Vera čini čuda”.

SPAVACA SOBA – U sali kule otvorena je spavaća soba predsednika Ignacija Moščickog, predstavljenog na portretu autora Daunia Markjevića (J. K. Dunin Markiewicz), sa originalnim nameštajem, izrađenim u Varšavi oko 1930. godine. Sobi pripada kupatilo obloženo belim mermerom, sa opremom iz Engleske. U periodu od 1920. do 1939. godine Vavel je bio jedno od zvaničnih sedišta predsednika tadašnje Poljske.

„TREM KOKOŠIJE STOPE” – Kula iz XIV veka, obnovljena u XVI veku. Zidove pokriva kurdiban, odnosno kožna tapeta iz XVII veka. Među slikama iz druge polovine XVI veka su portret Henrika Valeza (Henryk Walezego), kralja Poljske i Francuske, delo slikara

Fransoaza Kesnela (François Quesnel) i portret kralja Španije Filipa II. U uglu se nalazi peć od gđanjjskih pločica, iz druge polovine XVIII veka.

KOKOŠIJA STOPA – Čine je mermerni portal i kamin iz perioda oko 1600. godine. Na stolu je figura smeđe boje, kentaur, iz XVIII veka. Pored stola je francuska stolica tzv. caquetoire, iz druge polovine XVI veka. Iznad kamina je slika „Društveni sastanak u palati”, Flandria XVI/XVII vek.

KULA ZIGMUNTA III VAZE – Izgrađena oko 1600. godine (prema projektu Jana Trevana) sa zlatastim svodovima ukrašenim grbom dinastije Vaza. U udubljenjima su drvene skulpture Svetog Zigmunta i Svetog Vladislava, nastale u XVII veku, kao i statua Svetog Vavla, iz druge polovine XVII veka. Kroz prozor se može videti predivan prizor kule crkve Sv. Marije.

ALCHEMIA – Sala alhemijjskih iskustava, čiji je učesnik bio kralj Zigmunt III Vaza. Filozofski kamen, poljski sto, španske stolice iz XVII veka. Važan element unutrašnjosti je francuski nameštaj – ormar tipa armoire deux corps, jedan iz kraja XVI veka i drugi burgundski, iz druge polovine XVI veka, nastao u krugu Huges Sambina. Slike: „Stvaranje homunculusa”, Pjetra Mutonija (Pietro Muttoni); „Venera sa Amrom”, holandska škola iz perioda oko 1600. godine; „Lukrecija” iz francuske škole, druga polovina XVI veka, i triptih „Poslednji zasad” iz škole Hijeronimusa Boša.

PREDSOBLJE – Važno je ovde obratiti pažnju na barokni gđanjjski nameštaj, predsobne ormariće iz perioda oko 1770. godine i peglu za veš. Kšištof Lubjenjecki (Krzysztof Lubieniecki), slikar koji je živeo i radio u Holandiji, autor je portreta: „Pan de Witten van der A” i „Anny de Moens”, njegove žena.

SALA OD PORCELANA – U jednom od holandskih ormara smešteni su elementi dva čuvena servisa: za krunisanje – sa grbom Avgusta III, izrađenog 1733. godine, i labudovog servisa, autora Johana Kandlera (Johann Joachim Kändler). Njegovo delo je takođe unikatna porcelanska grupa „Ukrštavanje” (1743-1744), jedna od četiri koje su nastale u Kraljevskoj manufakturi porcelana u Mišni. U opre-

mljenost sale spadaju francuski, italijanski i holandski nameštaj u stilu Luja XV. Nad komodom su portreti poljskih kraljeva iz saske dinastije Vetinov (Wettinów) – Avgusta II i Avgusta III.

SALA SA SREBROM – Ovde su okačeni vuneni tepisi iz poljskih velikih manufaktura. Gdanjski ormar i ugaoni element od tisovine sadrže zlatna dela visoke klase, koja potiču iz varštata kraljevskih Prusa, Augsburga, Beča i Berlina. Pažnju zaslužuje element srebrnog, kraljevskog stonog pribora – jedini u poljskim zbirkama – tanjir sa monogramom Avgusta III Sasa, izrađen oko 1750. godine. Vidimo tu još vredno posuđe iz vrocławske radionice. Na stolu su dva lepa svećnjaka, dostojna divljenja, izrađena 1767. godine u gdanjskoj radionici Johana Gotfrida Šlaubica (Johann Gottfried Schlaubitz).

SALA SA STUBOVIMA – Godine 1787. ova sala je uređena u klasicističkom stilu, zaslugom Sebastiana Sjerakovskog a pod nadzorom arhitekta Dominika Merlinga. Pripremljena je za dolazak poslednjeg kralja Poljske, Stanislava Avgusta Ponjatovskog (Stanisław August Poniatowski) u Krakov. U sali više portreti: Stanislava Avgusta, replika slike Marčela Bačarelija (Marcello Bacciarelli), krakovskog biskupa Kajetana Soltika (Sołtyk), Frederika Avgusta Vetina (Fryderyk August Wettin) unuka kralja Avgusta III i Tereze Kunegunde Sobjeske (Teresa Kunegunda Sobjeska) ćerke kralja Jana III Sobjeskog. Gobleni na kojima su predstavljena antička božanstva, izrađeni su od 1784. do 1788. na osnovu gravira Simona Tomasina. Pažnju, takođe, zaslužuje i komplet nameštaja prekriven kurdibanom, s kraja XVIII veka.

PREDSOBLJE – Valja obratiti pažnju na sliku Marčela Bačarelija, iz 1782. godine, pod naslovom „Apoteoza Jana III Sobjeskog”. U uglu sale, u ugaonom ormaru od tisovine, nalaze se uspomene vezane za Tadeuša Košćuškog, poljskog narodnog heroja – između ostalog – dve drvene tabakere; u jednoj od njih nalazi se pramen generalove kose.

Iz sale, izlaz vodi na Senatorske stepenice, koje svoj sadašnji izgled duguju obnovi koju je izvršio Jan Trevano, posle požara 1595. godine.

Zmajeva pećina i utvrđenja Vavela (Smocza Jama i fortyfikacje Wawelu)

Zmajeva pećina se nalazi na zapadnoj kosi vavelskog brega. Do nje se silazi stepenicama iz XIX veka. Prostrana pećina nastala je u vremenu jure. Verovatno je služila kao sklonište za ljude i životinje, prve stanovnike naše zemlje. U srednjem veku bila je gostionica za ribare.

Legenda: Za vreme vladavine kneza Kraka, njegovi podanici su živeli mirno.

Jednog dana, na narod se obrušila nesreća. U pećini koja se nalazi na vavelskom bregu pojavio se zmaj, sejući užas i pustoš. Nijedan vitez nije mogao da ga savlada. To je učinio samo odvažni, mladi obučar.

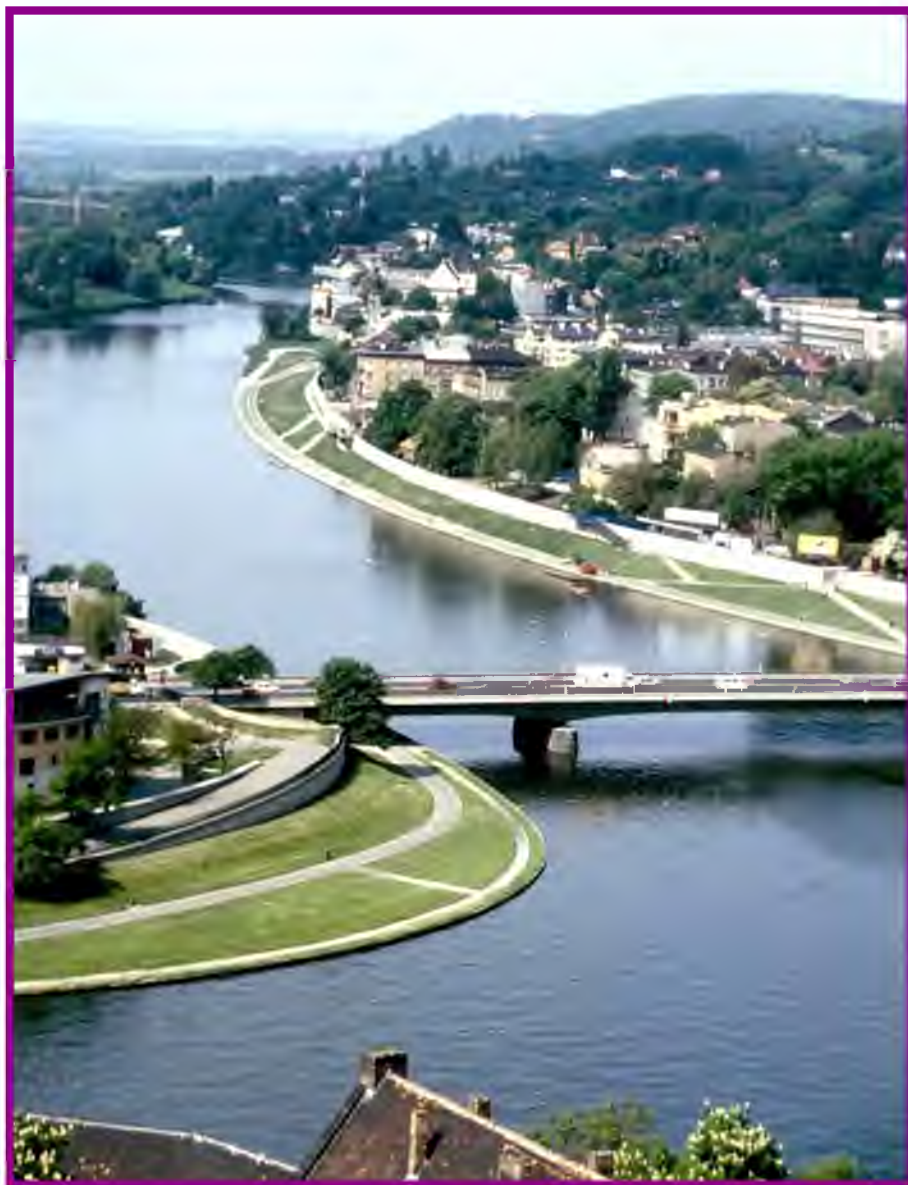
On je lukavo poturio zmaju kožu ovce, napunjenu sumporom. Pošto je zmaj to pojeo, morao je da popije ogromne količine vode, pa je od toga pukao. U narodu je zavladala velika radost i olakšanje zbog otklonjene opasnosti.

Utvrđenja Vavela se sastoje od masivnih kula povezanih zidovima, izgrađenim u XIV i XV veku. Taj srednjovekovni odbrambeni sistem bio je u narednom periodu znatno učvršćen. Ponovo je prezidan u XIX veku, posle okupacije Vavela od strane austrijske vojske.

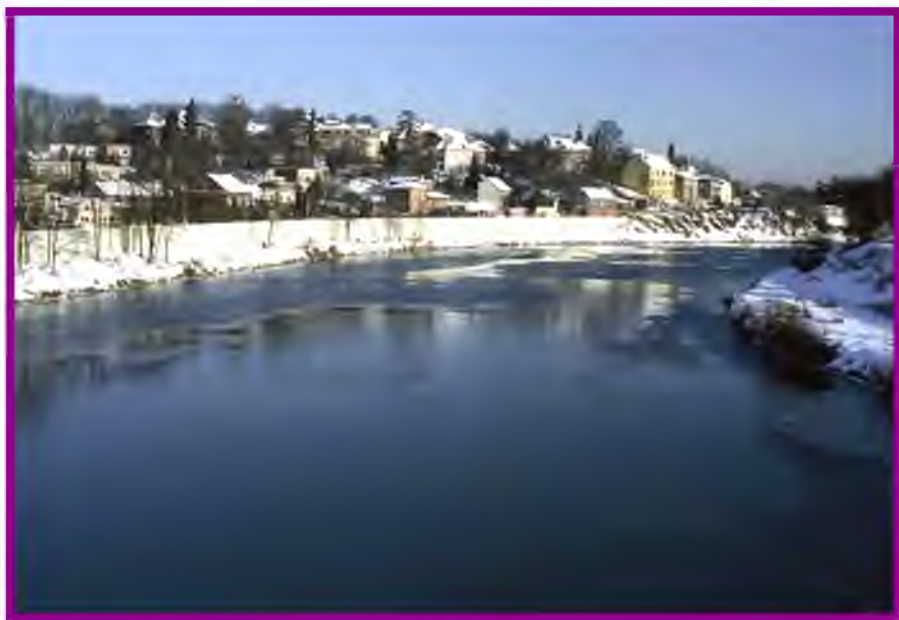
Iz srednjovekovnog perioda ostale su: Zlođejska (Złodziejska) kula, Sandomjerska (Sandomierska) kula, kao i Šlahecka (Szlachecka), Tenčinjska (Tęczyńska) i Panjenjska (Panińska). U južnom krilu ističe se najveća Vavelska kula – Senatorska (ili Ubranka).

Ulaz na vavelski breg zatvaraju Bernardinjska (Bernardyńska) vrata (naziv potiče od crkve Bernardynów), koja se nalaze u blizini, ukrašena grbovima zemalja. Dalje, vide se dve kule: Jordankę i Duńską. Zatim, u najdaljem delu istočnog krila je zgrada u gotskom stilu – Kokošja noga (Kurza Stopka).

OKOLINA KRAKOVA (okolica Krakowa)

Visla, most Dembnicki, u pozadini Volska šuma

Visla, pogled sa Zvježinjeckog mosta

Vjelička (Wieliczka) – Rudnik soli (Kopalnia soli)

Rudnik soli u Vjeličkoj jedan je od najatraktivnijih, najznačajnijih historijskih spomenika. Ima pisanih tragova da je ovaj rudnik postojao još 1044. godine. Odlukom UNESCO-a, rudnik soli u Vjelički upisan je u njegovu baštinu 1978. godine.

Vjelička se nalazi 14 km jugoistočno od Krakova. Dužina svih hodnika je 300 kilometara, na 9 nivoa, doseže dubinu od 327 metara. Temperatura u rudniku je 14 stepeni. Pored rudnika nalazi se muzej Župe Krakovske.

Godine 1964. izgrađene su bolnice za lečenje alergijskih astmi. Jedna od njih je iznad rudnika i koristi se za lečenje težih bolesti, a druga u samom rudniku i koristi se za lečenje lakših bolesti. U rudniku se još nalaze igrališta za košarku, tenis, odbojku i dvorana za ples i koncerte.

Turistički put obuhvata 20 prostorija povezanih hodnikom, ukupne dužine 2 km. Prvi hodnik se nalazi na dubini od 63 m, a poslednji na dubini od 135 m (380 stepenica). Na putu se nalaze kapele, jezera i mesta gde se vrši eksploatacija. Oko 400 litara vode pritekne svake

minute u rudnik soli. Razgledanje počinje od rudarskog okna „Daniłowicza”.

Rudnik soli Vjelička, kapela Sv.Kingi

„Solna Atlantida“ – multimedijalna projekcija Puntosa pn. Podzemni grad

Rudnik soli u Vjeličkoj oduvek je bio inspiracija za naučnike, umetnike i literate. Njihov boravak u rudniku doprineo je nastanku mnogih umetničkih i literarnih dela.

Rudnikom u Vjeličkoj oduševljavali su se, između ostalih, izvanredni slikar Jan Matejko kao i fotografi, u koje spadaju Awit Szubert, Władysław Gargul i Alfons Długosz.

Povodom tridesetogodišnjice upisa Rudnika soli na listu svetske baštine UNESCO, Jani Konstantinovski Puntos prezentirao je neobičnu umetničku projekciju pod nazivom „Podzemni grad”, povezujući savremene medije sa elementima nove tehnologije.

Rudnik je nazivan „Solna Atlantida“, koja je ostatak praistorijskog mora. Vreme je nasipalo naslage soli dajući im oblik grada lavirinta. Rudnik leži na devet nivoa, a njegovi hodnici prostiru se dužnom od preko 300 kilometara. Ovde se mogu videti komore, kapele i oltari,

balska sala osvetljena lusterima od kristala soli, kao i figure izrezbarene u stenama soli.

Prostorija Nikole (Mikolaja) Kopernika – Izgrađena je krajem 1785. godine u grudvi od zelene soli. U ovoj prostoriji nalazi se spomenik N. Koperniku podignut 1973. g, delo V. Hapka, i kapela Sv. Antonija sa interesantnim portalom. I ova kapela je izgrađena od zelene soli. Sastoji se od predsoblja i desne kapele, razdvojenih lepim portalom.

U predsoblju se nalazi amvon i četiri svete figure: Petra, Pavla, Franciska i Dominika. Unutra je svećnjak od kristalne soli.

Desna kapela sastoji se od naosa i prezviterijuma. U naosu ima dva oltara, sa figurom Sv. Petra i desno – sa figurom Sv. Kazimira.

Prostorija Kazimira Velikog – U ovoj prostoriji eksploatacija soli počela je od polovine XVIII veka. Godine 1968. izrađena je bista Kazimira Velikog, delo V. Hapka. Ovde se nalazi i prvi rudarski lift.

Prostorija „Pieskowa Skala” – Na poslednjem nivou vađenja soli je prostorija Peskova skala, iz 1669. g. Prostorija ima visinu 27 m, a 162 stepenice povezuju nivo I „Bono” sa nivoom II, „Bracie Markowskich”. Vidi se figura „Kepela”, delo Juzefa Markovskog (Józef Markowski), s kraja XIX veka.

Rudarsko okno „Kunegunda” – Godine 1962. i 1963. uređena je prostorija sa scenom iz bajke. Za nastanak ove prostorije vezane su legende. Scena sa patuljcima, delo Stefana Kozika, govori da je u rudniku boravio dobar duh, koji je čuvao zdravlje i život rudara.

Kapela Blogoslawionej Kingi – Najlepša je i najveća među svim kapelama. Visine je od 10 do 12 m, dužine 54 m i širine od 15 do 18 m. Leži na dubini od 101 m ispod površine zemlje. Izgrađena je 1896. godine, na inicijativu E. Vindakjeviča (E. Windakiewicz), J. Vajdoviča (J. Waydowicz) i S. Miška (S. Miszke).

Tu se nalazi glavni oltar od soli i posebno dve kapele, interesantan portal, amvon i grbovi Poljske, Litvanije i Rusije. Sa leve strane su slike sa religioznim motivima. Većina je delo rudara Juzefa Markovskog, koji je radio u periodu 1895-1920, i njegovog brata Tomaša (Tomasz, 1920-1927).

Treći glavni vajar bio je Antoni Virodek (Wyrodek, 1927-1963). Ovde se, takođe, nalaze kip malog Isusa od ružičaste soli i slika „Tajna večera”.

Vjelička – Tajna večera

Prostorija „Erazma Boracza” – Prostorija je iz 1846. godine. Naziv je dobila po Erazmu Boronču (Erazmo Boracz), koji je bio posljednji direktor solane iz perioda Austrougarske. Posebno je interesantan soni stub, koji osigurava prostoriju. Tu se nalazi i vestačko jezero, ispunjeno slanom vodom.

Prostorija „Drozdowice” – Izgrađena je u grudvi zelene soli, veličine oko 25000 m³, visine 43 m. U ovoj prostoriji vide se galerije i prolazi sa stepenicama i lestvama. Početkom XIX veka u ovoj prostoriji je bila prva izložba mašina, alatki i drugih rudarskih uređaja muzejske vrednosti.

Prostorija „Staszica” – So iz ove prostorije vađena je ručno od 1871. do 1918. godine. Visina prostorije je 50 m. Krajem 1944. g. Nemci su hteli da preurede ovu prostoriju u skladište avionskih motora i raketa V-2. Godine 1964. postavljena je bista Stanislava Stašica (Stanisław Staszic), delo Antonija Virodeka (Antoni Wyrodek). U njoj je figuralna kompozicija tzv. „blagajnika”. Figura predstavlja blagajnika, koji je, zaklanjajući ulaz svojim telom, sprečio pogibiju rudara.

Prostorija „Marija Tereza II” – Slana pećina, zvana Visoka, najveća je među odajama dostupnim turistima. Njena površina iznosi oko hiljadu metara kvadratnih, a zapremina 19,8 metara kubnih.

Rudarski hodnik „Marija Tereza II” dugačak je 40 metara, širok 20, a visok 24 metra. Tu bi se mogao smestiti osmospratni soliter. Ov-

de se mogu videti tragovi primene dva metoda dobijanja soli: ručno (iskopavanjem i odvaljivanjem sonih naslaga pijukom, XVIII-XIX vek) i mehaničko (od druge polovine XIX veka).

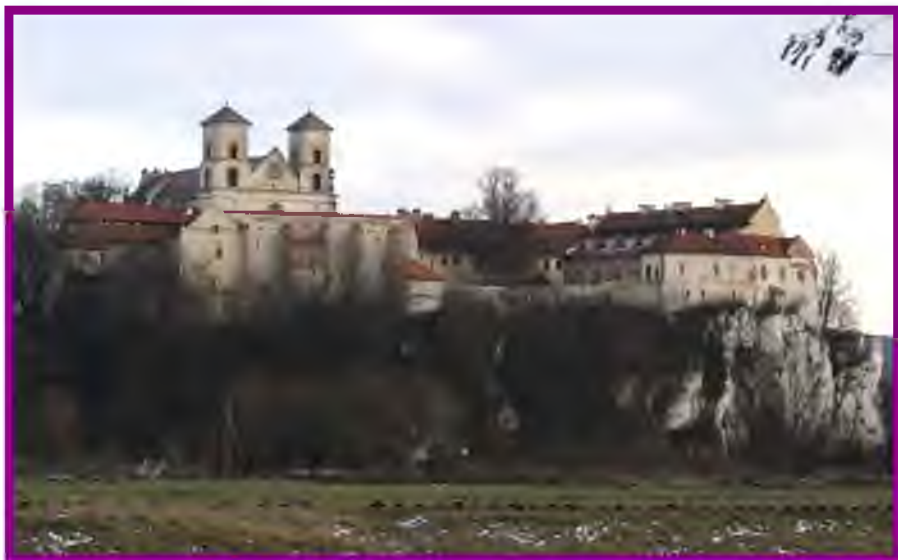
Unutrašnjost revira ostavljena je u izvornom stanju, bez ikakvih ulepšavanja i adaptiranja. Lepote hodnika Marije Tereze savršeno ističe moderno osvetljenje, prilagođeno specifičnoj površini i atmosferi solane.

Tinjec – Benediktinski manastir (Tyniec – Opactwo Benedyktynów)

Tinjec je nekada bio patronat benediktinske opatije, a nalazi se iznad Visle. Opatstvo benediktinsko u Tinjcu osnovano je u XI stoleću. Nastalo je iz fondacije kralja Boleslava (Boleslaw Śmiały).

Opatstvo i crkve Svetog Petra i Pavla izgrađeni su na strmoj strani krečnjačkog brda. Kasnije su sagrađeni manastir i zidine u cilju odbrane opatstva, koje je obnovljeno posle rata.

Položaj opatstva i zidine manastira su veoma interesantni i predstavljaju lep prizor.

Tinjec – benediktinski manastir

Ojcov – Narodni park (Ojców – Park Narodowy)

Nalazi se 34 km od Krakova. To je selo, smešteno u lepoj dolini reke Prondnjik (Prądnik). Naziv, kako kaže legenda, potiče od reči „oćec”, kako su meštani nazvali Vladislava Lokjetka (Władysław Łokietek), koji se skrivao po ojcovskim špiljama. Ojcovski narodni park obuhvata gornji deo doline reke Prondnjik na površini od 1570 ha. Dolina je poznata kao prirodni rezervat. To je najveći i najlepší park u krakovskoj okolini. Najinteresantniji su ovde Krakovska kapija, koja se nalazi na ulazu u dolinu, buzdovan Herkulesa, mnoge špilje i pećine.

Ojcov – buzdovan Herkula

Peskova skala (Pieskowa Skala)

Udaljena je od Krakova 42 km i tu se nalazi jedan od najboljih vi-teških zamkova u Poljskoj, koji je bio uništen u XIV stoleću od strane kralja Kazimira Velikog. Sada se u zamku nalazi zbirka umetničkih predmeta iz Vavela, iz perioda do polovine XIX veka.

Dvorac u Peskovej skali

Njepolomice (Niepołomice)

Grad – udaljen 20 km od Krakova, smešten je na kraju Njepolomičke šume. Posebnu pažnju zaslužuje zamak koji je podigao kralj Kazimir Veliki kao letnju lovačku rezidenciju. Nakon rekonstrukcije za vladavine Zigmunta Avgusta, zamak je pretvoren u jednospratnu četvorougao nu zgradu sa dvorištem i arkadama, izrađenu po uzoru na Vavel. Vredi spomenuti i parohijsku crkvu sagrađenu oko 1350. godine, zahvaljujući fondaciji Kazimira Velikog. U sakristiji crkve sačuvane su freske koje potiču iz XVI veka.

Njepolomička šuma bila je nekad mesto gde su kraljevi organizovali lov. U njenoj sredini, u Pošinju (Poszyn), godine 1936. ustanovljen je rezervat bizona.

Brdo Košćuškog (Kopiec Kościuszki)

Aleja Vašingtona (Waszyngton) naselje Salvator (Salwator) dovođi nas na vrh brežuljka, na krakovsko uzvišenje Blaženog Bronislava (Bł. Bronisławy). Nakon prolaska pored ostataka tvrđave, rušene od

strane Austrijanaca (polovinom XIX veka), dolazimo do podnožja visokog zemljanog nasipa.

Brdo su nasuli poljski rodoljubi u periodu 1820-23. god, kao počast vođi ustanka iz 1794. godine. Visoko je 30 metara a napravljeno je od zemlje sa mesta u kojima se Tadeuš Košćuški borio za nezavisnost Poljske i Amerike.

Kao spomenik, postavljen je prav, sirov, krševit blok sa ugraviranim natpisom "Kościuszko". Sa uzvišenja se pruža predivna panorama celog Krakova i okoline. Pored brda se nalazi muzej sa suvenirima, a u starim građevinama otvoren je turistički hotel.

Brdo Kościuszkog

Brdo Vande (Kopiec Wandy)

Nad dolinom rečice Dłubni, u Novoj Huti, uzdiže se brdo Wandy, koje potiče najverovatnije iz VII veka. Za njega se vezuje legenda o kćeri osnivača Krakova – kneginjici Vandi (Wanda). Prvi put je

u XIII veku hroničar Vincent Kadlubek (Wincenty Kadłubek) zapisao: “Po smrti kneza Krakusa, osnivača Krakova, na tron dolazi njegova kćerka Vanda. Od mnogih zainteresovanih za njenu ruku, najružniji je bio nemački knez Rodrik, koji je pretio da će okupirati krakovsku zemlju. Knjeginja Vanda nije htela izlagati svoju zemlju ratnom porazu, pa je izabrala smrt u talasima Visle. Zahvalni podanici, po prastarom slovenskom običaju, nasipaju zemlju na mestu gde su talasi izbacili njeno telo, i tako je nastala humka-brdo.

Visina brda iznosi oko 14 m. U znak sećanja na knjeginjicu, postavljen je krajem XIX veka spomenik na vrhu brda, na postolju čiji reljef prikazuje mač – simbol kneginjice.

Sa brda se pruža pogled na panoramu naselja Nova Huta i na metalurški kombinat.

Brdo Vande

Brdo Krakusa (Kopiec Krakusa)

Brdo Krakusa (Krzemionki) je kupast, zemljani nasip, visine oko 16 m, u blizini crkvice Sv. Benedikta. Prema legendi, ovde se nalazi humka osnivača Krakova. Arheološka istraživanja, sprovedena tride-

setih godina prošlog stoleća, nisu dokazala istinitost legende, ali su potvrdila davnašnja verovanja da je uzvišenje nastalo u VII veku.

Brdo Juzefa Pilsudskog (Kopiec Józefa Piłsudskiego)

U martu 1934, Savez poljskih legionara usvojio je ideju o nasipanju brda (Sowinec), koje će biti spomenik borbi za nezavisnost, i da mu se da ime Juzefa Pilsudskog (Józef Piłsudski). Simbolično, u njemu će biti zemlja iz svih krajeva gde su bile borbe u periodu od 1794-1920. godina.

Nasipanje je počelo 6. avgusta 1934. g. kada se održavao svepoljski skup legionara. Ideju su Poljaci prihvatili sa ogromnim entuzijazmom zbog želje da odaju počast svom vođi. Jula 1937. završeno je nasipanje brda, po projektu Francišeka Mončinjskog (Franciszek Mączyński).

Na vrhu brežuljka se nalazi granit u kome je ugraviran legionarski krst.

Visina brda iznosi sada više od 34 metra i sa njegovog vrha se pruža divan pogled na okolinu Krakova i Volsku šumu (Las Wolski).

Brdo Juzefa Pilsudskog

Volska šuma (Las Wolski)

Od centra je udaljena oko 8 km, zapadno od grada. To je omiljeno mesto za odmor i nedeljne izlete stanovnika Krakova.

Na prostoru koji obuhvata oko 350 hektara, uzdižu se tri pošumljena brda: Sowiniec, Pustelnik i Srebrna Góra. Turistima su dostupne dobro održavane aleje.

Na lepoj poljani-vidikovcu „Juliusz Leo” nalazi se veoma dobar restoran.

Volska šuma i manastir Kamedula

Zoološki vrt (Ogród Zoologiczny)

U periodu između 1925. i 1926. g, u zapadnom delu Volske šume tzv. Zakamiču (Zakamyczu), započeto je stvaranje zoološkog vrta, a već 1929. otvoren je za posetioce.

U njemu se mogu videti životinje iz celog sveta i iz svih klimatskih oblasti.

Iz Zoološkog vrta

Botanička bašta i Astronomska opservatorija (Ogród Botaniczny i Obserwatorium Astronomiczne)

Botanička bašta je nastala zahvaljujući Hugu Kolontaju (Hugo Kołłątaj) 1783. g. van granica tadašnjeg grada Krakova – kao naučnoistraživačka institucija za prirodnjake i biologe. Ovde se nalazi mnogo uzoraka poljske flore. U bašti su spomenici J. Varševiču (Warszewicz), delo Frančiška Vispanjskog (Franciszek Wyspiański) i M. Raciborskom (Raciborski), koje je izvajao Tadeuš Blotnicki (Tadeusz Błotnicki).

Botanička bašta

Astronomska opservatorija nalazi se blizu ulaza u Botaničku baštu.

Zgrada je sazidana u stilu Luja XVI u periodu od 1788. do 1790. g. pod pokroviteljstvom Feliksa Radvanjskog (Radwański), prema projektu Stanislava Zavadzkog (Stanisław Zawadzki). Nakon restauracije od 1858. do 1859. g. dobila je formu klasicističke arhitekture.

U zgradi se nalaze dragocene zbirke znamenitih astronomskih uređaja, stari satovi, globusi, mape neba, i raznovrsna naučnoistraživačka aparatura.

Treba znati da se sa opservatorije svakog dana u 12 sati, putem radija, emituje signal o tačnom vremenu.

Opservatorija

Akvapark (Park Wodny)

31-416 Kraków, ul. Dobrego Pasterza 126.

Otvoren: 8-22

Tel. 61-63-102, 616-31-90, 616-31-91.

U akvaparku se nalaze:
bazen za relaksaciju, bazenčić za decu, relaksacioni bazen sa unutrašnjim toboganom;
cevi i tobogani;
zidovi za penjanje;
slani đakuzi;
saune;
hidromasaže;
divlja reka;
vodni bar;
bazenčić za decu.

Akvapark

Drugi sadržaji: salon kompjuterskih igara, prodavnica sportske opreme i banka.

Akvapark u Krakovu jedan je od najmodernijih u Evropi.

APPENDIX

TURISTIČKE ATRAKCIJE (turystyczne atrakcje)

Lajkonik

Lajkonik

Na osmi dan praznika Božijeg Tela kreće iz dvorišta manastira Norbertanek na Zviežinju (Zwierzyńc) šarena pratnja, na čijem se čelu nalazi Lajkonik (drveni konjić sa čovekom preobučenim u Tatarina). Društvo mu pravi orkestar. Lajkonik, sa štapom u ruci, krči sebi put kroz gužvu do trga. Svako hoće da dotakne štap, jer se veruje da to donosi sreću.

Prema tradiciji, njegovo poreklo se može vezati za najezde Tatara u XIII veku. Legenda kaže da se tatarski vođa maskirao da bi sa svojom družinom prošao kapije Krakova i ušao u grad, gde se održavala procesija Božijeg Tela.

Renkavka (Rękawka)

Na vrhu brda Krakusa nalazi se okrugla kapela, a pored nje natpis "Tumulus dictus Rękawka" – grob zvani Rukava (Rękawka). U skladu sa tradicijom, narod je nasipao grob svom vladaru, noseći zemlju rukama. "Raka" i u srpskom jeziku znači grob.

Sve do današnjih dana, prvog utorka po Uskrsu – okuplja se narod oko crkvice Sv. Benedikta, gde se odvija zabava na kojoj se prodaju igranke, slatkiši i sl. Atraksije su ringišpili i mete za gađanje.

Emaus

Tamo gde Lajkonik izvodi svoje igre, drugog dana Uskrsa, odvija se zabava zvana Emaus (lat. Emmaus). Naziv se vezuje za Jevanđelje po Luki, koji je opisao susret Hrista, posle vaskrsnuća, sa učenicima na putu za Emaus, biblijski grad na sredokraći između Jerusalima i Tel Aviva.

Juvenalia

Svake godine, u maju, tokom tri dana, grupa studenata zavlada gradom, pošto im gradonačelnik preda ključeve grada i počinju zabave, maskenbali i razne vrste igara, koje se odvijaju u studentskim klubovima i na krakovskom trgu. Najpoznatiji studentski klub u Krakovu je "Pod Jaszczurami", Glavni trg 8.

Veseli studenti

Venci (Wianki)

Slovenski običaj za vreme tzv. noći Sv. Jovana između 23. i 24. juna, a sastoji se u bacanju venaca, u čijoj se sredini nalaze zapaljene sveće, u reku. Ovaj običaj prate predstave i vatrometi, a organizuje se sa obe strane Visle, u okolini Vavela.

Venci na Visli

Prijateljstvo i vernost – spomenik psu Džoku (przyjaźń i wierność – pomnik psa Dżoka)

„Ako hoćeš da imaš prijatelja, kupi sebi psa”

Godine 2001. kraj ulice Koletok, nedaleko od krakovskog zmaja, postavljen je spomenik psu, koji se nalazi među ljudskim dlanovima, projekat Boleslava Hromog (Bolesław Chromy). Na spomeniku stoji natpis: „Pas Džok. Najverniji među vernima, simbol pseće vernosti. Godina 1990-1991. čekaو je na kružnom toku Grunvaldski svog gospodara, koji je na tom mestu umro”.

Spomenik psu Džoku ↑ Pohod jazavičara ↓

Jedna od turističkih atrakcija Krakova je šarena povorka jazavičara, organizovana najčešće u junu ili septembru, na putu od Florijanske Kapije do Glavnog trga.

Razgledanje grada fijakerom i omnibusom (zwiedzanie miasta dorożką i omnibusem)

Fijakerska stanica je smeštena na Glavnom trgu (Rynek Główny), između ulica Sv. Jana i Slavkovske.

Na interesantan i atraktivan način mogu se posetiti najlepší delovi grada, a pre svega Stari grad i Kazimjež.

Omnibuska stanica se nalazi u blizini Barbakana, na kraju ul. Florijanske.

Omnibus saobraća od proleća do jeseni – Kraljevskim putem: Park – ul. Floriańska – Rynek (Glavni trg) – ul. Grodzka – Wawel (Kraljevski dvorac).

Ul. Przy Rondzie 2, tel. 411-36-09

www.krakow-tours.pl

www.point.travel.pl

Od aprila do oktobra.

Svakodnevno posle 10 časova.

Florijanska ulica noću

Razgledanje grada melekсом (zwiedzanie miasta meleksem)

Obilazak Glavnog trga, Kraljevskog dvorca Vavela, Kazimježa i Zmajevе pećine. Osim toga, moguće je razgledanje grada sa vodičem, od juna do oktobra, od 10 do 22 h.

Agencja Jordan.

Tel. 429-36-01 (rezervacija karata)

Informacija: ul. Długa 9, tel. 421-21-25,
ul. Pawia 8, tel. 422-60-91

Vožnja brodom po Visli (rejs statkiem po Wiśle)

Plovidba brodom počinje od Grunvalckog mosta. Predložena su dva turistička putovanja, jednočasovna izletnička plovidba, između Zvjezinjeckog mosta i Kotlarskog mosta, i „praznička” plovidba – tročasovna, do Tinjeca. U rečnom pristaništu otvorena je kafana sa prelepim pogledom na Vavel.

Krakovska plovidba, oko Krakova i do Tinjeca (Tyńca); od maja do septembra.

Bulwar Czerwieński, koło Wawelu.

Tel. 422-08-55, 0663-165-910, www.zegluga.krakow.pl

Plovidba brodom

Tramvaj-kafić (tramwaj-kawiarnia)

Šetnja tramvajem kroz centar grada.

TURISTIČKE INFORMACIJE

(informacija turystyczna)

Informacije o gradu (informacija o mieście)

Plac Wszystkich Świętych 2 (Punkt Informacji Miejskiej)
tel. 616-18-86 , fax 616-18-82

ul. Szpitalna 25
tel. 432-01-10, 432-00-60, fax 432-00-62
(svakog dana: 9-19; oktobar-maj, 9-19; jun-septembar)

ul. Józefa 7
tel. 422-04-71, fax 421-77-31 (ponedeljak-petak: 9 – 17)

ul. Św. Jana 2
tel. 421-77-87, fax 430-65-03 (ponedeljak-subota: 10-18)

Gradski toranj (Wieża Ratuszowa)
tel. 433-73-10
(svakog dana: 10-18; oktobar-maj; 9-19; jun-septembar)

Sunčano naselje 16, Nova Żeljezara (os. Słoneczne, Nowa Huta)
tel. 643-03-03 (utorak-subota: 10-16)

Međunarodni aerodrom „Jovan Pavle II” Krakov - Balice, ul. Kpt. Medveckiego 1. (Międzynarodowy Port Lotniczy Jana Pawła II - Kraków - Balice); tel. 285-53-41 (svakog dana: 11-21)

Zajednička adresa za sve gradske informacije:
E-mail: it@info.krakow.pl

Biuro ds. Promocji i Marketingu Miasta Krakowa
pl. Wszystkich Świętych ¾ (lokal 28), tel. 616-60-87
www.krakow.pl/ccb

Koordinacija
Krakowskie Biuro Festiwalowe, ul. Św. Krzyża 3
tel. 424-96-50, fax 424-96-52
www.biurofestiwalowe.pl
e-mail: poczta@biurofestiwalowe.pl

Telefonske informacije (informacije telefoniczne)

Pozivni broj za Poljsku	+48
Pozivni broj za Krakov iz inostranstva	12
Pozivni broj za Krakov iz Poljske	012
Služba za telefonske informacije	11-89-13
Železnička stanica	194-36
Autobuska stanica	193-16
Avio-informacije	0801-300-952
Policija	997
Vatrogasna služba	998

Medicinska pomoć (pomoc medyczna)

ul. Łazarza 14	tel. 422-29-33
Telefon - spasavanje	tel. 112
Svakodnevna medicinska pomoć	tel. 999
Krakovska Medicinska Zadruga	tel. (12) 422-29-33
Rynek Główny 37 (7.00-19.00)	
Medicinski Centar „Sophia”	tel. (12) 421-70-21
Rynek Główny 34 (10.00-19.00)	tel. (12) 421-95-83
„Falck”	tel. 196-75
Svakodnevna medicinska domaća pomoć	
Medicinski transport	

Menjačnice (kantory)

ul. Dietla 97, ul. Długa 27, trg Szczepański 8
ul. Floriańska 3, 6, 27, 37, 40, 51, Rynek Główny 39/40
ul. Grodzka 40, 60, ul. Sławkowska 4, 11, 13/15, 14, 25
ul. Szewska 2, 6, 27, ul. Wielopole 3, 10, 13
ul. Zwierzyńska 5, 10, 24

Saobraćaj (komunikacja)

Aerodrom

Međunarodni Aerodrom „Jovan Pavle II”, Krakov – Balice
ul. Kpt. Medweckiego 1
tel. +48 12 295 58 00, 0801 055 000; svakodnevno 11-21
www.krakowairport.pl, lotnisko@krakowairport.pl
Cirkulišu autobusi i poseban voz.

Gradska vožnja (Gradsko saobraćajno preduzeće – MPK)

Karte za tramvaje i autobuse mogu se kupiti u kioscima, prodavnicama ili u transportnom sredstvu, takođe u servisnim mestima: ul. Podwale 3/5, ul. Mogilska 15a, ul. Kalwaryjska 12, naselje Centrum D 7, ul. Polonijna 1, Mistrzejowice MPK Bus Terminal, Krowodrza Górka (postoje mogućnost kupovanja karte sa popustom).

Papski voz

Kraków-Wadowice-Kraków; Kraków-Łagiewniki-Kraków (Sanktuarium); Kraków-Kalwaria Zebrzydowska-Kraków.
Tel. 393-33-28 www.pociag-papieski.pl

Retro-voz

Specijalan vozilac za turiste, koji prolazi kroz znamenita mesta grada.
Tel. 018 267-62-00, unutrašnji 143, 393-25-39
cm.krakov@pkp-cargo.pl www.pkp-cargo.pl

Radio-taxi

Tel. 191-99, 196-21, 196-22, 196-23, 196-25, 196-26, 196-28, 196-29, 196-61, 196-63, 196-64, 196-65, 196-66, 196-67, 196-69, 196-88

Rent-a-Car

AC Car Rental Tel. 433-80-60, 0501-233-394	www.acecar.pl
AVIS Rent a Car Tel. 629-61-08, 0601-200-702	www.avis.pl
Budget Rent a Car Tel. 637-00-89, 0601-354-669	www.budget.pl
Doma Tel. 647-42-47, 0608-454-062	www.wypozyczalnia.auto.pl
Europcar Tel. 633-77-73	www.europcar.com.pl

Parkiranje

Železnička stanica

Biskupski trg

śv. Ducha trg

ul. Karmelicka

ul. Szpitalna

ul. Powiśle

Informacija:

Biro zone za parkiranje, ul. Retoryka 1

Tel. 421-74-26, 012 421-74-29

Kupovine (zakupy)

U centru grada, glavna tržna mesta: ul. Floriańska, Glavni i Mali trg, ul. Grodzka – takozvani trgovački put.

Hipermarketi:

„Carrefour”, ul. Zakopiańska 62, tel. 293 71 00.

„Tesco”, ul. Kapelanka 54, tel. 293 21 00.

„Real”, al. Generała Bora-Komorowskiego 37, tel. 617 06 00.

Tržni centri:

„Plaza” – Centar trgovine i razonode.

„M 1” – al. Pokoju 67, tel. 299 27 52.

„Bonarka City Center”, ul. Kamińskiego 11, tel. 298 60 00.

Naselje Podgórze; najbolji i najmoderniji tržni centar trgovine i razonode u Malopolskoj, sa preko 91000 m².

„Galerija Krakowska” – supermoderni novi grad. Blizu železničke i autobuske stanice. Peške, 10 minuta od Glavnog trga. Izuzetna arhitektura; 123 hiljade kvadratnih metara. Veliki centar trgovine i razonode, 270 prodavnica. Brojni restorani, barovi i kafići. Postoje 3 nivoa podzemnih garaža za parkiranje 1400 automobila.

„Galerija Kazimir” – Centar trgovine i razonode, ul. Podgórska 34.

Jedan od najboljih tržnih centara. Veliki izbor prodavnica, između ostalog – dečjih stvari. Brojni restorani, barovi i kafići. Bioskop – Cinema Citi. Knjižara „Empik”. Postoje 4 nivoa podzemnih garaža za parkiranje. Ispred Galerije cirkuliše – povezan sa centrom grada – besplatni autobus.

Berza “starih stvari” Trgovačka Hala, ul Grzegórzecka, svake nedelje od 8 do 13.

Ul. Balicka 56, Berzano - Trgovački Centri:

„Elektronska” berza, subota od 9 do 14^h; nedelja od 8 do 14^h.

Berza “cveća”, ponedeljak – petak od 4 do 9^h, subota od 4 do 8^h, nedeljom ne radi.

Berza “starih stvari”, subota od 9 do 14^h, nedelja od 7 do 14^h.

„Zoološka” berza, utorak od 16 do 20^h.

**Prenoćišta (zakwaterowanie):
hoteli, hosteli, gostinske sobe, pansioni, apartmani,
internati i kampovi
(hotele, hostele, pokoje gościnne, pensjonaty,
apartamenty, hotele studenckie, kempingi)**

**Centar grada
INFORMACIJE:**

Biuro Turystyki i Zakwaterowania "Waweltur", ul. Pawia 8
tel./fax 422-19-21, 422-16-40
www.waweltur.com.pl

HOTELI

Stary ***** ul. Szczepańska 5 tel. 384-08-08 stary@hotel.com.pl	Grand ***** ul. Sławkowska 5/7 tel. 421-72-55, fax 421-83-60 www.grand.pl
Holiday Inn ***** ul. Wielopole 4 tel. 619-00-00, fax 619-00-05 www.holidayinn.pl/krakow	Radisson SAS ***** ul. Straszewskiego 17 tel. 618-88-88, fax 618-88-89 www.radissonsas.com
Sheraton ***** ul. Powisle 7 tel. 662-10-00, fax 662-11-00 www.sheraton.com/krakow	Crown Piast ***** ul. Radzikowskiego 109 tel. 683-26-00 recepca@hotelpiast.pl
Amadeus **** ul. Mikołajska 20 tel. 429-60-70, fax 429-60-62 www.hotel-amadeus.pl	Francuski **** ul. Pijarska 13 tel. 422-51-22, fax 422-52-70 www.orbis.pl
Copernicus **** ul. Kanonicza 16 tel. 424-34-00, fax 424-34-05 www.hotel.com.pl	Ostoya Palace Hotel **** ul. Piłsudskiego 24 tel. 430-9-00, fax 430-90-01 www.oatoyapalace.pl
Rubinstein **** ul. Szeroka 12 tel. 384-00-00, fax 384-00-01 recepca@hotelrubinstein.com	Alef *** ul. Św. Agnieszki 5

Atrium *** ul. Krzywa 7 tel. 430-02-03, fax 430-01-96 www.hotelatrium.pl	Alexander *** ul. Garbarska 18 tel. 422-96-60, fax 422-97-61 www.alexhotel.pl
Elektor *** ul. Szpitalna 28 tel. 423-23-17, fax 423-23-27 www.hotelelektor.com.pl	Classic *** ul. Św. Tomasza 32 tel. 424-03-00, fax 429-36-80 www.hotel-classic.pl
Fortuna *** ul. Czapskich 5 tel. 422-31-43, fax 411-08-06 www.hotel-fortuna.com.pl	Floryan *** ul. Floriańska 38 tel. 431-14-18, fax 431-23-85 www.floryan.com.pl
Jan *** ul. Grodzka 11 tel. 430-19-69, fax 430-19-92 www.hotel-jan.com.pl	Fortuna BIS *** ul. Piłsudskiego 25 tel. 430-10-77, fax 430-10-25 www.hotel-fortuna.com.pl
Matejko *** pl. Matejki 8 tel. 422-47-37, fax 422-88-93 www.matejkohotel.pl	Maltański *** ul. Straszewskiego 14 tel. 431-00-10, fax 431-06-15 www.maltanski.com.pl
Polonia *** ul. Basztowa 25 tel. 422-12-33, fax 422-16-21 www.hotel-polonia.com.pl	Pod Różą *** ul. Floriańska 14 tel. 424-33-00, fax 424-33-51 www.hotel.com.pl
RT Monopol *** ul. Św. Gertudy 6 tel. 422-76-66, fax 269-15-60 www.rthotels.com.pl	Polski "Pod Białym Orłem" *** ul. Pijarska 17 tel./fax 422-11-44 www.podorlem.com.pl
Saski *** ul. Sławkowska 3 tel. 421-42-22, fax 421-48-30 www.hotelsaski.com.pl	RT Rezydent *** ul. Grodzka 9 tel. 429-54-95, fax 429-55-76 www.rthotels.com.pl
Warszawski *** ul. Pawia 4-6 tel. 424-21-00, fax 424-22-00 www.hotelwarszawski.pl	Senacki *** ul. Grodzka 51 tel. 422-76-86, fax 422-79-34 www.senacki.krakow.pl
Wit Stwosz *** ul. Mikołajska 28 tel. 429-60-26, fax 429-61-39 www.wit-stwosz.com.pl	Wentzl *** ul. Rynek Główny 19 tel. 430-26-64, fax 430-26-65 www.wentzl.pl

Leopolis *** ul. J.Lea 253A, tel. 636-51-95, fax 637-70-05 www.leopolis.com.pl	Wyspiański *** ul. Westerplatte 15/16 tel. 422-95-66, fax 422-57-19 www.hotel-wyspianski.pl
Europejski ** ul. Lubicz 5 tel. 423-25-10, fax 423-25-29 www.he.pl	Campanille ** ul. Św. Tomasza 34 tel. 424-26-00, fax 424-26-01 www.campanille.com.pl
Royal ** ul. Św. Gertrudy 26-27 tel. 421-58-49, fax 421-58-57	Pollera ** ul. Szpitalna 30 tel. 422-10-44, fax 422-13-89 www.pollera.com.pl
Ibis ** ul. Syrokomli 2 tel. 299-33-00, fax 299-33-33 www.ibishotel.com	Royal * ul. Św. Gertrudy 28-29 tel. 421-35-00, fax 421-58-57 www.royal.com.pl
Mistia * ul. Szlak 73a tel. 633-29-26, fax 633-51-54 www.mistia.org.pl	

Hoteli (ostali, izvan centra grada)

Sympozjum ***** ul. Kobierzyńska 47 tel. 261-86-00, fax 261-87-99 www.sympozjum.com.pl	Qubus Hotel Kraków **** ul. Nadwiślańska 6 tel. 795-5-170, fax 795-5-200 www.qubushotel.com
Demel **** ul. Głowackiego 22 tel. 636-16-00, fax 636-45-43 www.demel.com.pl	Cracovia *** al. Focha 1 tel. 422-86-66, fax 421-95-86 www.orbis.pl
Logos *** ul. Szujskiego 5 tel. 632-33-33, fax 632-42-10 www.hotel-logos.pl	Novotel *** ul. Kosciuszki 5 tel. 299-29-00, fax 299-29-99 www.orbis.pl
Astoria *** ul. Józefa 24 tel. 432-50-10, fax 432-50-20 www.astoriahotel.pl	Chopin *** ul. Przy Rondzie 2 tel. 299-00-00, fax 299-00-01 www.chopinhotel.com

Kazimierz *** ul. Miodowa 16 tel. 421-66-29, fax 422-28-84 www.hk.com.pl	Alf * ul. Klimeckiego 24 tel. 656-19-42, fax 656-13-55 www.hotelalf.pl
Perła *** ul. Zakopiańska 180 B tel. 267-31-92, fax 267-40-27 www.hotelperla.com.pl	RT Regent *** ul. Bożego Ciała 19 tel. 430-62-34, fax 430-59-77 www.rthotels.com.pl
Secesja *** ul. Paulińska 24 tel. 430-74-64, fax 430-74-05 www.hotelsecesja.krakow.pl	Pugetów *** ul. Starowiślna 15a tel. 432-49-50, fax 429-61-13 www.donimirski.com
Galicja *** ul. Rzemieślnicza 4 tel. 269-07-72, 269-19-97 fax 266-74-33 www.rthotels.pl	Bona ** ul. Tyniecka 167 B tel. 267-57-73, fax 267-59-87 www.hotelbona.com.pl
Prokocim * ul. Szara 20 tel. 658-92-25, fax 658-57-83 www.hotelprokocim.pl	Felix ** ul. Żłota Jesień 15b tel. 649-13-31, fax 648-06-02 www.puhit.com.pl
Florian ** ul. Czerwonego Prądnika 19 tel. 413-37-37, fax 413-68-68 www.hotel-florian.pl	Krakus ** ul. Nowohucka 35 tel. 652-02-02, fax 656-54-78 www.hotel-krakus.com.pl
Krystyna ** ul. Lusińska 9A-9B tel. 654-71-91, fax 654-78-56 www.hotel-krystyna.krakow.pl	Monika ** ul. Langiewicza 6 tel. 413-84-80, fax 412-77-39 www.hotelmonika.pl
Panorama ** ul. Lipińskiego 3/1 tel. 260-64-01, fax 260-64-02 www.hotel-panorama.pl	Rokk ** ul. Rzemieślnicza 5 tel./fax 269-15-66 www.rokk.pro.onet.pl
Sport ** ul. Zarzecze 124 A tel. 626-43-63, fax 626-43-37 www.sporthotel.krakow.pl	Start ** ul. Kapelanka 60 tel. 269-22-10, fax 269-04-05 www.hotelstart.com.pl
www.donimirski.com , (13 km od Krakowa), fax +48 12 378- 37-79 gmina Zielonki, tel. +48 12 419-55-90 32-088 Przybysławice	

HOSTELI

Flamingo, ul. Szewska 4, tel. 422-00-00 office@flamingo-hostel.com	Dizzy Daisy Hostel Pędzichów, ul. Pędzichów 9 tel. 292-01-71, fax 634-41-80 www.hostel.pl
Dizzy Daisy Hostel Kazimierz, ul. Krakowska 7 tel./fax 292-22-11	Atlantis Hostel, ul. Dietla 58 tel. 421-08-61 www.atlantishostel.pl
Hostel nad Młynkiem, pl. Wolnica 7 tel. 430-61-00, 430-59-63 www.nadmlynkkiem.krakow.pl	Mama's Hostel, ul. Bracka 4 tel./fax 429-59-40 www.mamashostel.com.pl
Travelers Inn Hostel, ul. Sarego 24/2 tel./fax 429-47-23 www.travellersinn.pl	Sky Hostel, ul. Dunajewskiego 6 Tel. 426-11-15, fax 426-11-17 www.skyhostel.com.pl

GOSTINSKE SOBE

Bed and Breakfast La Fontaine, ul. Sławkowska 1 tel. 422-65-64, fax 431-09-55 www.bbfontaine.com	Dom Kultury Kolejarza, ul. Św. Filipa 6 tel./fax 634-59-50 www.pkp.krakow.pl/ktk/
Finger, ul. Warszawska 18 Tel. 423-40-16, fax 634-10-16 www.finger.krakow.pl	Guest Rooms Wielopole, ul. Wielopole 3 tel./fax 422-14-75 www.wielopole.pl
Jordan, ul. Długa 9 tel. 430-02-92, fax 422-82-26 www.nocleg.jordan.pl	Pol-Tur, ul. Pawia 12 tel. 422-19-96, fax 429-34-16 poltur@kim.net.pl

Tournet,
ul. Miodowa 7
tel. 292-00-88, fax 292-00-89
www.nocleg.krakow.pl

PANSIONI

B&B Pensionat "Nad Rudawą", ul. Ludmiły Korbutowej 36 tel. 425-27-26, fax 425-36-22 www.banbkrakow.com	Oko, ul. Śnieżna 18 Tel. 657-93-87, fax 658-32-10 www.hotelsinpoland.com/oko
Relax, ul. Wyczółkowskiego 14 tel. 422-01-60, fax 427-12-64 www.pensionatrelax.com	U Pana Cogito, ul. Bałuckiego 6 tel. 269-72-00, fax 269-72-02 www.pcogito.pl

APARTMANI

Affinity Flats, ul. Stefana Batorego 20/4 tel./fax 633-32-69 www.affinityflats.com	Apartamenty komfortowe w centrum Krakowa, pl. Szczepański 2 tel. Mobilni: 604-38-893, fax 20-11-367 www.krakowshotel.com
--	---

Nordic House, ul. Św. Anny 5
tel. 421-73-80, fax 421-17-91
www.nordichouse.pl

STUDENCKI DOMOVI

(koji preko leta nude jeftin smeštaj)

Studentski Dom "Bonus", ul. Budryka 5 tel. 617-37-11, fax 637-24-16 (od jula do septembra)	Bratniak, ul. Jabłonowskich 10-12 tel. 421-69-81 (od jula do septembra)
"Bursa Jagiellońska" – Hotel letnji, ul. Śliska 14 tel. 656-12-66, fax 656-12-66, unutrašni 105 www.bursa.krakow.pl	Dom Studencki nr 1, ul. Piekarska 5-7 tel. 662-67-66, fax 430-51-85 www.ap.krakow.pl/zaulek (od juna do septembra)
Strawberry Youth Hostel, ul. Raclawicka 9 tel. 294-53-63 www.strawberryhostels.com (od jula do avgusta)	Strawberry Youth Hostel, ul. Urzędnicz 68 tel. 633-27-77 www.strawberryhostels.com (od juna do septembra)

KAMPOVI

Clepardia,
ul. Pachon'skiego 28A
tel. 415-96-72,
fax 637-80-63
www.clepardia.pl

“Krakowianka” Dom
Wycieczkowy,
ul. Zywiecka Boczna 2
tel. 268-11-35, fax 268-14-17
www.krakowianka.com.pl

Smok nr 46, ul. Kamedulska 18
tel. 429-90-32, fax 429-72-66
www.smok.krakow.pl

POZORIŠTA (Teatry)

Teatr Stary
im. H. Modrzejewskiej,
trg Szczepański 1 tel. 422-40-40

Bagatela,
ul. Karmelicka 6
tel. 422-66-77

“Pod Ratuszem”,
główni Rynek 1
tel. 421-50-16

“STU”, al. Krasińskiego 16-18
“Kameralny”, ul. Starowiślna 21
tel. 421-19-95, 422-27-44

Im. J. Słowackiego,
trg Sv. Ducha 1
tel. 422-40-22

Ludowy,
naselje Teatralne 34
tel. 680-21-00

“Groteska”,
ul. Skarbowa 2
tel. 633-37-62

BIOSKOPI (Kina)

Cinema City Plaza,
al. Pokoju 44
tel. 290-90-90
www.kinoimax.pl

Multikino,
ul. Dobrego Pasterza 128
tel. 617-63-99
www.multikino.pl

Kijów,
al. Krasieńskiego 34
tel. 422-30-93
www.kijow.pl

Cinema City Galeria Kazimierz,
ul. Podgórska 34
tel. 254-54-54
www.cinema-city.pl

Cinema City Zakopianka,
ul. Zakopiańska 62
Tel. 295-95-95
www.cinema-city.pl

Sztuka,
ul. Św. Jana 6,
tel. 421-41-99
www.ars.pl

Pod Baranami,
Rynek Główny 27
tel. 423-07-68

Orange Imax, al. Pokoju 44
tel. 290-90-90
www.kinoimax.pl

Pasaż, Rynek
Główny 9
tel. 422-77-13

FILHARMONIA

„Karol Szymanowski” (Filharmonia im. Karola Szymanowskiego)
ul. Zwirzyniecka 1; tel. 422-94-77, lok.31

Cappella Cracoviensis, ul. Zwirzyniecka 1
tel. 421-45-66; www.capellacracoviensis.pl

OPERA I OPERETA (Opera i operetka)

Opera Krakowska, ul. Lubicz 48
tel. 296 62 62, 296 62 63; bilety@opera.krakow.pl

Pozorište „Juliusz Słowacki”, trg Św. Ducha 1
tel. 421-16-30; www.opera.krakow.pl

MUZEJI (Muzea)

Vavel 5

tel. 422-51-55; www.wawel.krakow.pl

Kraljevski dvorac: katedrala, kraljevske sobe, riznica i oružana, izgubljeni Vavel – “Istok u vavelskim zbirkama”.

Privatni kraljevski apartmani (I sprat).

Katedralni muzej, Vavel 2, tel. 422-61-21, unutrašnji 332.

Zmajeva pećina.

Narodni muzej, al. 3-Maja 1, tel. 295-55-00

www.muzeum.krakow.pl

Galerija u Sukjenjicama, Glavni trg 1/3, tel. 422-11-66

Kuća Jana Matejke, ul. Floriańska 41, tel. 422-59-26

Muzej Stanisława Wyspiańskiego, ul. Szczepańska 11, tel. 422-70-21

Kuća Jozefa Mehoffera, ul. Krupnicza 26, tel. 421-11-43

Arsenał Muzeum Czartoryskich, ul. Pijarska 8

Kuća ispod Krsta, ul. Szpitalna 21, tel. 422-68-64

Istorijski muzeji grada Krakowa - Krzysztofory, Glavni trg 35
tel. 61-92-300; www.mhk.pl

Zgrada Hipolita, trg Mariacki 3, tel. 422-42-19

Celestat, ul. Lubicz 16, tel. 429-37-91

Muzej Książąt Čartoriskih, ul. Św. Jana 19, tel. 292-64-60

Stara sinagoga, ul. Szeroka 24, tel. 422-09-62

Ślonska kuća, ul. Pomorska 2, tel. 633-14-14

Ratušova kula, Glavni trg, tel. 621-21-49

Arheološki muzej, ul. Senacka 3
tel. 422-75-60; www.ma.krakow.pl

Arhidecezijalni muzej, ul. Kanonicza 19, tel. 421-89-63

Etnografski muzej, trg Wolnica 1
tel. 430-55-75; www.mek.tele2.pl

Muzej farmacije

Collegium Medicum Jagelonskog Univerziteta
ul. Floriańska 25, tel. 421-92-79; www.cm-uj.krakow.pl

Geološki muzej PAN, ul. Senacka 1-3
tel. 422-19-10; www.ing.pan.pl

Muzej istorije fotografije, ul. Józefitów 16
tel. 634-59-32; www.mhf.krakow.pl

Muzej gradske inženjerije, ul. Św. Wawrzyńca 15
tel. 421-12-42; www.mimk.com.pl

Muzej poljskog vazduhoplovstva, al. Jana Pawła II 39
tel. 642-87-00; www.muz-lotnictwa.krakow.pl

Muzej prirode, ul. Sebastiana 9
tel. 422-59-59; www.isez.pan.krakow.pl

Muzej narodnog pamćenja “Apoteka kod Orla”, trg Bohaterów
Getta 18, tel. 656-56-25

Muzej Pozorišta CRICOT 2 “Cricoteka”, ul. Szczepańska 2
tel. 421-69-75

Muzej Jagjelonskog univerziteta Collegium Maius
ul. Jagiellońska 15, tel. 422-05-49; www.uj.edu.pl/muzeum

Centar japanske umetnosti i tehnike “Manggha”
ul. Konopnickiej 26, tel. 267-37-53; www.manggha.krakow.pl

Zoološki muzej, ul. Ingardena 6
tel. 663-24-14; www.binoz.uj.edu.pl

Regionalni muzej PTTK Mlade Poljske “Ridlufka”
ul. Tetmajera 28, Bronowice Małe; tel. 637-07-50

Muzej Državne armije, ul. Wita Stwosza 12,
tel. 430-33-63; www.muzeum-ak.krakow.pl

Rudnik soli – Wieliczka, ul. Zamkowa 8
tel. 278-32-66; www.muzeum.wieliczka.pl

U Krakovu, pre svega u centru grada, nalazi se nekoliko stotina kafića, pabova, klubova i restorana. Stalno se otvaraju novi, dok se drugi zatvaraju. Navodimo neke najpoznatije, ali moramo naglasiti da su oni subjektivno izabrani.

Kafić Novorodski

PABOVI I KLUBOVI (puby i kluby)

„John Bull”, ul. Mikołajska 2, tel. 423-11-68	„Free Pub”, ul. Sławkowska 5, tel. 802-90-82
„U Luisa”, ul. Grodzka 13, tel. 617-02-22	„Piec Art”, ul. Szewska 12, tel. 429-64-25
„Kraina Szeptów”, ul. Izaaka 1, tel. 292-09-49	„Ptaszyl”, ul. Szeroka 10, tel. 429-65-67
„Mleczarnia”, ul. Meiselsa 20, tel. 421-85-30	„Alchemia”, ul. Estery 5, tel. 292-09-70
„Warsztat”, ul. Izaaka 3, tel. 292-09-09	„Black Gailery”, ul. Mikołajska 24, tel. 423-00-30
„Bachus”, ul. Św. Marka 21A, tel. 421-02-35	„U Muniaka”, ul. Floriańska 3, tel. 423-12-05
„Rotunda”, ul. Oleandry 1, tel. 633-35-38	„Harris Piano Jazz Bar”, Rynek Główny 28, tel. 421-57-41

“Dym”, ul. Św. Tomasza 13,
tel. 429-66-61

“Stajnia”, ul. Józefa 12,
tel. 423-72-02

“Stalowe Magnolie”,
ul. Św. Jana 15, tel. 422-84-72

“Przychodnia”, ul. Floriańska 53,
tel. 421-84-65

“Loch Camelot”,
ul. Św. Tomasza 17,

“Studnia”, Plac Nowy 7
tel. 429-53-37

RESTORANI

(restauracje)

„Reci mi šta jedeš, pa ću ti reći ko si”

Brillat Savarin – „Fizjologia smaku”

„Wierzynek”

Rynek Główny 15, tel. 424-96-00

Najstariji restoran u Krakovu (prethodno spomenuti na strani 76)
Fantastičan ambijent.

Vredni preporuke su: pašteta od misirke u sosu od brusnice i čorba od rakova sa pavlakom. Krem od graška, serviran sa tankim odrescima svinjske potrbušine i krompirom. Garnirung od divljači, biftek. Pečena patka sa jabukama. Pečeni jastog u sosu od rakova.

Skupo.

„Hawelka”, Rynek

Główny 34, tel. 422-06-31

Poljska kuhinja. Żurek bronovicki (ćorba), patka na krakowski način, sa pečurkama i kašom, ćureći malfiš u susamu i sa sosom od brusnica, pečenje od divlje svinje.

Pristupačne cene.

Na prvom spratu nalazi se elegantno uređen restoran **„Tetmajerovska”**. Visoke cene, prilagođene kvalitetu serviranih jela.

Vredni su preporuke tartar (meso) od rakova, supa od bundeve, šnicle od divlje svinje sa potrbušine, šatobrijan.

Raznovrstan izbor izvanrednih vina.

Savršena kafa (na turski način).

„Szara”

Rynek Główny 6, tel. 421-66-69

„Szara”

ul. Szeroka 39, tel. 429-12-19

Prijatna atmosfera. Kuvar preporučuje: ćorbu od gljiva, Cezarovu salatu služenu sa piletinom sa roštilja, kuskus sa svežim povrćem i sosom od jogurta (vegetarijansko jelo), teletinu punjenu kremom od gljiva, šunkom, kiselim krastavcima, dinstanu u vinu „Porto”, serviran sa pireom od celera i krompira. Goveđe šnicle, služene sa pommes duchesse, boraniju obavijenu šunkom, pečenim paradajzom i sosom bear-naise Tournedos Cafe de Paris, pastrmku.

Pristupačne cene.

„Pod Złotą Pipą”,

ul. Floriańska 30, tel. 421-94-66

Kvasnica sa kobasicom (ćorba), svinjske noge (bez kostiju), meso od veptra u sosu od pavlake i pečuraka, pržena kokoš, pržene pečurke, piroške (testo punjeno mesom, kupusom, krompirom ili sirom), ruske piroške, kolač od badema.

Pristupačne cene.

Restoran u hotelu **„Copernicus”**,

ul. Kanonicza 16, tel. 431-10-44

Restoran se nalazi nedaleko od Vavela, u gotskoj građevini, pretvorenoj u izuzetan hotel. Za preporuku su: ćufte od pastrmke, šaran sa kašom od heljde, štika u kremu od krušaka. Italijanska i francuska vina.

Visoke cene, prilagođene kvalitetu ponuđenih jela.

Restoran u hotelu „Copernicus”

„Guliwer”,

ul. Bracka 6, tel. 430-24-66

Neveliki restoran u provansalskom stilu, sa kosmopolitskom kuhinjom. Salata sa kašom kuskus, salata sa pečenim kozjim sirom, jagnjeće šnicle u sosu od vina i meda.

Nije mnogo skupo.

„Cyrano de Bergerac”,

ul. Sławkowska 26, tel. 411-72-88

Francuska kuhinja. Enterijer je u stilu pivnica iz XV veka. Muzika za dobro raspoloženje. Srneći medaljoni, sa slatkom od brusnica, preliveni gljivama i povrćem, jagnjeće šnicle, zapečene u svežem ruzmarinu i belom luku, na melancanu, sveža kečiga, pržena na suvom grožđu u armanjaku, sos od desertnog vina „Munbasillak”.

Skupo, u skladu s kvalitetom ponuđenih jela.

„Morskie Oko”,

pl. Szczepański 8, tel. 431-24-23

Regionalni, zakopanski restoran. Muzika (popodne). Šef kuhinje preporučuje brdanski kotao (meso od vepra, pečurke, povrće), lepinju na razbojnički način, dimljeni sir od ovčijeg mleka.

Pristupačne cene.

„Pod Baranem”,

ul. Św. Gertrudy 21, tel. 429-40-22

Poljska i evropska kuhinja. „Mačanka” (čorba) na krakovski način, žurek (čorba), jagnjeće pečenje. Izvrsni škembiči, tartar, paštete od divljači. Vegetarijanska jela.

Jeftino.

„Pod Różą”,

ul. Floriańska 14, tel. 424-33-81

Restoran sa hotelom. Podeljen je na ortodoksno italijanski, zvani „Amarone” i kontinentalni. Elegantna unutrašnjost, sa staklenim pokretnim krovom – primer povezivanja savremene arhitekture sa starom. Šef kuhinje preporučuje porterini sa spanaćem i telećim jezikom, ravioli sa patkom i jabukama.

Skupo.

„Chłopskie Jadło”,

ul. Św. Agnieszki 1, tel. 421-85-20

Uređen u stilu seoske kolibe. Gosti su posluženi seoskim hlebom sa mašču. Šef kuhinje preporučuje: seoski miks – sve specijalitete kuhinje (za četiri osobe), mlečnu jagnjetinu u maslu i belom luku, tanjir od piroški (15 ruskih piroški, sa mesom, kupusom i gljivama).

Restorani u istom stilu nalaze se kod ul. Grodzkiej 12 (tel. 429-61-87) i kod ul. Św. Jana 3 (tel. 429-51-57)

Poprilično skupo.

„U Szkota”,

ul. Mikołajska 4, tel. 422-15-70

Lokal prilagođen pivnici iz XIV veka. Konobari su obučeni u kiltove (škotska nošnja). Delikatesne šnicle od vepa sa roštilja, služene na krugovima od jabuka, šnicle sa roštilja na krompirovim lepinjama, domaći kolač sa sirom i čokoladnim sosom.

Jako skupo.

„Cechowa”,

ul. Jagiellońska 11, tel. 421-09-36

Restoran sa sobama i jelima poljske kuhinje. Vredni preporuke su: sleđ na krakovski način, žurek (čorba), crveni boršč sa školjkicama, lepinje od krompira sa gulašom, svinjska šnicla sa kupusom, gulaš, škembiči, ćufte na krakovski način, sa heljdinom kašom i cveklom.

Pristupačne cene.

„Alef”,

ul. Św. Agnieszki 5, tel. 421-38-70

Jevrejski restoran u simpatičnoj, domaćoj atmosferi. Na zidovima se nalazi galerija slika i grafika.

Šaran na jevrejski način, sleđ Szubacha, gefilte fisch, „guščiji pipki” (želudac patke, dinstane sa lukom, belim lukom i karijem).

Pristupačne cene.

„A Dong”,

ul. Brodzińskiego 3, tel. 656-48-72

U klimatizovanim salama i lepom orijentalnom ambijentu, uz zvuke karakteristične muzike, servirana su originalna vijetnamska i kineska jela, koja su specijalno pripremili prvaci kuhinje dalekog istoka. Tokom degustacije jela možemo se diviti izložbi kineskih božanstava i akvarijumu. Šef kuhinje preporučuje: piroške Hacao – na pari, filovane hobotnice, krabina klešta sa susamom, supu sa sojinim makaronama, rebarca na sečuanski način, patku na tokijski način sa slatkoljutim sosom, šaran koji gleda na mesec, mongolski kotlić.

Pristupačne cene.

„Klezmer Hois”,

ul. Szeroka 6, tel. 411-12-45

Jevrejska kuhinja. Restoran se nalazi u staroj kamenici, u kojoj se nekad nalazilo jevrejsko ritualno kupatilo. Atraktivna je klezmerska muzika (svirana uživo svakog dana od 20 časova). Za preporuku su: guščiji vratovi punjeni filom, čulent, „guščiji pipki” (želudac patke, dinstane sa lukom, belim lukom i karijem), guščija jetra, pržena sa bademima.

Pristupačne cene.

„La Fontaine”,

ul. Sławkowska 1, tel. 431-09-30

Tipična francuska hrana. Comber sa kunića, ravioli sa bosiokom i sosom od paprike, tartar-miks sa šest vrsta francuskih sireva i salatom, morski grgeč, pečen u sosu sa belim vinom.

Umereno skupo.

„Wentzl”

Rynek Główny 19, tel. 429 – 57 – 12

Elegantno uređen restoran. Renesansne sale sa znalački odabranim slikama. Francuska kuhinja u dobrom izdanju.

Za preporuku su: čorba od rakova sa pastrmkinim noklicama, halibut u rolnama, pečen u pergamentu, začinjjen maslacem i povrćem; pomorandžino okce, čokoladno-orasni mus, mus od pomorandže.

Visoke cene.

„Brasserie”

ul. Gazowa 4, tel. 292-19-98, 430-57- 96

Upadljiv restoran, okičen cvećem i plakatima pariskih bukinista. Nепrestano se razleže zvuk francuskih melodija.

Za preporuku su: tartar od spanaća, avokado sa lososom i kavijarom, žablji bataci u kremastom sosu, sušeni kunić, kruna od pileta u kari sosu, mule na mornarski način sa pomfritom, pletenica mešanog mesa, mule na provansalski način sa pomfritom, teletina sa gljivama. Vegetarijanska jela.

Umereno skupo.

„Srebrna Góra”,

ul. Księcia Józefa 120, tel.429-71-23

Poljska kuhinja. Vredni su preporuke: boršč sa kulebiakiem (pirog sa mesom), pileća čorba sa knedlama, teletina sa pečurkama, goveđa šnicla sa pečurkama, pečeno pile, bečka šnicla, pastrmka, torta od čokolade „Srebrna Góra”.

Pristupačne cene.

Gospoda „C. K. Dezerter”,

ul. Bracka 6, tel. 422-79-31

Međunarodna kuhinja. Prijatna atmosfera, ugodna muzika. Vredni su preporuke: slovačka čorba sa ovčijim sirom – „Demikat”, supa sa knedlama od jetre, gulaš, šnicla „Sarajevo”, u ljutom sosu od paprike i luka, rebarca u slatkom sosu od meda, sa šljivama, carska šnicla sa spanaćem, „Omdlały Imam”, ili zapečeni melancani, služeni sa kozjim sirom, zapečena jabuka u francuskom testu, sa prelivom od vanile.

Umerene cene.

„Orijent Ekspres”,

ul. Stolarska 13, tel. 422-66-72

Poljska i međunarodna kuhinja. Jedna sala, prekoputa ulaza, uređena je u stilu železničkog vagona (sa stolovima za četiri osobe). Vredni su preporuke: losos u provansalskim sosu, mađarska čorba u obliku gulaša, teleće meso u sosu Roquefort, jadranske špagete sa plodovima mora, mađarske palačinke – „Gundel” (sa filom od oraha i rumca i toplom čokoladom). Vegetarijanska jela.

Umerene cene.

„Willa Decjusza”,

ul. 28 lipca 17 a, tel. 425-36-40

Vrlo elegantni restoran. Pivnice u renesansnom stilu. Prijatna atmosfera. Veliki izbor ukusnih jela. Vredni su preporuke: pečena patka, biftek, krem sa pečurkama u hlebu, mažge u sosu od sira i maka.

Umereno skupo.

„Margit”

ul. Chłopeckiego 3, tel. 411-53-31

Prijatna atmosfera. Kamin. Vredni su preporuke: patka na poljski način sa jabukama i sa sosom od brusnice, goveđa šnicla sa pečurkama, bečka šnicla, oscypek (dimljeni sir od ovčijeg mleka) uvijen u slaninu, pečeni krompir, sosevi.

Umerene cene.

„Chimera”

ul. Św. Anny 3, tel. 423-21-78

Čuveni restoran sa separeima i bar sa velikim izborom salata. Restoran je specijalizovan u poljskoj kuhinji: pečena patka, divljač, jezici u sosu, kraljevo jagnje „Stasia”.

U restoranu je prilično skupo. U baru sa salatama – jeftino.

„Jarema”,

Plac Matejki 5, tel. 429-36-69

Poljska kuhinja. Stilizovana, klimatizovana unutrašnjost. Prijatna muzika. Vredni su preporuke: jesenja čorba od kupusa, sa gljivama, šnicle „Jarema”, prepelica punjena smokvama, srna sa gljivama, zec sa pavlakom. Kolač sa čokoladom (Lavovski).

Umerene cene.

„Bistro”,

ul. Miodowa 13

Poljska kuhinja. Prijatna atmosfera. Tipična domaća jela.

Vredi preporučiti: crveni boršč (čorbu) sa školjkicama, čorbu od gulaša, žurek (čorbu), pileću čorbu, šniclu sa šunkom i pečurkama, kremenadlu sa belim lukom, teletinu, goveđe jezike u hrenovom sosu, pečeno pile, palačinke na meksikanski način.

Jeftino.

„Marchewka z groszkiem”,

ul. Mostowa 2, tel. 430-07-95

Poljska kuhinja. Prijatna atmosfera. Tipična domaća jela.

Vredi preporučiti: žurek (čorbu), čorbu od pečuraka, pastrmku sa lukom, piroške sa mesom, gulaš, bečku šniclu, kremenadle, poljsko pile, sarmu.

Jeftino.

Restoran „The Olive” u hotelu „Sheraton”,

ul. Powiśle 7, tel. 662-10-00.

Sredozemna kuhinja i poljski specijaliteti, izbor izuzetnih plodova mora. Preporučuje se: dimljeni losos, krevetke, čorba sa gljivama u hlebu, špagetti „Aglio olio e pepperchino” sa paradajzom, teletina, biftek, argentinska govedina, pečena patka sa svežim krabama, pečeni fazan sa dodacima, golubije grudi sa jajima i šumskim pečurkama, srnetina sa lukom i graškom, topla čokolada sa sladoledom od mente.

Skupo.

“Antonio Café”,

Plac Wolnica 13, tel. 430-59-99

Italijanska kuhinja. Prijatna atmosfera. Špageti sa sirom Gorgonzola. Penne All' Arrabbiata (makarone sa pikantnim paradajz- sosom). Tagliolini zeleni/crveni (makarone: zelene – sa dodatkom spanaća, ili crvene – sa dodatkom šargarepe, sa sosom od paradajza). Laganja. Orecchiette sa sirom Ricotta (makarone iz regiona južne Italije Puglia). Piletina sa roštilja. Vitello tonnato (pečena teletina sa delikatesnim kremom od tunjevine i belog vina). Italijanska salata. Sladoled od kokosa sa parčićima ananasa i čokolade.

Pristupačne cene.

Restoran „Ogień” u hotelu „Qubus”,

ul. Nadwiślańska 6, tel.

Tradicionalna poljska kuhinja. Vredni su preporuke: lazanje sa sušenom ribom, carpaccio di manzo (govedina sa ukusnim dodacima).

Skupo.

„Folwark” Zalesie,

32-020 Wieliczka, Grajów 150. Tel. +48 12 271-28-93, .pl

Samo 25 kilometara od Glavnog trga Krakova i 10 kilometara od Rudnika soli u Vjelički. Fantastično mesto za društvene, mirne sastanke i aktivnu rekreaciju. Restoran. Domaća kuhinja. Hotel.

KRAKOV NOĆU (Kraków nocą)

Krakov monumentalan i miran tokom dana, noću potpuno menja - svoj izgled.

U brojnim pabovima, restoranima i diskotekama smeštenim pre svega u dva glavna centra društvenog života, u okolini Glavnog trga (Rynek Główny) i u centralnom delu grada koji se zove Kazimjeż – počinje da vri od života.

U nekoliko desetina krakovskih klubova, od kojih su najpopularniji: uvek prepuna Gorączka (ul. Szewska 7), Kredens (Rynek Główny 20), Pod Jaszczurami (Rynek Główny 8), Pod Ogródkiem (ul. Jagiellońska 6) i Przychodnia, koja se odlikuje plesovima po stolovima u barovima (ul. Floriańska 53), čak i najprobirljivije osobe će sigurno provesti lepo veče.

Besmisleno je tražiti u pabovima mir i tišinu. Ipak, ako vas ne privlači masa ljudi i bučna zabava, sigurno вреди posetiti Harris Piano Jazz Bar (Rynek Główny 28), gde se svakog vikenda organizuju neobični jazz koncerti. Nesumnjivom originalnošću odlikuju se, takođe, takvi lokali kao što su Bastylia (ul. Stolarska 3), koja neverovatno liči na zatvor, potom CK Browar (ul. Podwale 6-7), gde se osim atrakcije

u obliku piva iz vlastite pivare, koje se prodaje „na metar”, može i dobro pojesti. Elita krakovskog kulturnog života može se sresti u takvim lokalima kao što su: Dym (ul. Św. Tomasza 13), Loch Camelot (Św. Tomasza 17) i Piwnica pod Baranami (Rynek Główny 27).

Obavezno treba posetiti jedan od najstarijih i najlepših delova Krakova – Kazimjeż, koji je u novije vreme postao najpopularniji. Do nedavno zapušten, sada privlači veliki broj ljudi. Novi trg (Plac Nowy) te ul. Szeroka čine sada novi moderni zabavni centar. U svakoj ulici i bezmalo, u svakoj kući nalazi se pab, što ukupno daje nekoliko desetina lokala, napravljenih uglavnom u unikatnom starom jevrejskom stilu. U uskim sporednim uličicama još su vidljivi tragovi neprijatne prošlosti ovoga dela grada, ali istovremeno, u samom srcu renoviranog Novog trga (Plac Nowy) nailazimo na savremeni lokal u kojem nas čeka fantastični hrskavi topli sendvič koji se zove „Na maxa”.

Ali Krakov – to nisu samo prepuni i zadimljeni pabovi i diskoteke. Od pre nekoliko godina to je i ogromni multipleks bioskop, gde se prikazuje čak i desetak filmova istovremeno. Treba izdvojiti tri multipleks centra (jeste da su malo udaljeni od centra grada, ali su dobro povezani gradskim saobraćajem): Multikino (ul. Dobrego Pasterza 128), Cinema City Zakopianka (ul. Zakopiańska 62) i Cinema City Plaza (iz. Pokoju 44), gde se, osim tradicionalnih kino-sala, nalazi i kino koji prikazuje trodimenzionalne filmove realizovane u najnovijoj tehnologiji Panasonic IMAX. U neposrednom susedstvu Cinema City Plaza nalazi se Fantasy Park; to je centar igara i zabave, u kojem možemo iznajmiti bilijarski sto, kuglati se ili pogledati utakmicu na gigantskom telebimu. Odlično mesto ne samo za grupe prijatelja, već i za cele porodice sa decom. Ovde se može zaista sjajno provesti vreme u zabavi, bez obzira na godine.

Brojnu publiku s malo drugačijim ukusom privlače čuvena krakowska pozorišta, filharmonija (ul. Zwirzyniecka 1) i opereta (ul. Lubicz 48). Divno obnovljeno pozorište: Teatr im. Juliusza Słowackiego (Plac Świętego Ducha 1) sigurno će ostaviti nezaboravan utisak, i to ne samo zahvaljujući predstavama koje su na programu. Posebno preporučujemo pozorište: Teatr Stary (Staro pozorište); ul. Jagiellońska 5, u kojem za vreme pauza svi posećuju originalnu kafanu Maska, u kojoj vlada izuzetna atmosfera. Pozorište Teatr Stary (iz. Krasińskiego 16-18) je više od 40 godina čuveno po karakterističnim hrabrim i novatorskim pozorišnim i kabaretskim predstavama, po - ambicioznim eksperimentima u raznim oblastima umetnosti.

Ipak, nezavisno od izbora za večernji izlazak, vredi razmisliti o povratku u hotel pešice. Divne, tajanstvene uličice u delu Kazimjeż, te stare kaldrmisane ulice oko Glavnog trga (Rynek Główny), posebno u noćnim satima, oćaravaju svojom lepotom. Na svaki pun sat, sa to-rnja crkve Sv. Marije (Bazylika Mariacka) visokog 254 m, neprekidno od XIV veka, razleže se ćuvena melodija (hejnał mariacki). Istrajni-ji, koji bi se odlućili da malo skrenu s puta, doći će do nasutog brda (Kopiec Kościuszki). Sigurno će im zastati dah zbog prekrasne panorame grada koja se vidi sa vrha, posebno zbog izuzetno lepo osvetljenog Vavela i crkve Kościół na Skalce, koja se nalazi u blizini.

KALENDAR IZABRANIH MANIFESTACIJA U GRADU KRAKOVU (kalendarz wybranych wydarzeń).¹

Termin	Događaj	Organizator
januar	Veliki džez orkestar za praznike	Krakovska škola džeza i zabavne muzike, ul. Grochowa 22
februar	Međunarodni festival pesama jedrenjaka „Shanties”	Ul. Straszewskiego 27 www.shanties.pl
mart	Tradicionalni praznik rukavica	Dom kulture u Podgórzu
mart	Dani Baha	Muzička akademija u Krakovu, Katedra klavsena i drevnih instrumenata, ul. Św. Tomasza 43
mart	Festival “Misteria Paschalia”	ul. Św. Krzyża 1 www.biurofestiwalowe.pl
april – maj	Međunarodni festival Stari i mladi džez u Krakovu	Krakovska škola džeza i zabavne muzike, ul. Grochowa 22 www.jazz.krakow.pl
maj	Juvenalia. Mesto – Glavni trg	Stadion TS Wisła, ul. Reymonta 22

¹ Datumi su orijentacioni; ovde su navedeni datumi za 2008. godinu.

Termin	Događaj	Organizator
maj	Cracovia Maraton	Fondacija za trku „Visla“, ul. Bracka 10
maj	Međunarodni festival moderne muzike – Dani muzike krakovskih kompozitora	Krakovski odeljak Udruženja poljskih kompozitora ul. Piłsudskiego 27 m. 20, Kraków tel. (+48 12) 422 18 77 www.zkp.krakow.pl
maj	Svečani pohod Lajkonika	Istorijski muzej grada Krakova, Rynek Główny 35 www.mhk.pl
jun	Krunisanje Kralja Kurkowego	Istorijski muzej grada Krakova
jun	Venci	Okolina Vavela, ul. Św. Krzyża 1 www.biurofestiwalowe.pl
jun – jul	Festival jevrejske kulture	ul. Józefa 36, 31-056 Kraków www.jewishfestival.pl
jul	Međunarodna letnja akademija džeza	
jul	Letni džez – festival	
jul	Međunarodni festival uličnih pozorišta	Centar kulture – Dworek Białoprądnicki Ul. Gzysików 8 30-015 Kraków Tel/fax 012 633 89 47 www.teatrko.pl
avgust	Međunarodni festival muzike u Starom Krakovu	Capella Cracoviensis, ul. Zwierzyniecka 1
avgust	Međunarodni festival dvorskih plesača, Cracovia Danza	Fundacija Ardente Sole, Iz. Kraśnińskiego 20/9
septembar	Last Night of the Proms in Kraków	Krakovsko industrijsko Društvo. Iz. J. Słowackiego 64
septembar	Festival – Mladi umetnici u Krakovu	Filharmonija im.K.Szymanowskiego, ul. Zwierzyniecka 1

Termin	Događaj	Organizator
oktobar	Folklorni festival irske muzike	TOProduction, ul. Św. Tomasza 4/3a
oktobar	Dani muzike na orguljama	Filharmonija im. K. Szymanowskiego, ul. Zwierzyniecka 1
oktobar	Studentski festival pesama	Udruženje akademске kulture u Krakovu, ul. Rakowicka 27
novembar	XV Međunarodni festival Božićni sajmovi	Stowarzyszenie „Rotunda” Opština grada Krakova, Fondacija promocije kulture Grada Krakova, Krakowska kongregacija trgovaca, ARTIM Sp. z o.o. ul. Powiśle 5
decembar	Konkurs za najbolši vertep (svake godine prvog četvrtka)	Istorijski muzej grada Krakova Pałac Krzysztoforý Rynek Główny 35, 31-011 Kraków dyrekcja@mhk.pl, promocja@mhk.pl www.mhk.pl tel. 012 61-92-302
decembar	Konkurs mladih i debitantskih udruženja džez „Jazz Juniors”	Centar kulture Rotunda ul. Oleandry 1, 30-060 Kraków, tel./fax 012 633 35 38 jazzjuniors@rotunda.pl www.jazzjuniors.pl
31. decembar	Novogodišnja noć (Sylwester) na Glavnom trgu	Opština grada Krakova, Kancelarija predsednika Krakova, Pl. Wszystkich Świątych ¾

Izvor: Kancelarija promocije i marketinga grada Krakova.

**AMBASADE BIVŠIH JUGOSLOVENSKIH
REPUBLIKA**
(ambasady byłych jugosłowiańskich republik)

Srbija

02-729 Warszawa, ul. Rolna 175 A/B
tel. (022) 628-51-61, 625-60-41, fax: 629-71-73,
e-mail: embassy.warsaw@mfa.rs

Slovenija

02-516 Warszawa, ul. Starościńska 1 m. 23-24
tel. (022) 849-82-82, fax: 848-40-90, e-mail: vvr@gov.si

Hrvatska

02-611 Warszawa, ul. Ignacego Krasickiego 25
tel. (022) 844-23-93, 844-39-94, fax: 844-48-08,
e-mail: croemb.warszawa@mvpei.hr

Makedonija

02-954 Warszawa, ul. Królowej Marysieńki 40
tel. (022) 651-72-91, 651-72-92, fax: 651-72-92
e-mail: ambrmwae@zigzag.pl

Bosna i Hercegovina

00-789 Warszawa, ul. Humańska 10,
tel. (022) 856-71-82, (022) 881-12-48; fax: 848-15-21

INTERNET CAFÉ
(Internetowe kawiarenki)

Belg and Angel ul. Krowoderska 21	@Internet (Klub Internetowy Szewska) ul. Szewska 21
Orlik ul. Oleandry 1	Rabakom – kafejka Internetowa ul. Balicka 14 a
U Louisa Rynek Główny 13	Centrum Internetowe Rynek Główny 9 (Pasaż Bielaka)
Inter Mark ul. Floriańska 30	New Jork ul. Sienna 14
Krakowski Dom Internetowy ul. Floriańska 11	Loos ul. Mikołajska 11

Żeleznička stanica
(Dworzec kolejowy)

ZA DOBRO RASPOLOŽENJE (dla dobrego nastroju)

Narodna jela (potrawy narodowe)

Tipičan jelovnik (Typowy jadłospis)

<i>1. Przystawki</i>	<i>1. Meze</i>
Jajka faszerowane	Filovana jaja
Galaretka z kurcząt lub wieprzowa	Pihtije sa piletinom ili svinjetinom
Ryba w galarecie	Riba u pihtijama
Pasztet z dziczyzny	Pašteta od divljači
Sledź w śmietanie	Sleď u pavlaci
Śledź w oleju	Sleď u ulju
<i>2. Zupy</i>	<i>2. Čorbe</i>
Barszcz (z uszkami lub fasolą)	Boršč (sa školjkicama ili pasuljem)
Rosół z makaronem	Pileća supa sa makaronima
Zupa grzybowa	Supa sa gljivama
Grochówka	Supa od graška
<i>3. Dania mięsne</i>	<i>3. Jela sa mesom</i>
Kurczak po polsku	Pile na poljski način
Kurczak faszerowany	Punjena piletina
Indyk pieczony	Pečeni ćuran
Wątróbka smażona	Pečena jetra
Kotlet schabowy panierowany	Kremenadle
Żeberka pieczone	Pečena rebra
Sztuka mięsa w sosie chrzanowym	Govedina u sosu od rena
Sznicle	Šnicle
Schab pieczony ze śliwkami	Kremenadla sa šljivama
Cielęcina faszerowana	Punjena teletina
Kaczka z jabłkami	Patka sa jabukama
Zajac po polsku	Zec na poljski način
Flaczki po polsku	Poljski škembići
Gołąbki z ryżem i mięsem	Sarma od riže i mesa
Pierogi ruskie	Ruske piroške
Pierogi z mięsem	Piroške sa mesom

<i>4. Surówki</i>	<i>4. Salate</i>
Salata z ogórków	Salata od krastavaca
Salatka z pieczarek	Salata od pečurki
Salatka z pomidorów	Salata od paradajza
Salatka z selera	Salata od celera
Salata zielona ze śmietaną	Zelena salata sa pavlakom
Mizeria (ogórki ze śmietaną)	Salata od krastavaca sa pavlakom
<i>5. Dania jarskie</i>	<i>5. Vegetarijanska jela</i>
Pierogi z kapustą i grzybami	Piroške s kupusom i gljivama
Pierogi z owocami	Piroške s voćem
Łazanki z kapustą i grzybami	Lazanja s kupusom i gljivama
<i>6. Ryby</i>	<i>6. Ribe</i>
Karp smażony	Pečeni šaran
Szczupak w sosie chrzanowym	Štuka sa sosom od rena
Szczupak w jarzynach	Štuka s povrćem
Łosoś pieczony	Pečeni losos
Pstrąg po polsku	Pastrmka na poljski način
<i>7. Desery</i>	<i>7. Dezerti</i>
Sernik	Kolač sa sirom
Tort orzechowy	Torta sa orasima
Piernik	Medenjaci
Kremówka	Kolač sa šlagom
Bitą śmietaną z owocami	Šlag sa voćem
Lody z bitą śmietaną i owocami	Sladoled sa šlagom i voćem

ZLATNE MISLI (złote myśli)

Na početku navedimo dve simpatične, duhovite izreke na poljskom:

To było dawno i - nieprawda.

To je bilo davno i – nije istina.

Będzie lepiej za trzydzieści i parę lat – jak dobrze pójdzie.

(približan izgovor: Bende lepiej za tšidešća i pare lat – jak dobże pujde)

Biće bolje za trideset i par godina – ako dobro krene.

Onaj ko ne zna i ne zna da ne zna, glup je. Izbegavaj ga!

Onaj ko ne zna i zna da ne zna, dete je. Nauči ga!

Onaj ko zna i ne zna da zna, uspavan je. Probudi ga!

Onaj ko zna i zna da zna, pametan je čovek. Podržavaj ga!

*Arapske. J.D. Barrow. Teorie wszystkiego. Wydawnictwo Znak,
Krakow, 1995*

Uprkos trudu profesora ekonomije, privreda mnogih zemalja razvija se dobro.

Zbigniew Dresler

Čovek se odriče svojih grešaka – najkasnije što može.

Montesquieu

Ljudi koji ne misle, misle da niko ne misli. Ljudi koji misle, znaju to.

Nepoznati autor

Zdrav razum je nešto što svakome treba, malo ko ga ima, a niko se ne žali da mu nedostaje.

Benjamin Franklin

Kvalitet čoveka poznaje se po tome kako se ponaša kada ima uspeha.

Nepoznati autor

Snaga čoveka meri se brojem njegovih neprijatelja.

Władysław Stanisław Reymont

Vrednost društva ne meri se podvizima pojedinaca, već njegovom sposobnošću da deluje kao celina.

Ryszard Kapuściński

Naučnici i magarci – u sredinu!

(naredba koju je 1798. g. izdao general Caffarellir za vreme Bitke pod piramidama, između francuske armije i mameluka; smisao je, naravno, da ono što vredi – ne treba izlagati opasnosti; nije, valjda, neko tražio drugačije tumačenje ove naredbe?)

ŠALJIVI STIHOVI ŠTAUDINGERA (fraszki Sztaudyngera)

Jan Štaudinger (Jan Sztaudynger 1904-1970) studirao je na Humanističkom fakultetu Jagielonskog univerziteta, na kome je dobio titulu doktora. Debitovao je 1924. godine na stranicama štampe kao pisac. Godine 1937. nagrađen je Srebrnim lovorom Poljske akademije literature.

Posle Drugog svetskog rata naselio se u Lođu, gde je uređivao časopis „Pozorište lutaka”. Zablistao je tada kao pisac šaljivih stihova, nazvan „prvak najkraće, najsžetije literalne forme – stihovane aforistike”.

Posle smrti pesnika izašlo je više knjiga nego za njegovog života, čak 32, od toga 17 u prvom izdanju.

Od više duhovitih aforizama u stihu koje je Zbignjiev Pašek izdvojio za ovu priliku, u vodiču su zadržani oni koji su razumljivi čitaocima van Poljske i koji su “prevodivi”. Samo onaj ko nije probao da prevodi, ne zna kako je to težak posao. Naročito kada su u pitanju stihovi i kada se radi o igri reči. Kao biser u prevodenju, može se navesti primer pesme Ogdena Neša, koju je preveo duhoviti čovek Dragoslav Andrić:

*Čak u Tibet živi lama,
Nema tata, nema mama.
Nema žena, nema deca,
Jok mu treba streptomeca.*

Ovo nije prevod, ovo je genijalni prepev zbog kojeg bi autor originala pred Andrićem sigurno skinuo kapu i poklonio se.

A Momo Kapor, u svom stilu, objašnjava muke pri prevođenju. Kao: u kafani trešti muzika, svi u dobrom raspoloženju uz divnu pesmu „Ide Mile lajkovačkom prugom”. Njegov prijatelj Amerikanac traži od Mome da mu prevede tekst pesme. Kada Momo krene sa prevođenjem, Amerikanac ga stalno prekida sa čuđenjem i pitanjima poput ovih:² A zašto ide prugom, a ne drumom? Malo li je što on sam ide prugom, nego poveo još i drugara. Ako mu je već drugar, podrazumeva se da *poznaje svojega drugara*?

Još i ovo, pre nego što pređemo na prevod nekih stihova Štaudingera:

Prevod je kao žena: ako je veran - nije lep, ako je lep – nije veran.

Kraków

Kraków nie potrzebuje chwały,
Wieki mu dosyć dały.

Krakov

Krakovu nisu potrebne hvale,
Stotine godina su mu to dale.

Złoty Kraków

Złoty Kraków, jak złota Praga,
Jest najpiękniejszy, gdy mgła mu
pomaga.

Zlatni Krakov,

Zlatni Krakov, kao zlatan Prag,
Najlepši je, nek se i to kaže,
kad mu magla pomaže.

Co drugi

Co drugi krakowiak prawie
Mieszka w Warszawie.

Svaki drugi

Svaki drugi Krakovljanin pravi,
Živi u Varšavi.

Zmądrzenie

Wolę na stare lata
Kraków od reszty świata.

Mudrost

Tek sada znam, posle mnogo leta,
Više volim Krakov od ostatka sveta.

Po zjedzeniu jabłka

Adam ujrzawszy, że Ewa jest
naga,
Innego raju już się nie domaga.

Pošto pojede jabuku,

Adam primeti da je Eva gola,
pa sebi reče:
O Adame, sada znaj, ne treba ti
drugi raj.

² Čitaoci sa naših prostora znaju, valjda, da tekst ide otprilike ovako: Ide Mile lajkovačkom prugom, ide Mile sa još jednim drugom. Ide Mile, gori mu cigara. On poznaje svojega drugara...

Rzecz oczywista

Zdobyl ją niemowa,
Nie tracił czasu na słowa.

Tak lepiej

Zakochani są ślepi!
Ale to może i dla nich lepiej.

Sukcesy

Nigdy mi nie odmówiły,
Te które mi się śniły.

Doświadczenie

Doświadczenie – ten dar nieba,
Masz, gdy go ci już nie trzeba.

Nie lubię

Nie lubię siebie sam,
Za dobrze siebie znam.

Reči udvaranja

Osvojio ju je bez reči:
Imao je pos'o preči.

Tako je bolje

Zaljubljeni su slepi!
Ali to je dobro – dani su im lepi.

Uspesi

Nikad mi nisu rekle: ne,
One koje su mi dolazile u sne.

Iskustvo

Iskustvo je dar neba,
Imaš ga kada ti više ne treba.

Ne volim

Ne volim sebe sam.
Predobro ga znam.

REČI I FRAZE KOJE SE NAJČEŠĆE UPOTREBLJAVAJU

(najčešćiej używane wyrazy i zwroty potoczne)

Początek nie jest łatwy!

Vi se, naravno, pitate šta ovde piše? Ovde piše da početak nije lak.

Potrebno je, znači, pokazati kako se izgovara tekst napisan na poljskom jeziku. Navešćemo kako se izgovaraju ona slova i dvoslovne oznake čiji je izgovor drugačiji nego na srpskom jeziku.

cz = **č**

ą = **on** ili **om** – čuje se jasno **o** sa blagim prizvukom **n** ili **m**; u nastavku ovog dela vodiča, pri opisu izgovora poljskih reči, oznaka za ovaj glas će biti: **on** ili **om**, a ponekad i **ou**, u zavisnosti od toga šta je bliže izgovoru.

ni = **nj**

ł = glas između glasa **u** i glasa **l**, približno engleskom izgovoru slova **w**; pri opisu izgovora poljskih reči, korišćićemo ono slovo koje je u datoj reči prikladnije, a u nekim slučajevima i slovo **v**, u zavisnosti od toga šta je bliže izgovoru.

y = **i**

To znači da onu rečenicu u prvom redu treba izgovoriti približno ovako:

Počątek nje jest uatvi.

A evo kako treba izgovarati neka druga slova:

ó = **u**

ę = **e** sa prizvukom glasa između **u** ili **n**; u nastavku ovog vodiča, pri opisu izgovora poljskih reči, oznaka za ovaj glas će biti: **eu** ili **en**

ś = **š** ali meko

sz = **š**

rz = **ž**

ź = meko **ż**

ž	= ž
zi	= meko ž
ń	= nj
ni	= nj
ch	= h
dž	= dž
dź	= đ
dzi	= đ
ci	= ć
oi	= oji
ei	= eji
w	= v
dz	= glas koji ne postoji u srpskom jeziku a može se proizvesti ako se dva naznačena slova izgovore kao jedan glas; ¹

Da ponovimo. *Manjim slovom je označen glas koji se čuje u prizvuku pri izgovoru glasa označenog prethodnim slovom.* Znači, u navedenom primeru: **Počontek** izgovaramo tako što se iza **o** u prizvuku, nazalno, čuje glas **n**. No, ako pri izgovoru i zanemarimo one glasove označene manjim slovom, Poljaci će nas, ipak, razumeti.

I eto, vi ste već (bezmallo) spremni da čitate tekst na poljskom jeziku! Ali, mi ćemo vam, ipak, malo pomoći. Uz fraze na poljskom jeziku, daćemo i približan izgovor, sem onih gde to nije potrebno.

¹ U srpskom jeziku bi se ovaj glas mogao čuti, na primer, kada se spojeno izgovore ove dve reči: **otac ga**, pa se taj glas čuje između te dve reči.

<i>Pozdrowienia i zwroty grzecznościowe</i>	<i>Pozdravi i ljubazni izrazi</i>
Dzień dobry Denj dobri	Dobar dan
Dobry wieczór Dobri viečur	Dobro večę
Cześć Čęć	Zdravo
Witaj Vitaj	Dobrodošao
Witajcie Vitajće	Dobrodošli
Jak się masz? Jak šeu maš?	Kako si?
Jak się Pan (Pani) czuje? Jak šeu pan (pani) čuje?	Kako ste?
Dziękuję, doskonale Denkujeu, doskonale	Hvala, odlično
Cieszę się, że spotkaliśmy się Čęseu šeu, že spotkališmi šeu	Radujem se što smo se sreli
Do widzenia! Dovidzenja	Doviđenja!
Wszystkiego najlepszego Všistkiego najlepšęgo	Sve najbolje
Do szybkiego spotkania Do šipkiego spotkanja	Do skorog viđenja
Kiedy się ponownie spotkamy? Kiedi šeu ponovnje spotkami?	Kada ćemo se opet videti?
Mam nadzieję, że wkrótce spotkamy się ponownie Mam nađejeu že vkrutce spotkami šeu ponovnje	Nadam se da ćemo se uskoro ponovo sresti
Bardzo mi przykro, ale muszę już iść Bardzo mi pšikro, ale mušęu już iść	Žao mi je, ali moram da idem
Przyszedłem (przyszłam) pożegnać się z Panem (Panią) Pšišeduem (pšišuam) pożegnać šeu z panem (panjou)	Došao (došla) sam da se s Vama pozdravim

<i>Zawarcie znajomości</i>	<i>Upoznavanje</i>
Nazywam się	Zovem se
Nazivam šeu	
Jestem	Ja sam
Miło mi Pana (Panią) poznać	Milo mi je što smo se upoznali
Milo mi pana (panjou) poznać	
Cieszę się, że mogłem (mogłam)	Milo mi je što sam mogao
Pana (Panią) poznać	(mogla) da Vas upoznam
Češeu šeu že moguem	
(moguam) pana (pani) poznać	
Skąd Pan (Pani) przejechał(a)?	Odakle ste došli?
Skond pan (pani) pšijehal(a)	
<i>Prošby</i>	<i>Molbe</i>
Chciałbym, chcę ...	Hteo bih, htela bih, hoću ...
Hčaubim, hceu	
Proszę mi podać ...	Dajte mi, molim ...
Prošeu mi podać	
Proszę mi przynieść ...	Donesite mi ...
Prošeu mi pšinješć	
Proszę mi powiedzieć ...	Recite mi ...
Prošeu mi povieđeć	
Proszę mi to pokazać	Pokažite mi ...
Prošeu mi pokazać	
Proszę mówić wolno	Molim Vas, govorite sporije
Prošeu muvić volno	
Proszę mi wskazać drogę do hotelu	Molim Vas, pokažite mi put
Prošeu mi vskzać drogeu do	do hotela
hotelu	
Pozwoli Pan(Pani)?	Da li dozvoljavate?
Pozvoli pan (pani)?	
<i>Wyrazy podziękowania</i>	<i>Izrazi zahvalnosti</i>
Dziękuję	Hvala
Đenkujeu	
Dziękuję za pomoc	Hvala Vam na pomoći
Đenkujeu za pomoc	
Dziękuję za wszystko	Hvala na svemu
Đenkujeu za všistko	

Pytania	Pitanja
Kto? Co?	Ko (tko)? Šta?
Kogo? Czego?	Koga? Čega
Kogo? Čego?	
Komu? Czemu?	Kome? Čemu?
Komu? Čemu?	
Czyj? Który?	Čiji? Koji?
Čij? Kturi?	
Jak długo?	Koliko dugo?
Jak dugo	
Ile?	Koliko?
Jak? Kiedy? Gdzie?	Kako? Kada? Gde?
Jak? Kiedi? Gde?	
Dlaczego?	Zašto?
Dlačego?	
Jaki? Jaka? Jakie?	Kakav? Kakva? Kakvo?
Kto to jest?	Ko je to?
Co to jest?	Šta je ovo?
Gdzie jest ulica...?	Gde je ulica...?
Gde jest ulica...?	
Co to znaczy?	Šta to znači?
Co to znači...?	
Jak to się nazywa?	Kako se ovo zove?
Jak to šeu naziva?	
Kiedy (gdzie) się spotkamy?	Kada (gde) ćemo se sastati?
Kiedi (gde) šeu spotkami?	
Gdzie jest...?	Gde je...?
Gde jest...?	
Gdzie się znajduje ...?	Gde se nalazi...?
Gde šeu znajduje...?	
Jak to daleko?	Koliko je to daleko?
Gdzie można kupić...?	Gde može da se kupi...?
Gde można kupić...?	
Ile kosztuje?	Koliko košta?
Ile koštuje?	
Czy mogę?	Da li mogu?
Či mogeu	
Czy mogę dostać?	Da li mogu dobiti?
Či mogeu dostać?	

Czego Pan (Pani) sobie życzy?	Šta želite?
Čego pan (pani) sobje žiči?	
<i>Potwierdzenia</i>	<i>Potvrđivanje</i>
Tak	Da
Tak jest	Tako je
Zgoda	U redu
Oczywiście	Svakako
Očivišće	
Tak, proszę	Da, molim Vas
Tak, prošu	
Proszę uprzejmie	Izvolite
Prošu upšejmie	
<i>Zaprzeczenie</i>	<i>Negiranje</i>
Nie	Ne
Nje	
Nie mogę	Ne mogu
Nje mogeu	
Jest Pan (Pani) w błędzie	Grešite
Jest pan (pani) v blēde	
Nie chciałbym (chciałabym)	Ne bih želeo (želela)
Nje hćaubim (hćauabim)	
Nie rozumiem	Ne razumem
Nje rozumiem	
Nie wierzę	Ne verujem
Nje viežu	
Nie wiem	Ne znam
Nje viem	
Nie trzeba	Ne treba
Nje tšeba	
<i>Liczby</i>	<i>Brojevi</i>
Jeden, jedna, jedno	Jedan, jedna, jedno
Dwa, dwie	Dva, dve (dvije)
Trzy	Tri
Tši	
Cztery	Četiri
Čteri	

Pięć Pienć	Pet
Sześć Šešć	Šest
Siedem Šedem	Sedam
Osiem Ošem	Osam
Dziewięć Devienć	Devet
Dziesięć Dešenć	Deset
Jedenaście Jedenašće	Jedanaest
Dwanaście Dvanašće	Dvanaest
Dwadzieścia Dvadešća	Dvadeset
Sto	Sto (jedna stotina)
Dwieście Dviešće	Dvesta (dve stotine)
Tysiąc Tišonc	Tisuća (hiljada)
Trzy tysiące Tši tišonce	Tri (hiljade) tisuće
Dwadzieścia tysięcy Dvadešća tišonci	Dvadeset (hiljada) tisuća
Liczebniki porządkowe	Redni brojevi
Pierwszy, pierwsza, pierwsze Piervši, piervša, piervše	Prvi, prva, prvo
Drugi, druga, drugie	Drugi, druga, drugo
Trzeci, trzecia, trzecie Tšeći, tšeća, tšeće	Treci, treća, treće
Czwarty Čvarti	Četvrti
Piąty Pionti	Peti
Szósty Šusti	Šesti

Siódmy Šudmi	Sedmi
Osmi Usmi	Osmi
Dziewiąty Devionti	Deveti
Dziesiąty Dešonti	Deseti
Jedenasty	Jedanaesti
Dwudziesty Dvuđesti	Dvadeseti
Dwudziesty pierwszy Dvuđesti piervši	Dvadeset prvi
Setny	Stoti
Czas	Vreme
Sekunda, minuta, godzina Sekunda, minuta, godina	Sekunda, minut, sat (čas)
Pół godziny Pul godini	Pola sata (časa)
Która godzina? Ktura godina?	Koliko je sati (časova)?
Pierwsza godzina Piervša godina	Jedan sat (čas)
Piąta godzina Pionta godina	Pet sati (časova)
Wpół do drugiej Vpul do drugiej	Pola dva
Druga za piętnaście Druga za pientnašće	Petnaest do dva
Za dwadzieścia trzecia Za dvadešća tšeća	Dvadeset do tri
Dokładnie pięta Dokuadnje pionta	Tačno pet
O której godzinie? O kturej godinje?	U koliko sati (časova)?
Od której godziny?	Od koliko sati (časova)?
Do której godziny?	Do koliko sati (časova)?

<i>Pory dnia</i>	<i>Doba dana</i>
Dzień. W dzień	Dan. Po danu. Danju
Đenj. V denj	
Ranek. Rano	Jutro. Ujutro
Ranek. Rano	
Przed południem	Pre podne
Pšed poudnjem	
Po południu	Posle podne
Wieczór. Wieczorem	Veče(r). Uveče
Vječor. Vječorem	
Dziś rano	Jutros
Điš rano	
Dziś w nocy	Nočas
Điš v noci	
Nie musimy się spieszyć	Ne moramo se žuriti
Nje mušimi šeu spešić	
Przedwczoraj	Prekjuče
Pšedvčoraj	
Wczoraj	Juče(r)
Včoraj	
Dzisiaj	Danas
Đišaj	
Jutro	Sutra
Pojutrze	Prekosutra
Pojutče	
<i>Dni tygodnia</i>	<i>Dani nedelje</i>
Poniedziałek	Ponedeljak
Ponjedauek	
Wtorek	Utorak
Środa	Sreda
Šroda	
Czwartek	Četvrtak
Čvartek	
Piątek	Petak
Piontek	
Sobota	Subota
Niedziela	Nedelja
Njedela	

<i>Miesiące</i>	<i>Meseci</i>
Styczeń	Januar
Stičenj	
Luty	Februar
Luti	
Marzec	Mart
Mažec	
Kwiecień	April
Kviećenj	
Maj	Maj
Czerwiec	Juni
Červiec	
Lipiec	Juli
Sierpień	Avgust
Šerpienj	
Wrzesień	Septembar
Vžėšenj	
Październik	Oktobar
Pažďernik	
Listopad	Novembar
Grudzień	Decembar
Gruďenj	
<i>Pory roku</i>	<i>Godišnje doba</i>
Wiosna	Proleće
Lato	Leto
Jesień	Jesen
Ješenj	
Zima	Zima
<i>Zadovoljenje</i>	<i>Zadovoljstvo</i>
Jest mi miło	Milo mi je
Cieszę się	Radujem se
Čėšu šeu	
Podoba mi się	Sviđa mi se
Podoba mi šeu	
Cieszę się, że Pana (Panią) widzę	Milo mi je što Vas vidim
Čėšu šeu že pana (panjou)	
vidzeu	

Dobrze	Dobro
Dobže	
Bardzo dobrze	Vro dobro
Bardzo dobže	
<i>Ubolewanie</i>	<i>Nezadovoljstvo</i>
Przepraszam Pana (Panią)	Pardon, Izvinite, Oprostite
Pšeprašam pana (panjou)	
Bardzo mi przykro	Žao mi je
Bardzo mi pšikro	
Jestem rozczarowany	Ja sam razočaran
Jestem rozčarovani	
Niestety	Nažalost
Njesteti	
Nie jestem zadowolony	Nisam zadovoljan
Nje jestem zadovoloni	
To jest możliwe	To je moguće
Prawdopodobnie	Verovatno
Pravdopodobnje	
Nie jestem pewny	Nisam siguran
Nje jestem pevni	
<i>Pozdrowienia, życzenia</i>	<i>Pozdravi, želje</i>
Szczęśliwego Bożego Narodzenia	Srećan Božić.
Šćenšlivego božego narodzenja	
Szczęśliwego Nowego Roku	Srećna Nova godina
Šćenšlivego novogo roku	
Życzę powodzenia	Želim uspeha
Žičeu povodzenja	
Życzę wszystkiego najlepszego	Želim sve najbolje
Žičeu všistkiego najlepšego	
Szczęśliwej podróży!	Srećan put!
Šćeušlivej podružì!	
Smacznego!	Prijatno!
Smačnego!	
Gratuluję ...	Čestitam...
Gratulujeu	
Na zdrowie!	Živeo, Živela, Živeli
Serdeczne pozdrowienia	Srdačni pozdravi
Serdečne pozdrovjenja	

<i>Dane osobiste</i>	<i>Lični podaci</i>
Imię	Ime
Nazwisko	Prezime
Data urodzenia	Datum rođenja
Miejsce rodzenia	Mesto rođenja
Obywatelstwo	Državljanstvo
Narodowość	Narodnost
Zawód	Zanimanje
Wykształcenie	Obrazovanje
Vikštalčenje	
Wiek	Starost
Stan cywilny: żonaty, zamężna kawaler, panna, wdowiec, wdowa, rozwiedziony(a)	Porodično stanje: oženjen, udata, neoženjen, neudata, udovac, udovica, razveden(a)
Stan civilni: žonati, zameužna, kawaler, pana vdoviec, vdova, rozwiedoni(a)	
Miejsce stałego zamieszkania	Stalno mesto stanovanja
Miejsce stauęgo zamieškanja	
Adres obecny	Aktuelna adresa
Imiona rodziców: ojca, matki	Imena roditelja: oca, majke
Imiona rodicuv: ojca, matki	
Własnoręczny podpis	Svojeručni potpis
Vlasnorenčni podpis	
Jak się Pan (Pani) nazywa?	Kako se zovete?
Jak šeu pan (pani) naziva?	
Gdzie Pan(i) mieszka?	Gde stanujete?
Gde pan mieška?	
Skąd Pan(i) przybywa?	Odakle dolazite?
Skond pan pšibiva?	
Grupa krwi	Krvna grupa
Język	Jezik
Jaki Pan (Pani) zna język obcy?	Koje znate strane jezike?
Jaki pan zna jeuzik obci?	
Przepraszam, nie rozumiem.	Izvinite, ne razumem
Pšeprašam, nje rozumiem	
Proszę mowić wolniej	Govorite polako
Prošeu mović volniej	

Proszę powtórzyć Prošeu povtužić	Ponovite to, molim.
Jakiej Pan (Pani) jest narodowości? Jakiej pan jest narodovošći	Koje ste narodnosti?
Jestem Serbem, Serbką	Ja sam Srbin, Srpkinja
Jestem Chorwatem, Chorwatką	Ja sam Hrvat, Hrvatica
Jestem Słoweńcem, Słowenką	Ja sam Slovenac, Slovenka
Jestem Macedończykiem, Macedonką	Ja sam Makedonac, Makedonka
Jestem Czarnogórcem, Czarnogórką	Ja sam Crnogorac, Crnogorka
Jestem Bośniakiem	Ja sam Bosanac, Bosanka
Jakie Pan (Pani) ma obywatelstwo?	Čiji ste državljani (državljanica)?
Zawód, miejsce pracy	Zanimanje, radno mesto
Jaki jest Pana (Pani) zawód?	Šta ste po zanimanju?
Wykształcenie	Obrazovanje
Jakie Pan (Pani) ma wykształcenie?	Kakvo imate obrazovanje?
Jakie pan ma viškštalčenje?	
Co Pan (Pani) studiuje?	Šta studirate?
Wiek	Starost
Ile Pan (Pani) ma lat?	Koliko Vam je godina?
Stan cywilny. Rodzina	Porodično stanje. Porodica
Czy jest Pan żonaty?	Da li ste oženjeni?
Či jest pan žonati?	
Czy jest Pani zameżna?	Da li ste udati?
Či jest pani zameužna?	
Czy ma Pan dzieci?	Imate li decu?
Či ma pan deći?	
Adres	Adresa
Gdzie Pan (Pani) mieszka?	Gde stanujete?
Gde pan mieška?	
Czy może mi Pan (Pani) podać swój adres?	Možete li mi dati Vašu adresu?
Či može mi pan podać svuj adres?	

<i>Podróż</i>	<i>Putovanje</i>
Kiedy Pan (Pani) wyjeżdża? Kiedi pan vijeżdža?	Kada odlazite?
Czym Pan (Pani) jedzie? Čim pan jeđe?	Čime putujete?
Jadę pociągiem, autobusem, samochodem Jadeu poćongiem, autobusem, samohodem	Putujem vozom, autobusom, autom
Kiedy Pan (Pani) przyjechał(a)? Kiedi pan pšijehal?	Kada ste došli?
Gdzie znajduje się informacja? Gde znajduje šeu informacija?	Gde se daju informacije?
Gdzie jest dworzec kolejowy? Gde jest dvožec kolejovi?	Gde je železnička stanica?
Gdzie jest dworzec autobusowy? Gde jest dvožec autobusovi?	Gde je autobuska stanica?
Gdzie mogę kupić bilety na samolot? Gde mogeu kupić bileti na samolot?	Gde mogu da kupim avionske karte?
Czym mogę dojechać na lotnisko? Čim mogeu dojechać na lotnisko?	Kako mogu da stignem na aerodrom?
Skąd i o której godzinie odchodzi autobus na lotnisko? Skond i o kturiej godinje odhodi autobus na lotnisko?	Odakle i u koliko sati polazi autobus za aerodrom
<i>Hotel</i>	<i>Hotel</i>
Gdzie jest biuro turystyczne? Gde jest biuro turistične?	Gde je turistički biro?
Czy są wolne pokoje? Či so volne pokoje?	Imate li slobodnih soba?
<i>Posilki</i>	<i>O jelu</i>
Jestem głodny(a)	Gładan (gladna) sam
Jestem spragniony(a)	Žedan (žedna) sam
Jestem spragnjoni(a)	

To jest bardzo smaczne To jest bardzo smačne	Vrlo je ukusno
Smaczniego Smačnego	Prijatno
Nawzajem	Hvala, takođe
<i>W restauraciji</i>	<i>U restoranu</i>
Restauracja dobra, droga, elegancka, skromna, tania	Restoran dobar, skup, elegantan, skroman, jeftin
Co mi Pan (Pani) poleca?	Šta mi preporučujete?
Proszę o rachunek Prošeu o rahunek	Molim Vas, račun
<i>W kawiarni, w cukierni</i>	<i>U kafani, u poslastičarnici</i>
Chodźmy do kawiarni, do cukierni	Hajdemo u kafanu, poslastičarnicu
Hodmi do kawiarni, do cukierni	
Dla mnie herbata i ciastko	Za mene, molim, čaj i kolač
Dla mnje herbata i častko	
Czy są lody?	Ima li sladoleda?
Či sou lodi?	
Proszę o dwie kawy po turecku.	Molim dve turske kafe
<i>Miasto</i>	<i>Grad</i>
Gdzie Pan (Pani) mieszka?	Gde stanujete?
Gde pan mieška?	
Jaka to jest ulica?	Koja je ovo ulica?
Proszę iść prosto, potem na prawo, na lewo	Idite pravo, onda desno, levo
Prošeu iść prosto, potem na pravo, na levo	
Diękuję za informację	Hvala Vam na informaciji
Denkujeu za informacije	
Nie ma za co	Nema na čemu
Czym mogę dojechać do centrum?	Kako mogu da dođem u centar?
Čim mogeu dojechać do centrum?	
Proszę wezwać taksówkę	Pozovite taksi
Prošeu vezvać taksuvkeu	

Ile płacę?	Koliko treba da platim?
Ile placeu?	
Czy może Pan (Pani) pokazać miasto?	Hoćete li mi pokazati grad?
Proszę iść prosto	Idite pravo
Prošeu iść prosto	
Proszę iść w prawo	Idite desno
Proszę iść w lewo	Idite levo
Zakupy	Kupovina
Muszę zrobić zakupy	Moram da kupim neke stvari
Mušeu zrobić zakupi	
Kiedy się otwiera sklepy?	Kada se otvaraju radnje?
Kiedi šeu otviera sklepi?	
Kiedy są zamykane?	Kada se zatvaraju radnje?
Kiedi son zamikane?	
Rozrywki	Razonoda
Gdzie się spotkamy?	Gde ćemo se sastati?
Gde šeu spotkami?	
Proszę czekać przy wejściu	Čekajte me na ulazu...
Prošeu čekać pši vejšću	
Chciał(a) bym pójść na widowisko	Hoću da idem na predstavu
Hćal bim puišć na vidovisko	
Korespondencja	Dopisivanje
Szanowna Pani	Poštovana gospodo (gospođice)
Šanovna pani	
Szanowny Panie	Poštovani gospodine
Šanovni panje	
Drogi przyjacielu	Dragi prijatelju
Drogi pšijaćelu	
Telefon	Telefon
Stacjonarny	Fiksni
Komórkowy	Mobilni
Komurkovi	
Domowy	Kućni
Chcę zatelefonować	Hoću da telefoniram
Hceu zatelefonovać	

Gdzie znajduje się telefon?	Gde se nalazi telefon?
Gde znajduje się telefon?	
Rozmowa pilna	Hitan razgovor
Z kim Pan (Pani) chce rozmawiać?	Koga tražite?
Z kim pan (pani) chce rozmawiać?	
Czy Pan (Pani) mnie rozumie?	Razumete li me?
Či pan (pani) mnje razumje?	
<i>Najvažniješe państwowe i kościelne święta</i>	<i>Najvažniji državni i crkveni praznici</i>
Nowy Rok	Nova godina
Trzech Króli	Tri Kralja (Sveta Trojica)
6. I	6. I
Wielkanoc (święto ruchome)	Uskrs (pokretan praznik)
23-24. III	23-24. III
Międzynarodowe Święto Pracy	Međunarodni praznik rada
1. V	1. V
Święto Flagi	Praznik zastave
2. V	2. V
Rocznica uchwalenia Konstytucji	Godišnjica proglašenja konstitucije trećeg maja
3. Maja	3. V
3. V	
Boże Ciało (święto ruchome)	Božije Telo (pokretan praznik)
22. V	22. V
Święto Miasta Krakowa	Praznik grada Krakova
5. VI	5. VI
Wniebowzięcie Najświętszej Marii Panny (NMP)	Vaznesenje Device Marije, Velika Gospojina
15. VIII	15. VIII
Dzień Wojska Polskiego	Dan poljske vojske
15. VIII	15. VIII
Wszystkich Świętych	Svi Sveti
1. XI	1. XI
Święto Niepodległości	Praznik nezavisnosti
11. XI	11. XI
Boże Narodzenie	Božić
25-26. XII	25-26. XII

LITERATURA

1. Bieniarzówna J., Małecki J. M., Kraków w latach 1796-1918 (tom 3), Wydawnictwo Literackie, Kraków 1984.
2. Chwalba A., Kraków w latach 1945-1989, (tom 6), Wydawnictwo Literackie, Kraków 1979-2004.
3. Estreicher K. jr, Straty kultury polskiej pod okupacją niemiecką 1939-1944 wraz z oryginalnymi dokumentami grabieży, Pałac Sztuki Towarzystwa Przyjaciół Sztuk Pięknych w Krakowie, Kraków 2003.
4. Kuczman K., „Wawel – przewodnik”, Wydawnictwo „Karpaty” – Andrzej Łączyński, Kraków 1999.
5. Krukowska-Zielińska M., Rozmówki serbsko-chorwackie, Wiedza Powszechna, Warszawa 1987.
6. Małecki Jan M., Historia Krakowa dla każdego, Wydawnictwo Literackie, Kraków 2007.
7. Marek M., Opaliński Piotr, Forum Multimedialne w podziemiach Rynku Głównego, Renowacje i Zabytki, nr. 3 (27) 2008.
8. Michalec B., Kraków – przewodnik ilustrowany, Oddział Wydawnictwo Pascal, Bielsko-Biała 2004.
9. Mikułowski Pomorski J., Kraków w naszej pamięci, Nowy Wiśnicz, Secejsa, 1991.
10. Podolecki J., Wieliczka królewska kopalnia soli, Wydawnictwo „Karpaty” – Andrzej Łączyński, Kraków 2001.
11. Purchla J., Kraków w Europie Środką, Międzynarodowe Centrum Kultury, Kraków 2000.
12. Rożek M., Przewodnik po zabytkach i kulturze Krakowa, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa – Kraków 2000.
13. Rożek M., Wawel, zawsze Wawel, Wydawnictwo Naukowe PWN SA, Warszawa – Kraków 2001.
14. Rożek M., B. Gondkova, Leksykon kościołów Krakowa, Wydawnictwo Verso, Kraków 2003 (wydanie drugie, poprawione i uzupełnione).
15. Rożek M., Przewodnik po zabytkach Krakowa, Wydawnictwo WAM, Kraków 2006.
16. Sztudynger J., Piórka prawie wszystkie, Wydawnictwo Literackie Sp. z o.o. Kraków 2007.
17. Wyrozumski J., Kraków do schyłku wieków średnich, (tom 1), Wydawnictwo Literackie, Kraków 1992.
18. Kraków, Turystyka, Śpij tanio w Krakowie, Budget Accommodation in Kraków, Urząd Miasta Krakowa – Wydział Promocji i Turystyki, Promotion and Tourism Department, Municipality of Kraków, 2007.
19. Tourist Information, Compendium – Kraków, Municipality of Kraków, Promotion and Tourism Department, 2007.
20. Živanović Đ., Poljski u 100 lekcija, Prosveta, Beograd 1971.

KRAKOV NA INTERNETU

[http: //www.krakow-info.com/](http://www.krakow-info.com/)
[http: //www.krakow.pl/](http://www.krakow.pl/)
[http: //www.abc.krakow.pl/](http://www.abc.krakow.pl/)
[http: //www.kazimierz.com/](http://www.kazimierz.com/)
[http: //www.selected.com.pl/index.php](http://www.selected.com.pl/index.php)
[http: //www.karnet.krakow2000.pl/](http://www.karnet.krakow2000.pl/)
[http: //krakow.pogodzinach.pl/](http://krakow.pogodzinach.pl/)
[http: //www.krakow.friko.pl/](http://www.krakow.friko.pl/)
[http: //www.wawel.krakow.pl/](http://www.wawel.krakow.pl/)
[http: //10krakow.w.interia.pl/](http://10krakow.w.interia.pl/)
[http: //republika.pl/cracow/](http://republika.pl/cracow/)
[http: // www.krakov.travel](http://www.krakov.travel)

AUTORI

Zbigniew Paszek

Doktor ekonomskih nauka u oblasti statistike. Profesor Krakovske akademije „Andrej Frič Modževski” kao i Visoke škole informatike i menadžmenta u Žešovu (2001-2005). Naučni radnik Ekonomske akademije u Krakovu (1963-2004). Godine 1991-2004. osnivač i direktor Škole preduzetništva i menadžmenta Ekonomske akademije u Krakovu. Počasni doktor Univerziteta u Kragujevcu (Srbija).

Od 1962. godine – kroz predavanja, publikacije, recenzije, prevođenje i izdavaštvo – sarađuje sa mnogim višim školama i preduzećima u zemljama bivše Jugoslavije. To se, pre svega, odnosi na univerzitete u Kragujevcu, Nišu, Sarajevu i Zagrebu.

Godine 1980-1991. – osnivač i vođa Kluba prijatelja Jugoslavije pri Ekonomskoj akademiji u Krakovu.

Autor je ili koautor oko 150 naučnih radova, između ostalog, 10 knjiga i višejezičnog rečnika iz oblasti analitičke hemije.

Najvažniji radovi:

– J. Czermiński, A. Iwasiewicz, Z. Paszek, A. Sikorski, *Statistical Methods in Applied Chemistry* (Statističke metode u primenjenoj hemiji); Elsevier – Amsterdam – Oxford – New – York – Tokyo; Polish Scientific Publishers Warszawa 1990;

– J. Czermiński, A. Iwasiewicz, Z. Paszek, A. Sikorski, *Statističke metode za hemičare*, PWN Warszawa 1992 (II izmenjeno izdanje);

– A. Iwasiewicz, Z. Paszek, *Statistika sa elementima statističkih metoda monitorovajia procesa*, AE u Krakovu 2004 (IV izmenjeno izdanje);

– *Dictionary of Analytical Chemistry* (Rečnik analitičke hemije), (English-German-French-Polish-Russian), WNT Varšava 1990 (planiranje iskustva i statistika).

Predrag Jovanović Gavrilović

Profesor na Ekonomskom fakultetu u Beogradu. Predavao je predmete iz oblasti međunarodnih ekonomskih odnosa, razvoja svetske privrede i međunarodnih finansija na fakultetima u Beogradu, Kragujevcu, Banja Luci, Podgorici, Istočnom Sarajevu, Bijeljini. Dva puta je biran za dekana Ekonomskog fakulteta. Jedan je od tvoraca tzv. Avramovićevog programa monetarne reforme u SR Jugoslaviji 1994. g.

U Poljskoj je boravio više puta, između ostalog: u Krakovu 1964, na Univerzitetu „Adam Mickjevič” u Poznanju 1975/76, u Varšavi. Na podsticaj i u saradnji sa Zbignjev Pašekom, organizovao je u više navrata razmenu studenata sa Fakultetom u Krakovu, kao i druge oblike saradnje, prvenstveno akademske.

Važniji radovi:

– *Međunarodno poslovno finansiranje*, XIII izdanje, Ekonomski fakultet, Beograd, 2010;

– *Položaj male zemlje u svetskoj privredi*, Savremena administracija, Beograd, 1977;

– „Koncentracja towarowa w eksporcie i imporcie”, *Folia oeconomica cracoviensia*, Poljska akademija nauka, Varšava, Vol. XXII (1980);

– „Globalizacija od Džingis Kana do Ujka Sama”, objavljeno i na engleskom: „Globalization from Genghis Kahn to Uncle Sam”, *Latin America in Current Process of Globalization – possibilities, obstacles and options*, Metroliten Agency, Belgrade, 2000;

– „Korenita monetarna reforma jugoslovenske privrede”, *Ekonomski anali* 18/1993, Beograd;

– „Potreban je novi, viševalutni svetski monetarni sistem”, *Acta Economica*, Banja Luka, 2009.

DVD - FOTO

Spisak fotografija na disku Wykaz fotografii

- C001 Vavel – Kraljevski dvorac (Zigmundovska kapela)
- C002 Sukienice noću
- C003 Marijatska crkva; fot. Zbigniew Gucwa
- C004 Marijatska crkva
- C005 Gradski toranj
- C006 Florijanska kapija
- C007 Barbakan
- C008 Collegium Novum - unutrašnjost
- C009 Collegium Novum noću
- C010 Pozorište „Juliusz Słowacki”
- C011 Crkva Pavlinaca na Steni
- C012 Sanktuarium Bożiego Miłosrda u Łagiewnikach
- C013 Studenti ispred Jagiellońskiego uniwersytetu
- C015 Jagielloński uniwersytet; Senacka sala
- C016 Jagiellońska biblioteka
- C017 Spomenik Nikoła Kopernika
- C018 Rudarsko-metalurška akademija (AGH)
- C019 Rudarsko-metalurška akademija (AGH)
- C021 Ekonomiczny uniwersytet w Krakowie
- C023 Krakowska akademija „Andrzej Frycz Modrzewski”; fot. Maciej Banach
- C024 Krakowska akademija „Andrzej Frycz Modrzewski”; fot. Maciej Banach
- C026 Wyższa szkoła zarządzania i bankowości w Krakowie (VSMiB); fot. Robert Baś
- C027 Crkva Sv. Franje
- C028 Crkva Sv. Franje – vitraž; fot. Zbigniew Gucwa
- C029 Fontana blizu Crkve Sv. Franje
- C030 Crkva Sv. Petra i Pavla
- C031 Crkva Sv. Petra i Pavla; figure svetih; fot. Zbigniew Gucwa
- C032 Crkva Sv. Petra i Pavla; figure svetih
- C033 Crkva Sv. Andrije
- C034 Crkva Sv. Katarine
- C035 Crkva Sv. Katarine; unutrašnjost; fot. Zbigniew Gucwa
- C036 Crkva Pavlinaca na Steni (ulaz)
- C038 Crkva Bernardinaca
- C039 Crkva Bożiego Tela
- C040 Crkva Bożiego Tela (unutrašnjost)
- C041 Sanktuarium Bożiego Miłosrda u Łagiewnikach
- C042 Sanktuarium Bożiego Miłosrda u Łagiewnikach; kula – widokowiec
- C043 Spomenik papi Janu Pawłu II
- C044 Sanktuarium Bożiego Miłosrda u Łagiewnikach
- C045 Ul. Grodzka noću; fot. Zbigniew Gucwa
- C046 Prawosławna crkva
- C047 Prawosławna liturgia

C048 Centar grada (plan)
C049 Gradske zidine; galerija slika; fot. Zbigniew Gucwa
C050 Gradske zidine
C051 Park; fot. Zbigniew Gucwa
C052 Park - jesen
C053 Glavni trg iz ptičje perspektive; fot. Zbigniew Gucwa
C054 Glavni trg
C055 Glavni trg; fot. Zbigniew Gucwa
C056 Glavni trg – konji
C057 Marijatski trg – krovovi; fot. Zbigniew Gucwa
C058 Glavni trg noću – Gradski toranj
C059 Oltar Wita Stwosza
C060 Marijatska crkva – golubovi
C061 Trubač na Marijatskoj crkvi
C062 Marijatski trg noću
C063 Marijatski trg; Figura Žaka (studenta) i fontana
C064 Figura Majke Božije; fot. Zbigniew Gucwa
C065 Ul. Florijanska
C066 Ul. Kanoniča – skulptura; fot. Zbigniew Gucwa
C067 Ul. Florijanska noću
C068 Ul. Stolarska; fot. Zbigniew Gucwa
C069 Ul. Jagiellonska
C071 Spomenik Grunwaldzki; fot. Zbigniew Gucwa
C072 Spomenik Grunwaldzki
C073 Ul. Poselska
C074 Ulazna vrata u Crkvi Sv. Petra i Pavla; fot. Zbigniew Gucwa
C075 Biskupska palata (ulaz); papski prozor
C076 Spomenik Adamu Mickieviču
C077 Spomenik Adamu Mickieviču
C078 Crkva Svetog Wojcieha u magli; fot. Zbigniew Gucwa
C079 Crkva Svetog Wojcieha noću
C080 Restoran „Wierzynek” (ulaz)
C081 Restoran „Wierzynek”
C082 Sukienice noću u magli; fot. Zbigniew Gucwa
C083 Glavni trg (Sukienice noću)
C084 Gradski toranj
C085 Staro pozorište „Helena Modżejevska”
C086 Mali trg
C087 Mali trg
C088 Mali trg
C089 Pozorište „Juliusz Słowacki”
C090 Collegium Maius (ulaz)
C091 Collegium Maius
C092 Kazimjeż – plan naselja
C093 Kazimjeż (trg Wolnica)
C094 Kazimjeż (ul. Szeroka)
C095 Kazimjeż (ul. Józefa)
C097 Kazimjeż – ulaz na staro jevrejsko groblje

C098 Plan Vavela
C099 Vavel (ulaz sa ulice Kanoniczej)
C100 Spomenik Tadeušu Kościuškowi; fot. Zbigniew Gucwa
C101 Kraljevski dvorac – Vavel
C102 Kraljevski dvorac – Vavel – Dvorište
C103 Kraljevski dvorac – Vavel – Dvorište – „čakram”
C104 Kraljevski dvorac – Vavel – grobnica kralja Kazimira Jagiellończyka
C105 Kraljevski dvorac – Vavel; fot. Zbigniew Gucwa
C106 Kraljevski dvorac – Vavel; fot. Zbigniew Gucwa
C107 Kraljevski dvorac – Vavel – pohod kraljeva – inscenacija
C108 Figura na tornju Vavelske Katedrale; fot. Zbigniew Gucwa
C109 Kripta na Vavelu
C110 Grobnica Sv. Jadvice
C111 Vavel – Grobnice (reljef)
C112 Vavel – Grobnice
C113 Vavel – Grobnice
C114 Vavelski Zmaj – skulptura
C115 Panorama Vavela
C116 Most Dembnicki – Visla, zatok; u pozadini Volska Šuma
C117 Crkva i Manastir Norbertanek; fot. Zbigniew Gucwa
C118 Most Pilsudskog
C119 Kost nosoroga
C120 Kripta na Steni
C122 Mač sa krunisanja poljskih kraljeva zvani Szczerbcem; fot. Stanisław Michta
C123 Deo sa vavelskim glavama iz Poslaničke sale; fot. Łukasz Schuster
C124 Sala pod Orlom; fot. Adam Wierzbą
C125 Senatorska sala; fot. Stanisław Michta
C126 Holandski Kabinet; fot. Adam Wierzbą
C127 Poslanička sala; fot. Adam Wierzbą
C128 Riznica i Oružarnica; fot. Stanisław Michta
C130 Rudnik soli – Tajna Večera
C131 Kapela Sv. Antonija; fot. Jani Konstantinovski Puntos
C132 Rudnik soli
C133 Rudnik soli – Kapela Sv. Kinge
C134 Rudnik soli – Kapela Sv. Kinge; fot. Jani Konstantinovski Puntos
C135 Tinjec – Benediktinski Manastir; fot. Zbigniew Gucwa
C136 Ojcov – buzdovan Herkulesa
C137 Panorama
C138 Dvorac u Peskovoj Skali; fot. Zbigniew Gucwa
C143 Glavni trg – Juvenalia
C144 Glavni trg – Juvenalia
C145 Venci noću – bulevar nad Vislom, u pozadini Vavel
C146 Venci noću
C147 Venci noću
C148 Bulevar nad Vislom
C149 Fijaker
C150 Brdo Kościuškog
C151 Brdo Vande

C152 Brdo Pilsudskog
C153 Volska Šuma
C154 Volska šuma – Manastir Kamedula
C155 Volska šuma – Manastir Kamedula
C156 Zoološki vrt –Volska šuma
C158 Botanička bašta
C159 Astronomski opservatorijum
C160 Spomenik psu Džoku
C161 Pohod jazavičara
C163 Ured Grada Krakova; Spomenik J. Dietlu
C165 U hotelu „Copernicus”; fot. Jakub Pierzchała
C166 Akva park
C168 Narodni Muzej
C169 Narodni Muzej
C171 Muzej Čartoriskih
C173 Centar japanske umetnosti i tehnike „Manggha“
C175 U kafiću „Noworolski”
C176 U kafiću „Noworolski”
C179 Restoran “Willa Decjusz”
C184 Kapela na Rakovickom groblju
C185 Kapela na Rakovickom groblju
C190 Krakov – Bolice; Aerodrom „Jana Pawla II”; fot. Bogumił Kružel
C191 U hotelu „Copernicus”; fot. Jakub Pajewski
C196 U hotelu „Rubinstein”; fot. Kinga Potocka
C198 Lajkonik; fot. Wikipedia.